

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ з питань інтеграції України до Європейського Союзу

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

Верховна Рада України

Відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу розглянув внесений народним депутатом України Гузьом І.В. та іншими народними депутатами України проект Постанови про Звернення Верховної Ради України до Ради міністрів Республіки Польща, урядів Литовської Республіки, Латвійської Республіки та Естонської Республіки щодо ініціювання повної заборони експортно-імпортних операцій для юридичних осіб (торгівлі та транзитного переміщення товарів) з російською федерацією та Республікою Білорусь (реєстр. № 14324 від 22.12.2025).

Проектом постанови Верховної Ради України пропонується звернутися до Ради міністрів Республіки Польща, урядів Литовської Республіки, Латвійської Республіки та Естонської Республіки щодо ініціювання повної заборони експортно-імпортних операцій для юридичних осіб (торгівлі та транзитного переміщення товарів) з російською федерацією та республікою білорусь.

Прийняття проекту постанови Верховної Ради України дозволить забезпечити дієвий удар по фінансуванню військово-промислового комплексу російської федерації та республіки білорусь та значно допоможе українцям встояти у боротьбі за своє існування.

Реалізація проекту постанови не потребує додаткових фінансових витрат за рахунок Державного бюджету України та не призведе до скорочення бюджетних надходжень.

Комітет Верховної Ради України з питань свободи слова ухвалив рішення запропонувати Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду у першому читанні проект Постанови прийняти за основу та в цілому.

Міністерство юстиції України листом вих. №533/17751-4-25/44.2 від 02.01.2026 року повідомило про підтримку проекту Звернення та пропонує додати до тексту додаткове положення «...висловлюючи вдячність Республіці Польща, Литовській Республіці, Латвійській Республіці та Естонській Республіці за всебічне сприяння у контексті європейської інтеграції України».

Міністерство закордонних справ України листом вих. №51/12-200-1996 від 07.01.2026 року повідомило про підтримку проєкту Звернення, при цьому надало пропозицію адресувати Звернення до Європейського Парламенту.

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України листом вих. №4423-05/2877-01 від 12.01.2026 року повідомило про підтримку проєкту Звернення.

За результатами розгляду на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол №251) проєкту Постанови про Звернення Верховної Ради України до Ради міністрів Республіки Польща, урядів Литовської Республіки, Латвійської Республіки та Естонської Республіки щодо ініціювання повної заборони експортно-імпортних операцій для юридичних осіб (торгівлі та транзитного переміщення товарів) з російською федерацією та Республікою Білорусь (реєстр. № 14324 від 22.12.2025), з урахуванням всього вищевикладеного та після всебічного обговорення питання, Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу ухвалив рішення внести проєкт Постанови на розгляд Верховної Ради України та рекомендувати прийняти його **за основу і в цілому** з урахуванням пропозицій Комітету (додаються).

Доповідачем з цього питання на пленарному засіданні Верховної Ради України пропонується народний депутат України – І.В. Гузь, співдоповідачем – Голова Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу І.О. Климпуш-Цинцадзе.

- Додаток:**
- 1) проєкт Постанови з пропозиціями Комітету на 1 арк.;
 - 2) проєкт Звернення з пропозиціями Комітету на 3 арк.;
 - 3) порівняльна таблиця внесених змін на 5 арк.

Голова Комітету

І.О. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та деяких законодавчих актів України щодо удосконалення дисциплінарних та інших процедур»
(реєстр. № 13137 від 26.03.2025 р., н. д. Маслов Д. В., Швець С. Ф. та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроекту.

У пояснювальній записці до законопроекту зазначено, що його метою є посилення незалежності та підзвітності судової влади, інших інститутів правосуддя шляхом удосконалення дисциплінарних процедур стосовно суддів та належного розгляду окремих ухвал судів.

Положеннями проєкту закону урегульовуються, зокрема, питання щодо:

- а) уточнення підстав для притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності;
- б) уточнення дисциплінарних стягнень, що можуть застосовуватися до суддів;
- в) вирішення проблеми зловживання правом на подання дисциплінарних скарг;
- г) вдосконалення правового інституту окремої ухвали суду.

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Положення законопроекту спрямовані на врегулювання правовідносин у сфері правосуддя, а саме відносин, пов'язаних із посиленням підзвітності, доброчесності та професіоналізму судової влади, які охоплюються зобов'язаннями України в рамках:

- 1) *Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію);*
- 2) *рекомендацій Європейської комісії, сформульованих у Звіті щодо України від 4 листопада 2025 року в рамках Пакету щодо розширення;*
- 3) *Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р*

¹ Проєкт закону спрямований на виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

«Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС» (далі - Дорожня карта з питань верховенства права).

Також необхідно ураховувати рекомендації Групи держав проти корупції (GRECO) Ради Європи, надані у рамках Четвертого раунду «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів».

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Механізм притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, як правило, визначається на рівні національного законодавства держав-членів ЄС з урахуванням принципів та цілей, закріплених у фундаментальних договорах ЄС та відображених у рішеннях Суду Європейського Союзу.

А. Щодо релевантних євроінтеграційних зобов'язань, норм та стандартів ЄС і Ради Європи

У статті 2 **Договору про Європейський Союз** вказано, що Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, *верховенства права* та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, *правосуддя*, солідарність та рівність жінок і чоловіків.

Статтею 14 Розділу III «Юстиція, свобода та безпека» **Угоди про асоціацію** передбачено, що в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки Сторони надають особливого значення утвердженню *верховенства права* та *укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема*. Співробітництво буде спрямоване, зокрема, на *зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією*. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод.

Європейська комісія у своєму **Звіті щодо України від 30 жовтня 2024 року в рамках Пакету щодо розширення** зазначила, що *дисциплінарні правопорушення, пов'язані з поведінкою суддів, потребують більш точного визначення відповідно до рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO) Ради Європи*.

У своєму останньому **Звіті щодо України від 4 листопада 2025 року в рамках Пакету щодо розширення** Єврокомісія, оцінюючи прогрес України в рамках переговорного Розділу 23 «Судова влада та основоположні права», повторила свою рекомендацію, відповідно до якої *дисциплінарні правопорушення, пов'язані з поведінкою суддів, повинні чіткіше визначатися відповідно до рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO) Ради Європи*. У Звіті 2025 року Комісія підкреслює, що чинне законодавство все ще дозволяє суддям, щодо яких порушено дисциплінарне провадження, йти у відставку до

ухвалення рішення Вищою радою правосуддя (далі – ВРП) про звільнення, тим самим уникнувши негативних наслідків, а також вимагає схвалення з боку ВРП для можливості розпочати процедуру оскарження рішення ВРП.

Комісія зазначає, що у березні 2025 року було зареєстровано новий законопроект, який передбачає комплексний перегляд системи дисциплінарної відповідальності суддів, але він зазнав критики з боку організацій громадянського суспільства. ВРП звернулася до Венеційської комісії з проханням про його перегляд. Єврокомісія зазначає, що **Україна повинна буде врахувати рекомендації комісії та провести додаткові експертні обговорення під час розгляду законопроекту.**

Дорожньою картою з питань верховенства права передбачено стратегічне завдання, відповідно до якого дисциплінарна практика щодо суддів є передбачуваною, сталою та відкритою. На виконання цього завдання Дорожньою картою передбачено реалізацію такого заходу як розроблення та прийняття закону для більш точного визначення дисциплінарних проступків, пов'язаних з поведінкою суддів, з урахуванням рекомендацій Четвертого раунду оцінювання GRECO (захід 1 стратегічного завдання 1 підрозділу (г) дисциплінарна відповідальність розділу 1.2. Незалежність та неупередженість Глави І. Правосуддя, строк виконання – II квартал 2026 р.).

GRECO надала Україні 31 рекомендацію у Звіті за результатами оцінки Четвертого Раунду щодо України, прийнятому на 76-му пленарному засіданні GRECO 23 червня 2017 року та оприлюдненому 8 серпня 2017 року після дозволу України.

На основі висновків з цього звіту GRECO надала Україні Рекомендацію XIX, відповідно до якої рекомендується точніше визначити дисциплінарні правопорушення, пов'язані з поведінкою суддів, зокрема замінити посилання на «норми суддівської етики та стандарти поведінки, що забезпечують суспільну довіру до суду» чіткими та конкретними правопорушеннями.

Останнє оцінювання України у рамках Четвертого раунду оцінки «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів» відбулося під час 98-ї пленарної сесії GRECO (18 - 22 листопада 2024 року). За результатами засідання оприлюднено Доповнення до другого Звіту-оцінки відповідності. Відповідно до цього Доповнення GRECO дійшла висновку, що Рекомендація XIX була виконана частково.

У жовтні 2025 року Венеційська комісія та Генеральний директорат з прав людини та верховенства права Ради Європи прийняли **Спільний висновок щодо проєктів змін стосовно дисциплінарних процедур щодо суддів, декларацій доброчесності та інших процедур (CDL-AD(2025)044)** (далі – Спільний висновок CDL-AD(2025)044), в якому комісія надала оцінку окремим положенням законопроектів № 13137, № 13137-1 та № 13165-2.

Щодо дисциплінарних проваджень, то Венеційська комісія зазначає, що правопорушення, які є підставою для дисциплінарного стягнення, та їх правові наслідки повинні бути чітко викладені в законі, а дисциплінарна система

повинна урахувувати процесуальну справедливість, включаючи право на справедливий розгляд справи та можливість оскарження (пункт 28 Спільного висновку CDL-AD(2025)044).

В. Щодо зауважень та пропозицій до законопроекту

1) Проектом закону пропонується доповнити Закон України «Про Вищу раду правосуддя» положеннями, відповідно до яких Дисциплінарний інспектор ВРП - доповідач, Дисциплінарна палата, ВРП у випадку зловживання особою правом на звернення з дисциплінарною скаргою, не пізніше десяти днів з дня визнання такого звернення зловживанням, *встановлює для такої особи обов'язок здійснювати плату за подання наступних дисциплінарних скарг.*

Законопроект передбачає, зокрема, такі особливості здійснення плати за подання наступних дисциплінарних скарг:

а) плата встановлюється у сумі не більше десяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого законом України про Державний бюджет на 1 січня поточного календарного року (*не більше 33 280 грн станом на 2026 рік*);

б) обов'язок здійснювати плату за подання наступних дисциплінарних скарг встановлюється *строком до трьох років*;

в) рішення про встановлення обов'язку для скаржника здійснювати плату за подання наступних дисциплінарних скарг *приймається без його участі.*

г) плата підлягає поверненню скаржнику у разі, якщо за результатами розгляду дисциплінарної скарги ухвалено рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді.

Зі змісту пояснювальної записки до проекту закону випливає, що автори законопроекту, запроваджуючи такий захід запобігання зловживанням правом на звернення з дисциплінарною скаргою як встановлення обов'язку для скаржника здійснювати плату за подання наступних дисциплінарних скарг, переслідували, зокрема, мету зменшення надходження значної кількості необґрунтованих дисциплінарних скарг на суддів до ВРП.

Венеційська комісія, аналізуючи цей механізм запобігання зловживанням правом на подання скарг, у Спільному висновку CDL-AD(2025)044 зазначає, що хоча цей захід за своєю суттю не суперечить міжнародним стандартам, *слід забезпечити, щоб він був єдиним* згідно із запропонованими змінами, оскільки чинне формулювання частини п'ятої статті 107 Закону «Про судоустрій та статус суддів» не перешкоджає прийняттю додаткових заходів (пункт 77 Спільного висновку).

Комісія також зазначає, що слід забезпечити, щоб збір стягувався лише з «наступних» заяв *після того, як буде встановлено, що особа зловживає механізмом, і протягом обмеженого періоду часу.* Крім того, збір має бути повернутий, а зобов'язання сплачувати наступні збори знято, якщо скаргу буде визнано обґрунтованою та буде прийнято рішення про відкриття дисциплінарного провадження проти судді (пункт 77 Спільного висновку).

Серед проблемних аспектів запровадження плати за подання дисциплінарних скарг, на нашу думку, слід виокремити такі:

а) високий максимальний розмір плати (десять розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб), який, наприклад, неспівмірно вищий за розміри ставок судового збору за подання заяв немайнового характеру.

Венеційська комісія у Спільному висновку CDL-AD(2025)044 теж вказує, що передбачений збір у розмірі «десятикратного прожиткового мінімуму» *видається надмірним для пересічних громадян і може обмежити доступ до правосуддя для певної частини громадян* (пункт 78 Спільного висновку).

Комісія також додає, що так само це *може перешкоджати роботі організацій громадянського суспільства*, які регулярно подають скарги у разі підозри щодо правопорушень. У зв'язку з цим пропонується забезпечити **пропорційні збори, які можуть відрізнитися для пересічних громадян та для юридичних осіб**, включаючи органи державної влади та органи місцевого самоврядування (пункт 78 Спільного висновку).

б) відсутні критерії, якими керуватиметься суб'єкт ухвалення рішення для визначення розміру суми, яку має сплатити скаржник;

Вважаємо, що такий механізм запобігання зловживанням як встановлення обов'язку для скаржника, після визнання його звернення з дисциплінарною скаргою зловживанням правом, здійснювати плату за подання наступних дисциплінарних скарг потребує доопрацювання в частині вказаних проблемних аспектів з метою належного дотримання принципу підзвітності судової влади.

2) Проектом закону пропонується визначити, що підставою для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності можуть бути визнані, зокрема, такі дисциплінарні проступки: *свавільна відмова в доступі до правосуддя; умисне або внаслідок грубої недбалості допущення суддею, який брав участь в ухваленні судового рішення, порушення прав людини і основоположних свобод або інше грубе порушення закону, що призвело до ухвалення свавільного судового рішення або інших істотних негативних наслідків.*

Загалом, європейські стандарти, характеризуючи дисциплінарний проступок, використовують такі означення як «ухвалення судового рішення внаслідок злочинного умислу або грубої недбалості або грубого порушення службової дисципліни».

В пункті 234 рішення Суду справедливості ЄС у групі справ С-83/19, С-127/19, С-195/19, С-291/19, С-355/19 та С-397/19 (заявниками виступили асоціації румунських суддів) Суд справедливості ЄС зазначив, що *«вкрай важливо встановити правила, які чітко та точно визначають, зокрема, поведінку, яка може призвести до особистої відповідальності суддів, щоб гарантувати незалежність, притаманну їхній роботі, та уникнути ризику того, що їхня особиста відповідальність може виникнути виключно через їхнє рішення».*

В пункті 67 рішення Суду справедливості ЄС у справі С-216/18 PPU Суд справедливості ЄС зазначив, що правила, які визначають, зокрема, як поведінку,

що становить дисциплінарне порушення, так і фактично застосовні санкції, які передбачають залучення незалежного органу відповідно до процедури, що повністю гарантує права, закріплені в статтях 47 і 48 Хартії, зокрема права на захист, і які встановлюють можливість оскарження рішень дисциплінарних органів у судовому порядку, становлять сукупність гарантій, необхідних для забезпечення незалежності судової влади. Суд справедливості ЄС дійшов аналогічного висновку в пункті 95 справи С-204/21 (Європейська комісія проти Польщі (IV)).

Пунктом 27 Висновку Консультативної ради європейських суддів про дисциплінарну відповідальність суддів № 27 від 6 грудня 2024 року (далі – Висновок КРЄС № 27 (2024)) передбачено, що у кожній державі-члені закон повинен чітко і, наскільки це можливо, в конкретних термінах, визначати підстави, на яких може бути порушено дисциплінарне провадження проти суддів. Нечіткі положення (такі як "порушення присяги" або "неетична поведінка") піддаються надмірно широкому тлумаченню та зловживанням, що може бути небезпечним для незалежності суддів.

Таким чином, беручи до уваги зазначене вище, вважаємо, що такі формулювання як «свавільна відмова в доступі до правосуддя», «свавільне судове рішення» не відповідають вимогам принципу правової визначеності. У зв'язку з цим відповідні положення потребують доопрацювання.

3) Законопроектом пропонується однією з підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження передбачити визнання судді винним у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, у випадках, якщо до нього застосовано адміністративне стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

Вважаємо, що такий підхід авторів проекту закону призводить до суттєвого звуження підстав притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності. Подібні зауваження висловило Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) у своєму висновку до законопроекту № 13137 від 18 квітня 2025 року.

Такий вид адміністративного стягнення, як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, призначається судом строком на один рік в обов'язковому порядку, коли його спеціально передбачено в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Накладення згаданого вище виду адміністративного стягнення на строк від шести місяців до одного року у випадках, коли воно не передбачене в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КУпАП, відбувається виключно за умови, якщо суд визнає за неможливе збереження за винною особою права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, тобто залежить від вирішення даного питання судом (суддею) на власний розсуд (див. частина шоста статті 30 КУпАП).

Як зазначає ГНЕУ, аналіз складів правопорушень, розміщених у Главі 13-А КУпАП «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», свідчить, що *адміністративне стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю відсутнє в санкціях таких норм КУпАП:*

а) в частинах першій та другій статті 172⁴ (*«Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності»*);

б) частині першій статті 172⁵ (*«Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків»*);

в) частинах першій, другій, четвертій статті 172⁶ (*«Порушення вимог фінансового контролю»*);

г) частинах першій та другій статті 172⁷ (*«Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів»*);

д) частині першій статті 172⁸ (*«Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень»*).

При цьому, як зазначає ГНЕУ, адміністративне стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю передбачене в санкціях тих частин статей, що встановлюють відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, вчинені особою, яку протягом року вже було піддано адміністративному стягненню за відповідні порушення (див., наприклад, частина третя статті 172⁶, частина третя статті 172⁷ КУпАП).

Погоджуємось із висновком ГНЕУ, відповідно до якого вчинення суддею низки адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (за які у відповідних статтях (частинах статей) Особливої частини КУпАП не передбачено такий вид стягнення, як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю), у випадку прийняття законопроекту в пропонованій редакції не буде визнаватись підставою для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження.

4) Крім того, звертаємо увагу головного Комітету на важливість врахування рекомендацій Венеційської комісії та Генерального директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи, висловлених у Спільному висновку CDL-AD(2025)044 та проведення додаткових експертних обговорень під час розгляду законопроекту, оскільки це є однією з рекомендацій Єврокомісії у Звіті щодо України.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект закону не суперечить зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, однак потребує доопрацювання з урахуванням висловлених зауважень.

РАДА

РАДА

РАДА

РАДА

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та деяких законодавчих актів України щодо удосконалення дисциплінарних та інших процедур» (реєстр. № 13137-1 від 07.04.2025 р., н. д. Павліш П. В.)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Проєкт закону № 13137-1 є альтернативним до основного проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо удосконалення дисциплінарних та інших процедур» (№ 13137 від 26.03.2025 року).

У пояснювальній записці до альтернативного законопроєкту зазначено, що його метою є посилення незалежності та підзвітності судової влади, інших інститутів правосуддя шляхом удосконалення дисциплінарних процедур стосовно суддів та належного розгляду окремих ухвал суддів.

Як вказує автор у пояснювальній записці, на відміну від основного проєкту закону, альтернативним законопроєктом пропонується виключити зі статті 109 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» такий вид дисциплінарного стягнення як подання про переведення судді до суду нижчого рівня.

Положеннями проєкту закону урегульовуються, зокрема, питання щодо:

- а) уточнення підстав для притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності;
- б) уточнення дисциплінарних стягнень, що можуть застосовуватися до суддів;
- в) вирішення проблеми зловживання правом на подання дисциплінарних скарг;
- г) вдосконалення правового інституту окремої ухвали суду.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Положення законопроєкту спрямовані на врегулювання правовідносин у сфері правосуддя, а саме відносин, пов'язаних із посиленням підзвітності, добросовісності та професіоналізму судової влади, які охоплюються зобов'язаннями України в рамках:

¹ Проєкт закону спрямований на виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

1) *Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію);*

2) *рекомендацій Європейської комісії, сформульованих у Звіті щодо України від 4 листопада 2025 року в рамках Пакету щодо розширення;*

3) *Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС» (далі - Дорожня карта з питань верховенства права).*

Також необхідно ураховувати рекомендації Групи держав проти корупції (GRECO) Ради Європи, надані у рамках Четвертого раунду «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів».

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Механізм притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, як правило, визначається на рівні національного законодавства держав-членів ЄС з урахуванням принципів та цілей, закріплених у фундаментальних договорах ЄС та відображених у рішеннях Суду Європейського Союзу.

А. Щодо релевантних євроінтеграційних зобов'язань, норм та стандартів ЄС і Ради Європи

У статті 2 Договору про Європейський Союз вказано, що Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, правосуддя, солідарність та рівність жінок і чоловіків.

Статтею 14 Розділу III «Юстиція, свобода та безпека» Угоди про асоціацію передбачено, що в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки Сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема. Співробітництво буде спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод.

Європейська комісія у своєму Звіті щодо України від 30 жовтня 2024 року в рамках Пакету щодо розширення зазначила, що *дисциплінарні правопорушення, пов'язані з поведінкою суддів, потребують більш точного визначення відповідно до рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO) Ради Європи.*

У своєму останньому Звіті щодо України від 4 листопада 2025 року в рамках Пакету щодо розширення Єврокомісія, оцінюючи прогрес України в рамках переговорного Розділу 23 «Судова влада та основоположні права», повторила свою рекомендацію, відповідно до якої *дисциплінарні правопорушення, пов'язані з поведінкою суддів, повинні чіткіше визначатися відповідно до рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO) Ради Європи.* У Звіті 2025 року Комісія підкреслює, що чинне законодавство все ще дозволяє суддям, щодо яких порушено дисциплінарне провадження, йти у відставку до ухвалення рішення Вищою радою правосуддя (далі – ВРП) про звільнення, тим самим уникавши негативних наслідків, а також вимагає схвалення з боку ВРП для можливості розпочати процедуру оскарження рішення ВРП.

Комісія зазначає, що у березні 2025 року було зареєстровано новий законопроект, який передбачає комплексний перегляд системи дисциплінарної відповідальності суддів, але він зазнав критики з боку організацій громадянського суспільства. ВРП звернулася до Венеційської комісії з проханням про його перегляд. Єврокомісія зазначає, що ***Україна повинна буде врахувати рекомендації комісії та провести додаткові експертні обговорення під час розгляду законопроекту.***

Дорожньою картою з питань верховенства права передбачено стратегічне завдання, відповідно до якого дисциплінарна практика щодо суддів є передбачуваною, сталою та відкритою. На виконання цього завдання Дорожньою картою передбачено реалізацію такого заходу як розроблення та прийняття закону для більш точного визначення дисциплінарних проступків, пов'язаних з поведінкою суддів, з урахуванням рекомендацій Четвертого раунду оцінювання GRECO (захід 1 стратегічного завдання 1 підрозділу (г) дисциплінарна відповідальність розділу 1.2. Незалежність та неупередженість Глави І. Правосуддя, строк виконання – II квартал 2026 р.).

GRECO надала Україні 31 рекомендацію у Звіті за результатами оцінки Четвертого Раунду щодо України, прийнятому на 76-му пленарному засіданні GRECO 23 червня 2017 року та оприлюдненому 8 серпня 2017 року після дозволу України.

На основі висновків з цього звіту GRECO надала Україні Рекомендацію XIX, відповідно до якої рекомендується точніше визначити дисциплінарні правопорушення, пов'язані з поведінкою суддів, зокрема замінити посилання на «норми суддівської етики та стандарти поведінки, що забезпечують суспільну довіру до суду» чіткими та конкретними правопорушеннями.

Останнє оцінювання України у рамках Четвертого раунду оцінки «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів» відбулося під час 98-ї пленарної сесії GRECO (18 - 22 листопада 2024 року). За результатами засідання оприлюднено Доповнення до другого Звіту-оцінки відповідності. Відповідно до цього Доповнення GRECO дійшла висновку, що Рекомендація XIX була виконана частково.

У жовтні 2025 року Венеційська комісія та Генеральний директорат з прав людини та верховенства права Ради Європи прийняли **Спільний висновок щодо**

проектів змін стосовно дисциплінарних процедур щодо суддів, декларацій доброчесності та інших процедур (CDL-AD(2025)044) (далі – Спільний висновок CDL-AD(2025)044), в якому комісія надала оцінку окремим положенням законопроектів № 13137, № 13137-1 та № 13165-2.

Щодо дисциплінарних проваджень, то Венеційська комісія зазначає, що правопорушення, які є підставою для дисциплінарного стягнення, та їх правові наслідки *повинні бути чітко викладені в законі*, а дисциплінарна система повинна урахувувати процесуальну справедливість, включаючи право на справедливий розгляд справи та можливість оскарження (пункт 28 Спільного висновку CDL-AD(2025)044).

В. Щодо зауважень та пропозицій до законопроекту

1) Проектом закону пропонується доповнити Закон України «Про Вищу раду правосуддя» положеннями, відповідно до яких Дисциплінарний інспектор Вищої ради правосуддя (далі – ВРП) - доповідач, Дисциплінарна палата, ВРП у випадку зловживання особою правом на звернення з дисциплінарною скаргою, не пізніше десяти днів з дня визнання такого звернення зловживанням, встановлює для такої особи обов'язок здійснювати плату за подання наступних дисциплінарних скарг.

Законопроект передбачає, зокрема, такі особливості здійснення плати за подання наступних дисциплінарних скарг:

а) плата встановлюється у сумі не більше десяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого законом України про Державний бюджет на 1 січня поточного календарного року (не більше 30 280 грн станом на 2025 рік);

б) обов'язок здійснювати плату за подання наступних дисциплінарних скарг встановлюється строком до трьох років;

в) рішення про встановлення обов'язку для скаржника здійснювати плату за подання наступних дисциплінарних скарг приймається без його участі.

г) плата підлягає поверненню скаржнику у разі, якщо за результатами розгляду дисциплінарної скарги ухвалено рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді.

Зі змісту пояснювальної записки до проекту закону випливає, що автори законопроекту, запроваджуючи такий захід запобігання зловживанням правом на звернення з дисциплінарною скаргою як встановлення обов'язку для скаржника здійснювати плату за подання наступних дисциплінарних скарг, переслідували, зокрема, мету зменшення надходження значної кількості необґрунтованих дисциплінарних скарг на суддів до ВРП.

Венеційська комісія, аналізуючи цей механізм запобігання зловживанням правом на подання скарг, у Спільному висновку CDL-AD(2025)044 зазначає, що хоча цей захід за своєю суттю не суперечить міжнародним стандартам, *слід забезпечити, щоб він був єдиним* згідно із запропонованими змінами, оскільки чинне формулювання частини п'ятої статті 107 Закону «Про судоустрій та статус

суддів» не перешкоджає прийняттю додаткових заходів (пункт 77 Спільного висновку).

Комісія також зазначає, що слід забезпечити, щоб збір стягувався лише з «наступних» заяв *після того, як буде встановлено, що особа зловживає механізмом, і протягом обмеженого періоду часу*. Крім того, збір має бути повернутий, а зобов'язання сплачувати наступні збори знято, якщо скаргу буде визнано обґрунтованою та буде прийнято рішення про відкриття дисциплінарного провадження проти судді (пункт 77 Спільного висновку).

Серед проблемних аспектів запровадження плати за подання дисциплінарних скарг, на нашу думку, слід виокремити такі:

а) високий максимальний розмір плати (десять розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб), який, наприклад, неспівмірно вищий за розміри ставок судового збору за подання заяв немайнового характеру.

Венеційська комісія у Спільному висновку CDL-AD(2025)044 теж вказує, що передбачений збір у розмірі «десятикратного прожиткового мінімуму» *видається надмірним для пересічних громадян і може обмежити доступ до правосуддя для певної частини громадян* (пункт 78 Спільного висновку).

Комісія також додає, що так само це *може перешкоджати роботі організацій громадянського суспільства*, які регулярно подають скарги у разі підозри щодо правопорушень. У зв'язку з цим пропонується забезпечити **пропорційні збори, які можуть відрізнятися для пересічних громадян та для юридичних осіб**, включаючи органи державної влади та органи місцевого самоврядування (пункт 78 Спільного висновку).

б) відсутні критерії, якими керуватиметься суб'єкт ухвалення рішення для визначення розміру суми, яку має сплатити скаргник;

Вважаємо, що такий механізм запобігання зловживанням як встановлення обов'язку для скаргника, після визнання його звернення з дисциплінарною скаргою зловживанням правом, здійснювати плату за подання наступних дисциплінарних скарг потребує доопрацювання в частині вказаних проблемних аспектів з метою належного дотримання принципу підзвітності судової влади.

2) Проектом закону пропонується визначити, що підставою для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності можуть бути визнані, зокрема, такі дисциплінарні проступки: *свавільна відмова в доступі до правосуддя; умисне або внаслідок грубої недбалості допущення суддею, який брав участь в ухваленні судового рішення, порушення прав людини і основоположних свобод або інше грубе порушення закону, що призвело до ухвалення свавільного судового рішення або інших істотних негативних наслідків*.

Загалом, європейські стандарти, характеризуючи дисциплінарний проступок, використовують такі означення як «ухвалення судового рішення внаслідок злочинного умислу або грубої недбалості або грубого порушення службової дисципліни».

В пункті 234 рішення Суду справедливості ЄС у групі справ С-83/19, С-127/19, С-195/19, С-291/19, С-355/19 та С-397/19 (заявниками виступили асоціації румунських суддів) Суд справедливості ЄС зазначив, що *«вкрай важливо встановити правила, які чітко та точно визначають, зокрема, поведінку, яка може призвести до особистої відповідальності суддів, щоб гарантувати незалежність, притаманну їхній роботі, та уникнути ризику того, що їхня особиста відповідальність може виникнути виключно через їхнє рішення»*.

В пункті 67 рішення Суду справедливості ЄС у справі С-216/18 PPU Суд справедливості ЄС зазначив, що правила, які визначають, зокрема, як поведінку, що становить дисциплінарне порушення, так і фактично застосовні санкції, які передбачають залучення незалежного органу відповідно до процедури, що повністю гарантує права, закріплені в статтях 47 і 48 Хартії, зокрема права на захист, і які встановлюють можливість оскарження рішень дисциплінарних органів у судовому порядку, становлять сукупність гарантій, необхідних для забезпечення незалежності судової влади. Суд справедливості ЄС дійшов аналогічного висновку в пункті 95 справи С-204/21 (Європейська комісія проти Польщі (IV)).

Пунктом 27 Висновку Консультативної ради європейських суддів про дисциплінарну відповідальність суддів № 27 від 6 грудня 2024 року (далі – Висновок КРЄС № 27 (2024)) передбачено, що у кожній державі-члені закон повинен чітко і, наскільки це можливо, в конкретних термінах, визначати підстави, на яких може бути порушено дисциплінарне провадження проти суддів. Нечіткі положення (такі як "порушення присяги" або "неетична поведінка") піддаються надмірно широкому тлумаченню та зловживанням, що може бути небезпечним для незалежності суддів.

Таким чином, беручи до уваги зазначене вище, вважаємо, що такі формулювання як «свавільна відмова в доступі до правосуддя», «свавільне судове рішення» не відповідають вимогам принципу правової визначеності. У зв'язку з цим відповідні положення потребують доопрацювання.

3) Законопроектом пропонується однією з підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження передбачити визнання судді винним у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, у випадках, якщо до нього застосовано адміністративне стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

Вважаємо, що такий підхід авторів проекту закону призводить до суттєвого звуження підстав притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності. Подібні зауваження висловило Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) у своєму висновку до законопроекту № 13137 від 18 квітня 2025 року.

Такий вид адміністративного стягнення, як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, призначається судом строком на один рік в обов'язковому порядку, коли його спеціально передбачено в санкції

статті (санкції частини статті) Особливої частини Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Накладення згаданого вище виду адміністративного стягнення на строк від шести місяців до одного року у випадках, коли воно не передбачене в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КУпАП, відбувається виключно за умови, якщо суд визнає за неможливе збереження за винною особою права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, тобто залежить від вирішення даного питання судом (суддею) на власний розсуд (див. частина шоста статті 30 КУпАП).

Як зазначає ГНЕУ, аналіз складів правопорушень, розміщених у Главі 13-А КУпАП «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», свідчить, що *адміністративне стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю відсутнє в санкціях таких норм КУпАП:*

а) в частинах першій та другій статті 172⁴ (*«Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності»*);

б) частині першій статті 172⁵ (*«Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків»*);

в) частинах першій, другій, четвертій статті 172⁶ (*«Порушення вимог фінансового контролю»*);

г) частинах першій та другій статті 172⁷ (*«Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів»*);

д) частині першій статті 172⁸ (*«Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень»*).

При цьому, як зазначає ГНЕУ, адміністративне стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю передбачене в санкціях тих частин статей, що встановлюють відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, вчинені особою, яку протягом року вже було піддано адміністративному стягненню за відповідні порушення (див., наприклад, частина третя статті 172⁶, частина третя статті 172⁷ КУпАП).

Погоджуємось із висновком ГНЕУ, відповідно до якого вчинення суддею низки адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (за які у відповідних статтях (частинах статей) Особливої частини КУпАП не передбачено такий вид стягнення, як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю), у випадку прийняття законопроекту в пропонованій редакції не буде визнаватись підставою для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження.

4) Крім того, звертаємо увагу головного Комітету на важливість врахування рекомендацій Венеційської комісії та Генерального директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи, висловлених у Спільному висновку CDL-AD(2025)044 та проведення додаткових експертних обговорень під час розгляду законопроекту, оскільки це є однією з рекомендацій Єврокомісії у Звіті щодо України.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект закону не суперечить зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, однак потребує доопрацювання з урахуванням висловлених зауважень.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові» щодо забезпечення прав донорів»

(реєстр. № 13474 від 14.07.2025, н. д. Фельдман О. Б. та Гнатенко В. С.)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту

Метою та завданням законопроєкту є забезпечення сталого функціонування системи донорства в Україні шляхом збереження соціальних гарантій для донорів крові та її компонентів.

Закон України «Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові» передбачає фактичне скасування низки ключових соціальних пільг для донорів. Так, Розділом VIII «ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ» зазначеного Закону передбачено втрату чинності через п'ять років з дня введення в дію Закону норм (2026 рік), які передбачають такі заохочення:

день відпочинку із збереженням середнього заробітку. За бажанням донора цей день приєднується до щорічної відпустки;

донорам, які протягом року безоплатно здійснили донацію крові в сумарній кількості, що дорівнює двом разовим максимально допустимим дозам, або плазми крові в сумарній кількості, що дорівнює чотирьом разовим максимально допустимим дозам, заготовленим методом аферезу, або тромбоцитів у двох разових донаціях методом аферезу, допомога з тимчасової непрацездатності у зв'язку із захворюванням виплачується у розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати донора незалежно від стажу роботи. Така пільга надається протягом року після здійснення донації крові та/або компонентів крові у зазначених кількостях;

здобувачам вищої, професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, які протягом року безоплатно здійснили донацію крові у сумарній кількості, що дорівнює двом разовим максимально допустимим дозам, або плазми крові в сумарній кількості, що дорівнює чотирьом разовим максимально допустимим дозам, заготовленим методом аферезу, або тромбоцитів у двох разових донаціях методом аферезу, надається право на одержання грошової допомоги у розмірі 25 відсотків встановленої у закладі освіти стипендії, а військовослужбовцям строкової служби та курсантам військових закладів освіти - право на одержання грошової надбавки у розмірі 25 відсотків призначеного їм грошового забезпечення протягом шести місяців після здійснення донації крові та/або компонентів крові у зазначених кількостях. Виплата такої грошової допомоги здійснюється за місцем навчання або проходження

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

служби донора за рахунок коштів відповідних місцевих програм з розвитку донорства крові та компонентів крові;

право для почесних донорів України на отримання надбавки до пенсії у розмірі 10 відсотків затвердженого прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць.

В умовах повномасштабної збройної агресії проти України потреба в донорській крові та її компонентах зростає в рази і є щоденною. Кров необхідна для порятунку життів поранених військовослужбовців та цивільних громадян, які страждають від обстрілів. У такій ситуації донорський рух є стратегічно важливим елементом національної безпеки та стійкості системи охорони здоров'я. Донори є «невидимим тилом», який щодня рятує життя.

Скасування існуючих і перевірених часом стимулів без впровадження рівноцінних альтернатив створює реальну загрозу демотивації громадян та, як наслідок, критичного скорочення кількості донацій. Це може призвести до дефіциту крові в країні, що воює, і є неприпустимим.

Законопроект пропонується виключити пункт другий Розділу VIII «ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ» Закону України «Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові».

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу

За сферою правових відносин законопроект охоплюється Главою 22 «Громадське здоров'я» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), а саме:

- Директивою Європейського Парламенту і Ради № 2002/98/ЄС від 27 січня 2003 року про встановлення стандартів якості та безпечності для заготівлі, тестування, переробки, зберігання і розподілу крові людини та її компонентів та внесення змін і доповнень до Директиви 2001/83/ЄС;

- Регламентом (ЄС) № 2024/1938 Європейського Парламенту і Ради від 13 червня 2024 року про стандарти якості та безпеки речовин людського походження, призначених для застосування людиною, та про скасування Директив 2002/98/ЄС та 2004/23/ЄС.

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву ЄС

За результатами правового аналізу законопроекту щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію встановлено наступне.

Згідно із статтею 426 Угоди про асоціацію Сторони розвивають співробітництво в галузі охорони здоров'я з метою підвищення рівня його безпеки та захисту здоров'я людини як передумови сталого розвитку та економічного зростання.

У контексті європейської інтеграції України особливого значення набуває відповідність законопроекту новітнім актам права Європейського Союзу. Відповідно до статті 87 Регламенту № 2024/1938, який було опубліковано 17 липня 2024 року в Офіційному журналі Європейського Союзу, він набирає чинності на двадцятий день після публікації та, якщо інше не передбачено пунктом 2 цієї статті, застосовується з 7 серпня 2027 року. Зазначений Регламент встановлює чіткі вимоги щодо заохочення добровільного донорства. Водночас відповідно до статті 85 Регламенту № 2024/1938 Директиви 2002/98/ЄС та 2004/23/ЄС втрачають чинність з 7 серпня 2027 року.

Відповідно пункту 64 преамбули Регламенту № 2024/1938 усім сторонам необхідно та корисно проводити інформаційні кампанії на національному рівні та рівні Союзу щодо важливості донорства SoHO (Substances of Human Origin). Метою цих кампаній має бути забезпечення якомога ширшої бази донорів SoHO з метою більш стійкого постачання критично важливих SoHO, а також допомога європейським громадянам у вирішенні питання про те, чи стати донорами SoHO протягом життя, та реєстрація чи повідомлення своїх сімей чи законних представників про свої побажання щодо донорства SoHO після смерті. Оскільки існує потреба забезпечити доступність SoHO для медичного лікування, держави-члени та Союз повинні підтримувати створення державних установ для донорства та сприяти добровільному та безкоштовному донорству SoHO, включаючи плазму, високої якості та безпеки, тим самим також підвищуючи самозабезпечення в Союзі. З цією метою держави-члени повинні розглянути можливість вжиття заходів для забезпечення доступності SoHO в межах Союзу. Державам-членам також рекомендується вжити заходів для заохочення активної участі всіх відповідних секторів, як державних, так і некомерційних, у наданні послуг SoHO, зокрема критично важливих SoHO та пов'язаних з ними досліджень і розробок, а також вжити заходів для сприяння доступності зібраних SoHO в межах Союзу.

Згідно з преамбулою 58 та статтею 54 Регламенту № 2024/1938 зазначається, що хоча фінансової вигоди слід уникати, компенсація повинна бути прийнятною, щоб запобігти фінансовому збитку донорів SoHO через їхнє донорство. Тому компенсація для усунення будь-якого такого ризику вважається доцільною, якщо вона прагне гарантувати фінансову нейтральність і не призводить до фінансової вигоди для донора SoHO або не створює стимулу, який би змусив донора SoHO не розкривати відповідні аспекти своєї медичної чи поведінкової історії або робити донорство будь-яким способом, який може становити ризик для його власного здоров'я та здоров'я потенційних реципієнтів, зокрема, шляхом частішого донорства, ніж дозволено.

Якщо держави-члени дозволяють компенсацію живим донорам SoHO відповідно до принципу добровільного та безоплатного донорства та на основі прозорих критеріїв, зокрема шляхом встановлення фіксованих виплат або нефінансових форм компенсації, умови такої компенсації встановлюються в національному законодавстві, зокрема шляхом встановлення верхньої межі компенсації, яка має гарантувати фінансову нейтральність відповідно до стандартів, викладених у цій статті. Держави-члени забезпечують, щоб будь-які рекламні та рекламні заходи на підтримку пожертвування SoHO не передбачали компенсації, без шкоди для права

донорів SoHO бути поінформованими про свої права відповідно до національного законодавства.

Стаття 20 Директиви № 2002/98/ЄС зобов'язує держави-члени вживати необхідних заходів для заохочення добровільної та безоплатної донації крові для забезпечення максимально можливого отримання крові та її компонентів з таких донацій. Пункт 23 Преамбули Директиви № 2002/98/ЄС визначає добровільне та безоплатне донорство крові як фактор, що сприяє високим стандартам безпечності крові та її компонентів і, відповідно, охороні здоров'я людини. У цьому контексті Директива наголошує на необхідності підтримувати зусилля Ради Європи у цій галузі та вживати всіх необхідних заходів для заохочення добровільного і безоплатного донорства за допомогою відповідних заходів та ініціатив, а також шляхом забезпечення отримання донором більшого суспільного визнання, що тим самим збільшує самозабезпечення.

Отже, запропоновані законопроект змни спрямовані на збереження соціальних гарантій для донорів крові та її компонентів і стимулювання добровільного та безоплатного донорства шляхом забезпечення соціального захисту та фінансової нейтральності донорів, без запровадження оплати за донацію крові та її компонентів.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу

Законопроект **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу (acquis ЄС).

Голова Комітету

І. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо лібералізації земельних відносин»

(реєстр. № 14087 від 29.09.2025, н. д. – Чорноморов А. О. та ін.)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту

Відповідно до пояснювальної записки проєкт Закону розроблений з метою врегулювання продажу на земельних торгах земельних ділянок, конфіскованих за рішенням суду у власність держави; запровадження електронної системи взаємодії суб'єктів землеустрою та суб'єктів оціночної діяльності; розширення кола юридичних осіб, які можуть набувати у власність земельні ділянки державної чи комунальної власності та усунення перешкод у залученні іноземних інвестицій в економіку України; розширення кола об'єктів, для яких можуть бути застосовані спрощені процедури зміни цільового призначення земельних ділянок забезпечення; наповнення Державного земельного кадастру відомостями щодо меж територій територіальних громад та можливості актуалізації нормативної грошової оцінки земель в автоматизованому режимі, визначення повноважень Держгеокадастру в частині управління земельними ділянками, стягнутими в дохід держави відповідно до Закону України «Про санкції».

Проєктом Закону України вносяться зміни до Земельного кодексу України та низки законодавчих актів і пропонується:

передбачити можливість фінансування підготовки земельних ділянок або прав на них до продажу на земельних торгах за небюджетні кошти з подальшим відшкодуванням витрат (видатків), здійснених на підготовку лота, переможцем торгів;

удосконалення положень статті 145 Земельного кодексу, якими визначається процедура конфіскації земельних ділянок, а саме уповноважується Держгеокадастр на подачу позовів про конфіскацію земельної ділянки;

продаж конфіскованої за рішенням суду земельної ділянки на земельних торгах;

запровадити електронну систему взаємодії суб'єктів землеустрою, яка передбачає електронну технічну та інформаційну взаємодію замовників документації із землеустрою, розробників документації із землеустрою, суб'єктів оціночної діяльності, землевласників, землекористувачів, державних

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

кадастрових реєстраторів, органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування;

передбачити можливість подання клопотання про надання дозволу на розроблення документації із землеустрою, отримання рішення про надання дозволу на розроблення документації із землеустрою або про відмову у його наданні, надання рішення про затвердження документації із землеустрою або про відмову у її затвердженні, надання рішення про передачу земельної ділянки у власність або про відмову у передачі земельної ділянки у власність, подання повідомлення особи про замовлення розроблення документації із землеустрою без надання дозволу на її розроблення у випадках передбачених законодавством у письмовій формі шляхом особистого звернення, надсилання поштовим відправленням або подання в електронній формі через електронну систему;

визначити функціональні можливості складових електронної системи взаємодії суб'єктів землеустрою – електронного кабінету користувача електронної системи та порталу електронної системи;

розширення кола юридичних осіб, які можуть набувати у власність земельні ділянки державної чи комунальної власності та усунення перешкод у залученні іноземних інвестицій в економіку України;

розширення кола об'єктів, для яких можуть бути застосовані спрощені процедури зміни цільового призначення земельних ділянок, передбачені на період воєнного стану;

уніфікувати застосування термінів «розрахунку земельними ділянками», «розрахунок»;

визначити термін «кадастрова межа територіальної громади» та доручити Держгеокадастру здійснити заходи щодо відображення на картографічній основі Державного земельного кадастру відомостей про кадастрові межі територіальних громад, з урахуванням меж відображених в індексних кадастрових картах (планах);

забезпечення здійснення розрахунку нормативної грошової оцінки програмним забезпеченням Державного земельного кадастру; визначити повноваження Держгеокадастру в частині управління земельними ділянками, стягнутими в дохід держави відповідно до Закону України «Про санкції», у тому числі продаж таких земельних ділянок.

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу

За предметом правового регулювання законопроект охоплюється положеннями Глави 6 «Заснування, торгівля послугами та електронна торгівля» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та статей 403-406 Глави 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,

Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Зазначені правовідносини в Європейському Союзі регулюються:

Інтерпретаційним повідомленням Комісії щодо придбання сільськогосподарських угідь та законодавства Європейського Союзу (2017/C350/05);

Директивою (ЄС) 2024/1260 Європейського Парламенту та Ради від 24 квітня 2024 року про повернення та конфіскацію активів;

Регламентом (ЄС) 2021/2116 Європейського Парламенту та Ради від 2 грудня 2021 року про фінансування, управління та моніторинг Спільної сільськогосподарської політики та про скасування Регламенту (ЄС) № 1306/2013.

Договором про функціонування ЄС;

Протоколом 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод;

Хартією основоположних прав Європейського Союзу.

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву ЄС

У контексті переговорів про вступ України до Європейського Союзу та адаптації законодавства України до права Європейського Союзу питання набуття сільськогосподарських земель та застосування перехідних періодів є одним із ключових у главі 4 «Свобода руху капіталу».

З огляду на Тлумачне повідомлення Комісії щодо придбання сільськогосподарських угідь (2017/C350/05) держави-члени зберігають широкі повноваження щодо регулювання своїх ринків земель сільськогосподарського призначення, оскільки вторинне право ЄС безпосередньо не врегульовує питання їх набуття. Водночас реалізація цих повноважень не може суперечити основоположним свободам, насамперед свободі руху капіталу та принципу недискримінації за ознакою громадянства. Будь-які чинні чи запропоновані обмеження на придбання земель резидентами держав-членів ЄС та третіх країн, що не ґрунтуються на виключеннях, прямо передбачених Договорами ЄС або міжнародними угодами, можуть розглядатися як такі, що порушують статтю 63 ДФЄС (забороняє обмеження руху капіталу між країнами-членами та між країнами-членами та третіми країнами).

Водночас слід враховувати, що в межах Угоди про асоціацію Україна скористалася правом на застереження щодо режиму набуття прав власності на землю. Згідно з Додатком XVI-D до Угоди про асоціацію Україна прямо зафіксувала право обмежувати набуття земельних ділянок, зокрема земель сільськогосподарського призначення, іноземними громадянами та іноземними юридичними особами, а також визначати спеціальні умови доступу до таких земель. Таким чином, на етапі дії Угоди про асоціацію відповідні обмеження не можуть розглядатися як такі, що суперечать міжнародним зобов'язанням України перед ЄС, оскільки вони прямо передбачені та погоджені сторонами

Угоди. Водночас зазначене застереження має значення саме в межах дії Угоди і не визначає автоматично режим регулювання після набуття Україною статусу держави-члена ЄС.

У запропонованій редакції статті 82 законопроекту право набувати земельні ділянки надається лише юридичним особам, створеним і зареєстрованим за законодавством України, незалежно від громадянства їх засновників або країни походження капіталу. Водночас іноземні юридичні особи, зареєстровані за законодавством інших держав, не можуть безпосередньо набувати такі земельні ділянки у власність. Це означає, що іноземні інвестори можуть набувати земельні ділянки опосередковано - через створення юридичних осіб за законодавством України. Також законопроект не передбачає часових рамок дії цього обмеження.

Наразі іноземці та іноземні компанії не можуть прямо чи опосередковано володіти сільськогосподарською землею в Україні, у тому числі через участь у компаніях, які мають таку землю. Це правило діятиме доти, доки українці не дозволять іноземцям доступ до с/г земель на всеукраїнському референдумі (стаття 130 Земельного кодексу України).

У контексті майбутнього членства України в ЄС вимога реєстрації юридичної особи за законодавством України як передумова набуття права власності на землю може розглядатися як непряме обмеження вільного руху капіталу, оскільки створює додаткові адміністративні бар'єри для іноземних інвесторів порівняно з безпосереднім набуттям права власності.

Водночас у практиці ЄС зустрічаються секторальні тимчасові відступи від принципу вільного руху капіталу щодо придбання сільськогосподарських земель, які були можливими лише в межах договорів про приєднання та застосовувалися до нових держав-членів протягом визначених перехідних періодів (такі відступи дозволялись до 1 січня 2014 року для Болгарії та Румунії, 1 травня 2014 року для Угорщини, Латвії, Литви та Словаччини, 1 травня 2016 року для Польщі та 1 липня 2023 року для Хорватії (з урахуванням подовження на три роки). Це демонструє, що ЄС визнає можливість застосування обмежень на придбання сільськогосподарських земель у виняткових обставинах та на обмежений період.

Регулювання обігу земель здебільшого належить до сфери національної компетенції, воно має здійснюватися з урахуванням міжнародних стандартів щодо захисту права власності. Запропонована редакція частини четвертої статті 145 законопроекту не містить положень щодо виплати компенсації колишньому власнику у разі конфіскації земельної ділянки, що створює ризик фактичного позбавлення права власності без відшкодування. Такий ризик не є визначальним для земельної реформи, однак його доцільно враховувати при подальшому доопрацюванні законопроекту.

Адже кожна держава при встановленні механізмів примусового позбавлення права власності щодо земельних ділянок як об'єктів нерухомого майна зобов'язана дотримуватися гарантій, передбачених статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Практика ЄСПЛ вимагає, щоб будь-яке позбавлення майна було пропорційним та супроводжувалося справедливою компенсацією, окрім справді виняткових випадків. Аналогічні принципи щодо права власності закріплені в статті 17 Хартії основоположних прав Європейського Союзу, яка встановлює, що кожна особа має право на своє майно, а будь-яке обмеження цього права має бути справедливим та пропорційним.

Крім того, положення законопроекту сформульовані з урахуванням вимог Регламенту № 2021/2116 щодо створення електронної платформи для взаємодії суб'єктів землеустрою, обліку земель, які використовуються, та проведення моніторингу земельних ділянок.

Запропоноване доповнення частини третьої статті 5¹ Закону України «Про санкції» визначає Держгеокадастр як орган, відповідальний за управління та реалізацію земельних ділянок, стягнутих в дохід держави як санкція. Хоча Директива № 2024/1260 згідно частини першої статті 5 дозволяє державам-членам самостійно визначати компетентні органи для управління конфіскованими активами, доцільність покладення функцій управління конфіскованими земельними ділянками на орган, профільною компетенцією якого є адміністрування земельних відносин та ведення державного земельного кадастру, а не управління конфіскованими активами, викликає сумніви з огляду на те, що Фонд державного майна України згідно цієї ж статті 5¹ вже визначений як орган управління конфіскованими активами та має профільну компетенцію у сфері управління та відчуження об'єктів державної власності. Такий підхід може створювати ризики неефективного управління конфіскованими активами, що не повною мірою відповідає вимогам Директиви № 2024/1260.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу

Законопроект **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції з **урахуванням висловлених застережень**.

Голова Комітету

І. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо збереження та забезпечення сталої роботи Державного підприємства "Східний гірничо-збагачувальний комбінат", Державного підприємства "Добропіллявугілля-видобуток", Державного підприємства "Львіввугілля" в умовах воєнного стану

(реєстр. 14332 від 24.12.2025 р., н. д. Н. Волинець та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроекту.

Законопроектом пропонується доповнити Перехідні положення Податкового кодексу України новим пунктом, згідно з яким тимчасово, до 1 січня 2027 року контролюючі органи не здійснюють заходи з погашення податкового боргу, передбачені статтями 59–60, 87–101 цього Кодексу щодо Державного підприємства «Східний гірничо-збагачувальний комбінат», Державного підприємства «Добропіллявугілля-видобуток» та Державного підприємства «Львіввугілля».

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Законопроект за предметом правового регулювання охоплюється положеннями Глави 4 «Оподаткування» Глави 10 «Конкуренція» Розділу IV «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Запропоноване законопроектом тимчасове до 01.01.2027 року нездійснення контролюючими органами заходів з погашення податкового боргу може становити державну допомогу, оскільки такий нестягнутий податковий борг може означати втрату доходів бюджету, може бути еквівалентний відмові від державних ресурсів, може надавати економічну перевагу визначеним у законопроекті підприємствам у порівнянні з іншими.

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

Однак, враховуючи воєнний стан, поточну ситуацію з атаками на енергетику України та її кризовий стан, а також цілі, визначені у пояснювальній записці до цього законопроекту, він направлений на недопущення зупинки роботи вказаних у законопроекті підприємств, на забезпечення їх подальшої сталої роботи у поточних умовах воєнного стану, які спроможні замінити втрачений енергетичний потенціал вугільного Донбасу.

Відповідно до статті 262(3)(b) Угоди про асоціацію сумісним з належним виконанням цієї Угоди може вважатися допомога для сприяння виконанню важливого проекту задля спільного європейського інтересу або для виправлення значних порушень нормальної роботи в економіці України чи однієї з держав-членів Європейського Союзу.

Відповідно до статті 107(2)(b) Договору про функціонування ЄС сумісним з внутрішнім ринком є допомога для ліквідації наслідків стихійного лиха або надзвичайних ситуацій.

Отже, вказані положення законопроекту не суперечать міжнародно-правовим зобов'язанням у сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Водночас Додатком XXXVI до Глави 13 Розділу V Угоди про асоціацію передбачено, що Україна поступово наближує своє законодавство до законодавства ЄС, зокрема, згідно з Принципами ОЕСР щодо корпоративного управління. Таким чином, предмет правового регулювання проекту акта охоплюється Керівними принципами ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності від 2004 р. (далі - Керівні принципи ОЕСР).

Відповідно до цих положень, дотримуючись підстав володіння державним майном, системи законодавства, регулювання та політики для підприємств державної форми власності, повинно бути забезпечено однорідне конкурентне середовище та справедлива конкуренція на ринку, коли підприємства державної форми власності беруть участь у господарській діяльності, зокрема:

III.B. Зацікавлені сторони, включаючи конкурентів, повинні мати доступ до ефективного правового захисту за допомогою неупереджених юридичних чи арбітражних процесів, або процедур медіації, якщо вони вважають, що їхні права були порушені. Правова форма підприємств державної форми власності має дозволяти їм ініціювати процедури банкрутства, а кредиторам – висувати свої претензії.

III.D. Як правило, підприємства державної форми власності не повинні використовуватися для субсидування чи надання переваг іншим комерційним підприємствам. Якщо держпідприємства використовуються для розподілу заходів підтримки відповідно до цілей їх державної політики, слід подбати про те, щоб: (i) заходи підтримки відповідали чинним правилам конкуренції та торгівлі; (ii) заходи підтримки та механізми їх фінансування були чітко визначені, а інформація про них була розкрита публічно; та (iii) заходи підтримки не завдавали несправедливої шкоди іншим комерційним підприємствам.

Ш.Е. Держава не повинна звільняти держпідприємства, які здійснюють господарську діяльність, від застосування та дотримання законів, постанов і ринкових механізмів, а також повинна забезпечувати податковий, позиковий та регулятивний нейтралітет для запобігання невинуватій дискримінації між держпідприємствами та їх конкурентами.

Ш.Ф. Господарська діяльність підприємств державної форми власності має здійснюватися відповідно до послідовних ринкових умов, зокрема щодо фінансування боргу та акціонерного капіталу. Зокрема:

Ш.Ф.1. Усі ділові відносини держпідприємств, у тому числі з фінансовими установами, мають базуватися виключно на комерційних засадах.

Ш.Ф.2 У рамках здійснення господарської діяльності підприємства державної форми власності не повинні отримувати вигоду або надавати будь-яку пряму чи непряму фінансову підтримку, яка б надавала переваги перед приватними конкурентами, як, наприклад, преференційне позикове або акціонерне фінансування, гарантії, пільговий податковий режим або преференційні торгові кредити.

Враховуючи, що метою проекту акта є недопущення ліквідації стратегічно важливого державного підприємства у сфері енергетики слід зазначити наступне:

- підпунктом iv) пункту b) статті 143 Угоди про асоціацію встановлено, що ніщо в цій Угоді не може тлумачитися як таке, що не дозволяє будь-якій Стороні вживати будь-які із зазначених нижче заходів, які ця Сторона вважає необхідними для захисту принципових інтересів власної безпеки і які вживаються під час війни або інших надзвичайних ситуацій у міжнародних відносинах;
- підпунктом c) статті 472 Угоди про асоціацію встановлено, що ніщо в цій Угоді не перешкоджає Стороні вживати будь-яких заходів, які вона вважає необхідними для забезпечення власної безпеки, у випадку серйозних внутрішніх безпорядків, які порушують закон і громадський порядок, під час війни або серйозного міжнародного напруження, яке становить загрозу війни, або для виконання взятих на себе зобов'язань з підтримання миру та міжнародної безпеки.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Таким чином, положення законопроекту не повністю узгоджуються з Керівними принципами ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності, **водночас** можуть бути застосовані з метою досягнення цілей, передбачених статтею 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» та статтею 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» Угоди про асоціацію.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення порядку проведення фактичних перевірок, підвищення лімітів доходу платників єдиного податку та приведення порогу обов'язкової реєстрації платників ПДВ у відповідність до економічних реалій

(реєстр. № 14167 від 30.10.2025 р., н. д. Г. Васильченко та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Метою законопроєкту є удосконалення механізму фактичних перевірок шляхом чіткого визначення предмета контролю для ФОПів, що працюють на спрощеній системі без ПДВ; індексація граничних обсягів доходу для платників другої та третьої груп єдиного податку відповідно до сучасного рівня мінімальної заробітної плати; зниження адміністративного тиску на малий бізнес і стимулювання легалізації обороту готівки; підвищення рівня податкової дисципліни за рахунок зрозумілих, прозорих правил гри; приведення порогу обов'язкової реєстрації платників ПДВ до економічно обґрунтованого рівня через запровадження динамічного показника – 400 мінімальних заробітних плат, замість фіксованої суми 1 млн грн.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Законопроєкт за предметом правового регулювання охоплюється положеннями Глави 4 «Оподаткування» Розділу IV «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, які є предметом правового регулювання законопроєкту, охоплюються:

- *Директивою Ради 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року про спільну систему податку на додану вартість (далі – Директива 2006/112).*

3. Відповідність законопроєкту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Додаток XXVIII до Глави 4 «Оподаткування» розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію передбачає, що Україна

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

зобов'язується поступово наблизити своє законодавство до законодавства ЄС щодо застосування Директиви 2006/112/ЄС про спільну систему податку на додану вартість протягом 5 років з дати набрання чинності цією Угодою, за винятком статей 5-8, 20, 33, 40-42, 79, 100-101, 123-130, 140-142, 145, 146 (1(«В»)), 147, 155, 164-166, 170-171, 175, 203, 205, 209, 210, 212, 219, 238-240, 245, 254, 258, 274-280, 293-294, 370-395, 396-400, 402-410, 411-413 (положення, що застосовуються до держав-членів ЄС); статей 281-294, 295-305, 306-325, 326-332, 333-343, 348-349, 358-369 (щодо спеціальних податкових режимів).

Проектом Закону 14167 пропонується у пункті 181.1 статті 181 Податкового кодексу України, яка визначає вимоги щодо реєстрації осіб як платників ПДВ, внести наступні зміни: «У разі якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню згідно з цим розділом, у тому числі операцій з постачання товарів/послуг з використанням локальної або глобальної комп'ютерної мережі (зокрема, але не виключно шляхом встановлення спеціального застосунку або додатку на смартфонах, планшетах чи інших цифрових пристроях), нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 400 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (без урахування податку на додану вартість), така особа».

Стаття 284(1) Директиви 2006/112 визначає, що держави-члени можуть звільняти від оподаткування постачання товарів та послуг, здійснене на їхній території платниками податку, які мають реєстрацію на цій території та річний обіг яких у державі-члені, що стосується таких поставок, не перевищує поріг, встановлений цими державами-членами для застосування цього звільнення. Цей поріг не повинен перевищувати 85 000 євро або еквівалент у національній валюті.

Держави-члени можуть встановлювати різні порогові значення для різних секторів бізнесу на основі об'єктивних критеріїв. Однак жоден з цих порогових значень не повинен перевищувати поріг у 85 000 євро або еквівалент у національній валюті.

Стаття 284 вказаної Директиви визначає правові рамки для встановлення максимального порогового значення річного обороту товарів/послуг та знаходяться у Розділі XII «Спеціальні схеми», Главі 1 «Спеціальна схема для малих підприємств», що передбачає можливість для держав-членів звільняти економічних операторів від обов'язку сплати ПДВ з річним оборотом нижче порогового значення у розмірі 85 000 євро, що є максимальним пороговим значенням для такого річного обороту, проте фактичні порогові значення для цієї мети встановлюються кожною державою-членом самостійно в межах, визначених Директивою 2006/112.

Отже, вказані положення Директиви 2006/112 регулюють право держав-членів встановлювати порогові значення річного обороту товарів/послуг для звільнення від сплати ПДВ, що є ключовим фактором для обов'язкової

реєстрації платником ПДВ.

Порогові значення для обов'язкової реєстрації платником ПДВ у пропонуваному законопроекті пункті 181.1 статті 181 Податкового кодексу України функціонально не суперечать статті 284 Директиви 2006/112/ЄС, хоча мають зовсім іншу конструкцію. Зокрема, у ЄС встановлюється поріг річного обороту товарів/послуг для малих підприємств з метою звільнення їх операцій від сплати ПДВ, а в Україні – для виникнення обов'язку реєстрації платником ПДВ.

Інші положення законопроекту в частині визначення порядку проведення фактичної перевірки та обсягу доходу для суб'єктів господарювання залежно від групи платників податку, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, не регулюються правом ЄС та Угодою про асоціацію з ЄС.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Таким чином, положення законопроекту **не суперечать** міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання нікотиновмісних продуктів (реєстр. № 14110-д від 29.12.2025 р., н. д. А. Дубнов та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Проєкт закону розроблений з метою вдосконалення системи заходів контролю за обігом нікотиновмісних продуктів для орального застосування для забезпечення високого рівня захисту здоров'я населення, насамперед дітей та молоді, від шкідливого впливу тютюнових виробів і нікотиновмісних продуктів.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Предмет правового регулювання проєкту закону охоплюється положеннями Глави 22 «Громадське здоров'я» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, які є предметом правового регулювання законопроєкту, в Європейському Союзі регулюються Директивою Європейського Парламенту та Ради 2014/40/ЄС від 3 квітня 2014 року про наближення законів, підзаконних актів та адміністративних положень держав-членів щодо виробництва, представлення та продажу тютюнових та супутніх виробів та про скасування Директиви 2001/37/ЄС (далі – Директива 2014/40) та Договором про функціонування Європейського Союзу.

3. Відповідність законопроєкту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Проєктом Закону пропонується внести зміни до Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення», згідно з якими:

- вводиться визначення нових термінів «нікотиновмісний продукт», «нікотиновмісний продукт для орального застосування», «порція нікотиновмісного продукту для орального застосування»;

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

- встановлюється заборона на обіг нікотиновмісних продуктів для орального застосування, якщо вміст нікотину в одній порції такого продукту перевищує 1 міліграм;

- встановлюється заборона на обіг нікотиновмісних продуктів для орального застосування, які містять вітаміни, кофеїн, таурин чи інші добавки та стимуляторні сполуки, що асоціюються з енергійністю та життєвою силою;

- встановлюється порядок введення в обіг нікотиновмісних продуктів для орального застосування шляхом подання виробниками та імпортерами таких продуктів повідомлення до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я;

- запроваджуються вимоги до упаковки та медичних попереджень на нікотиновмісних продуктах для орального застосування, зокрема встановлюється вимога, що медичне попередження має покривати 65 відсотків зовнішньої передньої та задньої поверхонь одиначної упаковки;

- забороняється реклама, стимулювання продажу та спонсорство нікотиновмісних продуктів для орального застосування.

У Законі України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» вносяться зміни щодо застосування оновленої термінології нікотиновмісних продуктів та уточнюються положення щодо заборони продажу упаковок нікотиновмісних продуктів для орального застосування, що містять менше/більше 20 порцій.

З прийняттям 3 квітня 2014 року Директиви 2014/40/ЄС припинила дію Директива 2001/37/ЄС, положення якої Україна повинна була імплементувати в національне законодавство відповідно до Угоди про асоціацію до 31 жовтня 2016 року. Директива 2014/40/ЄС встановлює, серед іншого, більш жорсткі вимоги до виробництва, продажу та маркування тютюнових виробів, електронних сигарет та трав'яних виробів для куріння та відображає останні наукові дослідження в сфері охорони здоров'я.

Якщо розглядати регулювання нікотиновмісних продуктів в контексті законодавства ЄС щодо виробництва та обігу тютюнових виробів і супутніх продуктів, то варто звернути увагу, що політика ЄС спрямована на посилення законодавчих дій саме на рівні ЄС, а не на національному рівні, для досягнення злагодженого функціонування внутрішнього ринку, що пов'язано також зі значною транскордонною торгівлею тютюновими виробами та супутніми продуктами. Тютюнові вироби та супутні продукти, які відповідають вимогам права ЄС, повинні отримувати переваги від вільного руху товарів. Проте з огляду на різні ступені гармонізації за державами-членами необхідно за певних умов залишати право встановлювати додаткові вимоги щодо певних аспектів з метою охорони здоров'я населення (пункти 6, 53 преамбули, стаття 24 Директиви 2014/40/ЄС).

Суттєве застереження і в контексті Директиви 2014/40/ЄС, викликає положення законопроекту, яким пропонується визначити нікотиновмісний

продукт через поняття тютюновий виріб, що не містить тютюну: «нікотиновмісний продукт – тютюновий виріб, що не містить тютюну, але містить нікотин, який застосовується для надходження нікотину в організм людини і який не є лікарським засобом чи рідиною, що використовується в електронних сигаретах», таке визначення суперечить принципу правової визначеності та положенням Статті 2 Директиви 2014/40/ЄС, відповідно до якої «тютюнові вироби» означає вироби, які можуть бути споживані та до складу яких входить, навіть частково, тютюн, незалежно від того, чи є він генетично модифікований, чи ні».

У законопроекті також пропонується змінити поняття «тютюновий виріб», яке в чинній редакції відповідає Директиві 2014/40/ЄС, розширивши його виробами, до складу яких можуть входити також «замінники тютюну чи нікотиновмісні продукти», що значно розширить поняття «тютюновий виріб» в національному законодавстві та створить невідповідність праву ЄС.

Запропоноване законопроектом обмеження щодо вмісту нікотину в одній порції нікотиновмісного продукту для орального застосування може розглядатися як технічний бар'єр у торгівлі. Стаття 34 ДФЄС забороняє кількісні обмеження на імпорту та всі заходи, що мають еквівалентний ефект. Будь-яке національне регулювання, яке перешкоджає доступу товарів на ринок (наприклад, встановлення наднизьких лімітів вмісту речовин), повинно пройти тест на відповідність статті 36 ДФЄС. Зазначена норма дозволяє винятки з метою «захисту здоров'я та життя людей», але лише за умови дотримання принципу пропорційності. Заходи не повинні бути засобом довільної дискримінації або прихованим обмеженням торгівлі. Саме через призму пропорційності необхідно розглядати запропонований ліміт у 1 мг нікотину. Національні обмеження мають відповідати критеріям придатності (реально знижують ризик для здоров'я); необхідності (відсутні менш обмежувальні альтернативи); та пропорційності (баланс між цілями охорони здоров'я та доступом до ринку). Суд ЄС неодноразово визнавав непропорційними, зокрема: загальні заборони; довільні ліміти без наукового обґрунтування; регулювання, яке не відрізняє продукти за ризиковістю.

Згідно з усталеною практикою Суду ЄС будь-яке торговельне правило, яке здатне перешкодити внутрішній торгівлі, є заходом, що еквівалентний кількісному обмеженню (наприклад, граничні рівні нікотину, заборона певних форм випуску, спеціальні вимоги до складу або дозування). Встановлення ліміту нікотину в 1 мг, якому не відповідають стандартні діапазони на ринку ЄС, що становлять 3-20 мг, фактично може унеможливити доступ імпортованих товарів на ринок України.

У рішенні по справі C-267/91 *Keck and Mithouard* Суд ЄС встановив розмежування між правилами, що стосуються характеристик товару (склад, упаковка, маркування), та правилами, які регулюють умови продажу (які не змінюють самі характеристики товару, а лише порядок торгівлі). Суд ЄС постановив, що національні норми, які обмежують або забороняють певні умови продажу, не підпадають під заборону статті 34 ДФЄС, за умови, що вони застосовуються до всіх відповідних суб'єктів господарювання на

території держави-члена ЄС та впливають на збут вітчизняних і імпортних товарів в однаковій мірі, як юридично, так і фактично. Таким чином, вимоги до нікотиновмісних продуктів (нікотин, склад, форма і тд) підпадають під дію статті 34 ДФЄС. Тому оскільки законопроектом пропонується встановити жорсткі ліміти нікотину, то таке положення має вищий ризик бути несумісними, ніж ті, що, наприклад, регулюють лише умови торгівлі (вікові обмеження, місце продажу, реклама тощо).

Положення законопроекту щодо стандартизованого пакування для нікотиновмісних продуктів за аналогією з правовим регулюванням в ЄС тютюнових виробів повторює правову логіку положень статті 24 (2) Директиви 2014/40/ЄС, яка дозволяє державам-членам вводити суворіші вимоги до пакування, ніж передбачено Директивою 2014/40/ЄС, за умови, що вони є пропорційними та виправданими міркуваннями громадського здоров'я.

Положення законопроекту щодо процедури повідомлення в електронній формі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, за шість місяців до запланованого введення в обіг повністю є аналогічним до процедур повідомлення, що передбачені правом ЄС для новітніх тютюнових виробів та електронних сигарет (статті 19, 20 Директиви 2014/40/ЄС).

Таким чином, положення законопроекту про стандартизоване пакування, процедуру нотифікації відповідають політиці ЄС у відповідній сфері та аналогічним положенням Директиви 2014/40/ЄС щодо тютюнових виробів та електронних сигарет. Проте положення про обмеження щодо здійснення діяльності, пов'язаної з виробництвом, оптовою та роздрібною торгівлею, експортом і імпортом тютюнових виробів та визначення термінів, запропоновані законопроектом потребують доопрацювання з метою приведення їх у відповідність з положеннями Директиви 2014/40/ЄС та Договору про функціонування Європейського Союзу.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону в цілому **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням у сфері європейської інтеграції, водночас **потребує доопрацювання** з метою врахування зауважень, зазначених у цьому висновку та проведення консультацій з Європейською Комісією з питання запровадження додаткових вимог.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо міжнародного співробітництва під час кримінального провадження» (реєстр. № 14292 від 11.12.2025 р., Кабінет Міністрів України)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

У пояснювальній записці до проєкту закону зазначено, що його метою є вдосконалення існуючих механізмів міжнародного співробітництва у кримінальних справах та виконання деяких міжнародних зобов'язань.

Проєктом закону пропонується, зокрема, внести зміни до Кримінального процесуального кодексу України, якими передбачено, зокрема:

- можливість використання у процесі доказування та встановлення фактів чи обставин під час кримінального провадження документів, що надійшли в порядку міжнародного співробітництва у кримінальних справах за допомогою електронних комунікацій;

- право уповноважених (центральных) органів у випадках, передбачених міжнародним договором України, або за домовленістю з іноземною державою, надсилати та приймати до виконання запити про міжнародне співробітництво виключно за допомогою електронних комунікацій з подальшим надсиланням запиту в паперовій формі тільки на прохання запитуваної сторони;

- забезпечення належного захисту інформації щодо міжнародного співробітництва, підвищення ефективності вирішення питань про отримання за кордоном доказів, якщо це потребує дозволу суду, уникнення зволікань при зверненні про конфіскацію активів, які заарештовані за кордоном;

- нормативно визначено момент початку міжнародного розшуку;

- створення правової підстави для співробітництва з Прокуратурою ЄС і поширення з цією метою поняття «запитуюча сторона», крім іноземної держави, також на орган чи установу міжнародної організації, що уповноважені здійснювати кримінальне провадження.

¹ Проєкт закону спрямований на виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Положення законопроекту спрямовані на врегулювання правовідносин у сфері міжнародного судового співробітництва в кримінальних справах, а саме відносин, пов'язаних із вжиттям необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків, які охоплюються зобов'язаннями в рамках:

1) Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію);

2) рекомендацій Європейської комісії, сформульованих у Звіті щодо України від 4 листопада 2025 року в рамках Пакету щодо розширення;

3) Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС» (далі - Дорожня карта з питань верховенства права);

4) Рамкової Угоди між Україною та Європейським Союзом щодо спеціальних механізмів реалізації фінансування Союзу для України згідно з інструментом Ukraine Facility 2024 року.

Під час аналізу законопроекту № 14292 також було враховано зміст Звіту за результатами п'ятого раунду взаємної оцінки (грудень 2017 року), підготовленого Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL).

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Частиною першою статті 82 **Договору про функціонування ЄС** передбачено, що судове співробітництво в кримінальних справах у Союзі ґрунтується на принципі взаємного визнання вироків та судових рішень, зокрема на наближенні законів та підзаконних актів держав-членів у сферах, зазначених у частині 2 та у статті 83 (взаємна прийнятність доказів у державах-членах, права осіб у кримінальному процесі, права потерпілих від кримінального правопорушення).

Згідно із частиною першою статті 87 **Договору про функціонування ЄС** Союз запроваджує поліцейське співробітництво із залученням усіх компетентних органів держав-членів, включаючи поліцію, митницю та інші спеціалізовані правоохоронні служби, що мають відношення до запобігання, виявлення та розслідування кримінальних злочинів.

Статтею 14 Розділу III «Юстиція, свобода та безпека» **Угоди про асоціацію** передбачено, що в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки Сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема. Співробітництво буде спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод.

Відповідно до статті 20 **Угоди про асоціацію** Сторони співробітничать з метою запобігання та боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів та фінансуванням тероризму. Із цією метою Сторони посилюють двостороннє та міжнародне співробітництво у цій сфері, зокрема співробітництво на оперативному рівні. Сторони забезпечують імплементацію відповідних міжнародних стандартів, зокрема стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF) та стандартів, рівнозначних тим, які були прийняті Союзом.

В частині першій статті 24 **Угоди про асоціацію** вказано, що Сторони домовились надалі розвивати судове співробітництво у цивільних та кримінальних справах, повною мірою використовуючи відповідні міжнародні і двосторонні документи та ґрунтуючись на принципах юридичної визначеності і праві на справедливий суд.

Відповідно до частини третьої цієї статті стосовно судового співробітництва в кримінальних справах Сторони намагаються посилити взаємодію щодо взаємної правової допомоги та екстрадиції. Це включатиме, у разі необхідності, приєднання до відповідних міжнародних документів ООН та Ради Європи, зокрема Римського статуту Міжнародного кримінального суду 1998 року, та їх виконання, як зазначається у статті 8 цієї Угоди, а також більш тісне співробітництво з Євроюстом.

Оцінюючи прогрес України в рамках переговорного Розділу 24 «Юстиція, свобода та безпека», Європейська комісія у своєму **Звіті щодо України від 4 листопада 2025 року в рамках Пакету щодо розширення** зазначила, що судова співпраця у цивільних та кримінальних справах потребує вдосконалення.

Законодавча база у цій сфері частково узгоджена з *acquis* ЄС. Комісія зазначила, що Україні необхідно й надалі покращувати своєчасність та ефективність обробки запитів про судове співробітництво, зокрема запитів про взаємну правову допомогу у кримінальних справах, шляхом застосування відповідних конвенцій Ради Європи та забезпечення достатнього адміністративного потенціалу органів, що розглядають такі справи.

Відповідно до змісту частини четвертої та пункту (і) частини п'ятої статті 7 **Рамкової Угоди між Україною та Європейським Союзом щодо спеціальних механізмів реалізації фінансування Союзу для України згідно з інструментом Ukraine Facility 2024 року** (далі – Рамкова Угода 2024 року) Україна повинна забезпечити Комісії або її представникам доступ до всіх

установ і документів, необхідних для проведення аудиту, верифікації та виїзних перевірок. У рамках цього зобов'язання Україна повинна, зокрема, забезпечити, щоб компетентні органи України повідомляли ЕРРО (Європейська прокуратура), відповідно до Статті 9(3) цієї Угоди про будь-яку злочинну поведінку, яка може підпадати під її компетенцію, і вживати належних заходів для невідкладного опрацювання запитів про взаємну правову допомогу ЕРРО та компетентних органів держав-членів, які діють у межах їхніх відповідних повноважень, стосовно кримінальних правопорушень, які впливають на кошти в рамках інструменту Ukraine Facility.

Згідно із частиною дванадцятою статті 9 **Рамкової Угоди 2024 року** компетентні органи України повинні невідкладно опрацювати запити про взаємну правову допомогу, включаючи щодо інформації про банківські рахунки та операції, та екстрадицію, видані ЕРРО та компетентними органами держав-членів стосовно кримінальних правопорушень, що впливають на кошти, згідно з Регламентом. Це необхідно здійснювати згідно з відповідними інструментами щодо міжнародної співпраці у кримінальних справах, зокрема згідно з Європейською конвенцією про взаємну допомогу у кримінальних справах та додатковими протоколами до неї.

Комітет експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) у **Звіті за результатами п'ятого раунду взаємної оцінки (грудень 2017 року)** сформулював для України наступні висновки (Розділ 8. Міжнародне співробітництво): наявні дані про взаємну правову допомогу, надані Україною, дають підстави припускати, що ефективність є обмеженою у певних сферах, зокрема, у сфері арешту та конфіскації активів; органи, які відповідають на запити про надання взаємної правової допомоги є вразливими до корупції. Витік інформації не є рідкісним явищем, практика щодо накладення санкцій за розголошення конфіденційної інформації не є переконливою.

Однією із стратегічних цілей **Дорожньої карти з питань верховенства права** є удосконалення правової основи для міжнародного судового співробітництва у кримінальних справах між Україною та країнами Європейського Союзу. З метою досягнення цієї цілі Дорожньою картою передбачено реалізацію такого заходу як розроблення та прийняття закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо міжнародного співробітництва з метою приведення законодавства з питань міжнародної правової допомоги та екстрадиції у відповідність до стандартів FATF (частина IV «Юстиція, свобода та безпека», розділ 4.1 «Судове співробітництво в кримінальних справах», стратегічний результат 1, захід 3).

Отже, з огляду на наведене вище, вважаємо, що законопроект № 14292 не суперечить євроінтеграційним зобов'язанням України.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект закону не суперечить міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо удосконалення процедури проведення конкурсу з призначення Голови Державної судової адміністрації України»

(реєстр. № 13133 від 25.03.2025 р., н. д. Славицька А. К., Ткаченко О. М.)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

У пояснювальній записці до проєкту закону зазначено, що він спрямований на врегулювання процедури проведення чесного та прозорого конкурсу з призначення Голови Державної судової адміністрації України (далі – ДСА) із залученням до цього процесу міжнародних експертів.

Проєктом закону передбачається доповнення Закону «Про судоустрій і статус суддів» положеннями, якими передбачено, зокрема, наступне:

- одна і та сама особа не може обіймати посаду Голови ДСА більше ніж два строки поспіль;
- конкурс на зайняття посади Голови ДСА проводить Вища рада правосуддя (далі – ВРП) за сприяння Етичної ради;
- Етична рада надає ВРП висновок щодо відповідності кожного кандидата критеріям професійної етики та доброчесності, а також список кандидатів, рекомендованих для обрання на посаду Голови ДСА;
- встановлюється перелік документів, які подають до ВРП кандидати на посаду Голови ДСА.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Положення законопроєкту спрямовані на врегулювання правовідносин у сфері правосуддя, а саме відносин, пов'язаних з проведенням конкурсу на посаду Голови ДСА.

Передусім необхідно зазначити, що право ЄС не регулює питання функціонування органів суддівського врядування та підзвітних їм органів. Однак, необхідно мати на увазі, що відповідно до *acquis* ЄС держави-члени мають дотримуватись принципу незалежності судової влади, який, зокрема, забезпечується шляхом достатнього фінансування для функціонування системи правосуддя. І в цьому контексті ДСА, як орган, що представляє суди у

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

відносинах із Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою України під час підготовки проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік та як орган, який готує бюджетний запит, відіграє важливу роль.

Щодо зобов'язань України в рамках європейської інтеграції, то правовідносини, які пропонують врегулювати автори законопроекту, охоплюються зобов'язаннями в рамках:

1) *Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію);*

2) *рекомендацій Європейської комісії, сформульованих у Звіті щодо України від 4 листопада 2025 року в рамках Пакету щодо розширення;*

3) *Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС» (далі - Дорожня карта з питань верховенства права).*

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

У статті 2 **Договору про Європейський Союз** вказано, що Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, правосуддя, солідарність та рівність жінок і чоловіків.

Статтею 14 Розділу III «Юстиція, свобода та безпека» **Угоди про асоціацію** передбачено, що в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки Сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема. Співробітництво буде спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод.

Оцінюючи прогрес України в рамках переговорного Розділу 23 «Судова влада та основоположні права», Європейська комісія у своєму **Звіті щодо України від 4 листопада 2025 року в рамках Пакету щодо розширення** зазначила, що у 2026 році Україні, зокрема, необхідно негайно продовжити тимчасове залучення незалежних експертів, призначених міжнародними партнерами, до відбору членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів (ВККС) та покращити прозорість і якість процесів відбору, зокрема щодо відбору членів З'їзду та Ради суддів, Ради прокурорів та Голови Державної судової адміністрації (ДСА).

Дорожньою картою з питань верховенства права передбачено, зокрема, таку стратегічну ціль: діяльність органів суддівського врядування та самоврядування та їх повноваження оптимізовані внаслідок удосконалення їх статусу та розмежування компетенції, а також забезпечено незалежність та безперервне функціонування органів суддівського врядування, ДСА. На виконання цієї цілі Дорожньою картою передбачено реалізацію такого заходу як *підвищення прозорості та якості процесів відбору кандидатів*, у тому числі до Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Конституційного Суду України, З'їзду та Ради суддів України, *Голови ДСА*, з особливим акцентом на спроможність органів суддівського самоврядування на основі незалежного аналізу, з огляду на майбутню організацію системи правосуддя (захід 1, стратегічний результат 1, підрозділ (в) посилення інституційної спроможності органів суддівського врядування та самоврядування, інших органів системи правосуддя, а також органів прокурорського самоврядування Розділу 1.1. Основні реформи Частини I. Правосуддя, строк виконання - II квартал 2026 р.).

Щодо зауважень та пропозицій до законопроекту

У пункті 3 Розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» законопроекту вказано, що у день набрання чинності цим Законом припиняються будь-які конкурсні процедури щодо призначення на посаду Голови ДСА, розпочаті до набрання чинності цим Законом.

Пунктом 4 цього Розділу передбачено, що ВРП протягом п'яти днів з дня набрання чинності цим Законом оголошує про початок конкурсу з призначення Голови ДСА у порядку, визначеному цим Законом.

Водночас проектом закону передбачено доповнення Закону «Про судоустрій і статус суддів» статтею 153¹, якою, зокрема, передбачається, що положення про проведення конкурсу на зайняття посади Голови ДСА, методологія оцінювання кандидата критеріям професійної компетентності кандидатів на зайняття посади Голови ДСА, показники відповідності критеріям такого оцінювання та засоби їх встановлення затверджує ВРП.

Відповідно до змісту наведених положень законопроекту ВРП впродовж п'яти днів з дня набрання чинності законом має підготувати та затвердити перелік документів, необхідних для проведення конкурсу (положення про конкурс, методологія оцінювання та показники відповідності критеріям оцінювання та засоби їх встановлення). **Вважаємо, що проєкт закону в цій частині потребує доопрацювання, оскільки запропонований п'ятиденний строк для підготовки ВРП відповідних документів є надто стислим та не сприятиме підвищенню прозорості та якості процесу відбору.**

Аналогічні зауваження до вказаних положень висловлює також Міністерство юстиції України у своєму висновку від 21.04.2025 року (№ 56977/11.2.1/11-25).

Отже, з огляду на наведене вище, вважаємо, що законопроект № 13133 не суперечить євроінтеграційним зобов'язанням України, однак потребує доопрацювання з урахуванням вказаних застережень.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект закону **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері євроінтеграції, однак **потребує доопрацювання** з урахуванням вказаних застережень.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України

«Про ринок деревини»

(р.№ 13227-д від 10.09.2025, н.д. Наталуха Д.А. та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Згідно з пояснювальною запискою до законопроєкту його метою є комплексне врегулювання відносин між державними інституціями та суб'єктами господарювання на ринку деревини, пов'язаних з купівлею-продажем деревини, а також визначення правових, економічних та організаційних засад функціонування ринку деревини, що сприятиме розвитку цього ринку і забезпеченню інтересів усіх його учасників.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Правовідносини, що належать до сфери правового регулювання проєкту Закону, регулюються:

1) Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

2) Регламентом 2023/1115 Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 року про надання на ринок Союзу та експорт із Союзу певних товарів і продуктів, пов'язаних із знищенням та деградацією лісів, і про скасування Регламенту 995/2010.

3) Регламентом 995/2010 Європейського Парламенту та Ради від 20 жовтня 2010 року, що встановлює зобов'язання операторів, які розміщують на ринок деревину та вироби з деревини.

4) Директивою 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 2011 року про оцінку впливу певних державних та приватних проєктів на довкілля.

5) Конвенцією про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті.

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол №251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Стаття 294 Угоди про асоціації передбачає, що з метою сприяння сталому управлінню лісовими ресурсами сторони зобов'язуються працювати разом для покращення правозастосування та управління в лісовій галузі та сприяти торгівлі легальною і сталою лісовою продукцією, що узгоджується з цілями преамбули законопроекту.

Зауваження Комітету до законопроекту:

1) Законопроект пропонує замінити в п. 21 частини 2 статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» положення «усі суцільні та поступові рубки головного користування та суцільні санітарні рубки на площі понад 1 гектар; усі суцільні санітарні рубки на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду» на «усі суцільні рубки головного користування та суцільні санітарні рубки на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду» з «Першої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля».

Таким чином, законопроект звужує зобов'язання проводити оцінку впливу на довкілля виключно до територій та об'єктів природно-заповідного фонду та вилучає зобов'язання проведення оцінки впливу на довкілля всіх інших територій та об'єктів лісового господарства щодо «усіх суцільних та поступових рубок головного користування та суцільних санітарних рубок на площі понад 1 гектар».

Зазначені положення законопроекту не відповідають п.2 статті 4 Директиви 2011/92/ЄС, який передбачає зобов'язання визначення державами-членами чи підлягає вирубка оцінці впливу на довкілля, рішення приймається з урахуванням кожного конкретного випадку чи на підставі порогових значень або критеріїв, встановлених державою-членом.

Стаття 4 Директиви 2011/92/ЄС зазначає наступне:

«2. З урахуванням статті 2(4), для проєктів, перелічених у Додатку II, держави-члени визначають, чи підлягає проєкт оцінці відповідно до статей 5-10. Держави-члени приймають це рішення шляхом:

(a) розгляду кожного конкретного випадку;

або

(b) порогових значень або критеріїв, встановлених державою-членом».

Додаток II Директиви 2011/92/ЄС зазначає наступне:

«Проєкти, які зазначені у статті 4 (2).

1. Сільське господарство, лісництво та аквакультура.

(d) Початкове лісорозведення та вирубка лісів з метою переходу на інший тип землекористування».

Таким чином, Директивою 2011/92/ЄС не звужується територія проведення оцінки впливу на довкілля до територій природньо-заповідного фонду, як пропонує законопроект.

Враховуючи, що положення законопроекту виключає застосування проведення оцінки впливу на довкілля щодо всіх територій та об'єктів лісового господарства, окрім територіях та об'єктах природньо-заповідного фонду, тому рубки без проведення оцінки впливу на довкілля різних територій та об'єктів лісового господарства можуть мати навіть великі обсяги, тому це положення законопроекту не відповідає також і п.2 статті 2 Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, який передбачає зобов'язання встановлення процедури оцінки впливу на навколишнє середовище щодо вирубу лісів на великих площах: «2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих, адміністративних або інших заходів для здійснення положень цієї Конвенції, включаючи, стосовно запланованих видів діяльності, перелічених у Додатку I, які можуть чинити значний шкідливий транскордонний вплив, установа процедура оцінки впливу на навколишнє середовище, яка дає можливість для участі громадськості, та підготовку документації з оцінки впливу на навколишнє середовище, наведеної у Додатку II».

П.17 Додатку I Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті передбачає, що оцінка впливу на навколишнє середовище розповсюджується на: «17. Вируб лісів на великих площах».

2) Законопроект також передбачає, що «на підставі статей 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» та 472 «Заходи, пов'язані із суттєвими інтересами безпеки» Угоди про асоціацію, а також відповідно до пункту «b» (iii) статті XXI «Винятки з міркувань безпеки» Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947) тимчасово, на період дії воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року №2102-IX, та протягом десяти років з дня його припинення або скасування, забороняється вивезення за межі митної території України в митному режимі експорту деревини паливної (код 4401 11 00 00 УКТ ЗЕД) та лісоматеріалів необроблених (код 4403 УКТ ЗЕД)».

Зазначимо, що у 2015 році Україна запровадила 10-річну заборону на експорт необробленої деревини, змінивши та доповнивши заборону 2005 року щодо десяти порід деревини, що не мають комерційного значення. У січні 2019 року ЄС звернувся з проханням про офіційні урядові консультації відповідно до Угоди про асоціацію. Однак консультації 7 лютого 2019 року не змогли вирішити це питання. 20 червня 2020 року ЄС офіційно запросив створення Арбітражної панелі. Це був перший раз, коли ЄС активував незалежний арбітражний механізм у рамках двосторонньої торгової угоди.

11 грудня 2020р. було прийнято «Заключний звіт Арбітражної панелі» з рішенням, що:

«2. Заборона України на експорт 2005 року є несумісною зі статтею 35 Угоди про асоціацію, яка забороняє застосування експортних заборон, але це виправдано відповідно до статті XX(b) ГАТТ 1994, що застосовується до Угоди про асоціацію відповідно до статті 36 Угоди про асоціацію («Загальні винятки»), як захід, «необхідний для захисту...життя рослин», враховуючи також відповідні положення глави 13 Угоди про асоціацію про торгівлю та сталий розвиток; тому заборона на експорт 2005 року не є порушенням статті 35 Угоди про асоціацію;

3. Тимчасова заборона на експорт Україною 2015 року є несумісною зі статтею 35 Угоди про асоціацію, яка забороняє застосування заборони на експорт, і що це не є виправданим згідно з статтею XX(g) ГАТТ 1994, яка застосовується до Угоди про асоціацію за її статтею 36 («Загальні винятки»), оскільки заборона експорту не «пов'язана зі збереженням вичерпних ресурсів... зробила її ефективною в поєднанні з обмеженнями внутрішнього виробництва або споживання».

1 листопада 2025р. спливає термін заборони вивезення за межі митної території України в митному режимі експорту лісоматеріалів необроблених, тому законопроект пропонує продовжити тимчасову заборону експорту деревини паливної (код 4401 11 УКТЗЕД) та лісоматеріалів необроблених (код 4403 УКТЗЕД) на період дії воєнного стану з посиланням на п. "b" (iii) статті XXI "Винятки з міркувань безпеки" Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947), яка дозволяє це робити з міркувань безпеки під час війни, а також протягом п'яти років з дня припинення або скасування воєнного стану.

Зауважимо, що лісоматеріали також можуть у великих обсягах використовуватись під час війни для фортифікації укріплень.

Стаття XXI "Винятки з міркувань безпеки" Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947) зазначає наступне:

«Ніщо в цій Угоді не повинно тлумачитися:

b) як перешкода будь-якій стороні у здійсненні будь-яких дій, які вона вважає необхідними для захисту суттєвих інтересів своєї безпеки,

iii) що вживаються під час війни чи інших надзвичайних обставин у міжнародних відносинах».

На додаток, статтями 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» та 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» Угоди про асоціацію передбачається, що жодне з положень цієї Угоди не можна тлумачити як таке, що не дозволяє будь-якій Стороні вживати будь-які заходи, які вживаються під час війни та ніщо в цій Угоді не перешкоджає Стороні вживати будь-яких заходів, які вона вважає необхідними для забезпечення власної безпеки, у випадку серйозних внутрішніх безпорядків, які порушують закон і громадський порядок, під час війни або серйозного міжнародного напруження, яке є загрозою війни, або для виконання взятих на себе зобов'язань з підтримання миру та міжнародної безпеки.

Тому, продовження дії заборони на експорт лісоматеріалів на підставі «Заключного звіту Арбітражної панелі» від 11 грудня 2020р. є несумісним зі статтею

35 Угоди про асоціацію, водночас можуть бути застосовані з метою досягнення цілей, передбачених статтями 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» та 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» Угоди про асоціацію, а також на підставі п."b" (iii) статті XXI "Винятки з міркувань безпеки" Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947) на час дії воєнного стану.

З огляду на те, що законопроект також пропонує строк дії заборони на експорт лісоматеріалів продовжити на десять років з дня припинення чи скасування воєнного стану, а також враховуючи те, що законопроект не зазначає будь-яких підстав та аргументів, які виправдовують застосування на цей термін дії заборони на експорт лісоматеріалів, тому заборона законопроектом експорту лісоматеріалів на цей термін **не відповідає** статті 35 Угоди про асоціацію.

Стаття 35 Угоди про асоціацію зазначає наступне:

«Обмеження експорту або імпорту

Жодна Сторона не повинна запроваджувати або зберігати в силі будь-які заборони чи обмеження або заходи еквівалентної дії щодо імпорту будь-якого товару іншої Сторони або експорту чи продажу для експорту будь-якого товару, призначеного для території іншої Сторони, за винятком випадків, передбачених в цій Угоді або відповідно до Статті XI ГАТТ 1994 та її приміток щодо тлумачення. Із цією метою Статтю XI ГАТТ 1994 та її примітки щодо тлумачення включено до цієї Угоди, і вони є її невід'ємною частиною».

Враховуючи чутливість зазначеного питання для сторони ЄС та наявність відповідного арбітражного прецеденту, доцільно провести відповідні консультації зі стороною ЄС відповідно до статті XXII «Консультації» Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947).

Стаття XXII «Консультації» Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947) зазначає наступне:

«1. Кожна сторона повинна доброзичливо розглядати такі подання, які можуть вноситися іншою стороною стосовно будь-яких питань, що впливають на реалізацію цієї Угоди, а також надавати адекватну можливість проведення консультацій стосовно таких питань.

Сторони можуть, на запит сторони, проводити консультації з будь-якою стороною чи сторонами стосовно будь-якого питання, з якого було неможливо знайти задовільне рішення шляхом консультацій, передбачених пунктом 1».

3) Положення частини 1 статті 14 законопроекту передбачають, що «оператори ринку деревини здійснюють продаж лісоматеріалів необроблених, деревини паливної виключно на біржових торгах, які проводять організатори біржових торгів на ринку деревини, крім відчуження (продажу):

1) для задоволення потреб національної безпеки та оборони, подолання наслідків надзвичайних ситуацій, стихійних лих;

2) для замовників, які здійснюють закупівлі відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі»;

3) у роздріб та фізичним особам для задоволення соціально-побутових потреб відповідно до статті 15 цього Закону;

4) комунальним підприємствам, які здійснюють опалення твердим паливом у вигляді деревини паливної, відповідно до статті 16 цього Закону».

Пункт б) статті 2 Регламенту 995/2010 передбачає наступне: «Розміщення на ринок» означає постачання будь-якими способами, незалежно від використовуваної техніки продажу, деревини або продукції з деревини вперше на внутрішньому ринку для розповсюдження або використання в ході комерційної діяльності, чи то за плату, чи безкоштовно. Це також включає постачання за допомогою засобів дистанційного зв'язку, як визначено в Директиві 97/7/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 1997 року про захист споживачів щодо дистанційних контрактів».

Таким чином, Регламент 995/2010 передбачає розміщення деревини на ринок будь-якими способами, незалежно від використовуваної техніки продажу, а також надає можливість здійснювати продаж деревини на підставі дистанційних контрактів.

Право ЄС не звужує спосіб продажу деревини виключно через біржові торги, як запропоновано законопроектом.

З огляду на те, що біржові торги є складною формою організації комерційних відносин між суб'єктами господарювання, запропонована законопроектом форма комерційних відносин виключно через біржові торги, на практиці, призведе до зменшення укладання відповідних контрактів та ділової активності, а також стане обмеженням для здійснення комерційної діяльності малих суб'єктів господарювання та призведе до зменшення конкуренції на ринку.

Таким чином, положення законопроекту, які передбачають продаж деревини виключно через біржові торги не узгоджуються з положеннями п. б) статті 2 Регламенту 995/2010, які передбачають постачання деревини будь-якими способами, незалежно від використовуваної техніки продажу, а також на підставі дистанційних контрактів.

4) Законопроект здійснює правове регулювання лісоматеріалів необроблених, деревини паливної, натомість Регламент 2023/1115 здійснює правове регулювання більш ширшої категорії, що впливають на знеліснення та деградацію лісів.

Стаття 1 Регламенту 2023/1115 зазначає наступне:

«Предмет та сфера застосування.

1. Цей Регламент встановлює правила щодо розміщення та надання на ринок Союзу, а також експорту з Союзу відповідних продуктів, перелічених у Додатку I, які містять, були відгодовані або виготовлені з використанням відповідних продуктів, а саме: великої рогатої худоби, какао, кави, олійної пальми, каучуку, сої та деревини, з метою:

(a) мінімізації внеску Союзу у вирубку та деградацію лісів у всьому світі, і тим самим сприяння зменшенню глобальної вирубки лісів;

(b) зменшення внеску Союзу у викиди парникових газів та глобальну втрату біорізноманіття».

5) Система електронного обліку деревини, яка передбачена законопроектом забезпечує прозорість і відстежуваність операцій, але не враховує вимоги пункту 1 статті 33 Регламенту 2023/1115, відповідно до якого інформаційна система повинна містити заяви про належну обачність/перевірку («due diligence»).

Стаття 33 Регламенту 2023/1115 зазначає:

«Інформаційна система.

Ключовою вимогою Регламенту 2023/1115 для розміщення продуктів на ринку ЄС є наявність заяви про належну обачність/перевірку («due diligence»), елементи якої закріплені у статті 4 та 8 Регламенту 2023/1115. У проєкті Закону еквівалентні вимоги Регламенту 2023/1115 відсутні. Законопроект передбачає подання заяви про включення суб'єкта господарювання до Переліку суб'єктів господарювання, які провадять діяльність з переробки деревини, натомість заяви про належну обачність/перевірку («due diligence») Регламенту 2023/1115 є свідченням декларування суб'єктом господарювання відповідної якості продукції та свідченням, що проведено необхідні перевірки.

Стаття 4 Регламенту 2023/1115 зазначає:

«Зобов'язання операторів.

1. Оператори повинні проводити належну перевірку відповідно до статті 8 перед розміщенням відповідних продуктів на ринок або їх експортом, щоб довести, що їх продукти відповідають статті 3.

2. Оператори не повинні розміщувати відповідні продукти на ринок або експортувати їх без попереднього подання заяви про належну перевірку. Оператори, які на основі належної перевірки, здійсненої відповідно до статті 8, дійшли висновку, що відповідні продукти відповідають статті 3, повинні, перед розміщенням відповідних продуктів на ринок або їх експортом, надати заяву про належну перевірку компетентним органам через інформаційну систему, зазначену у статті 33. Така заява про належну перевірку, доступна в електронному вигляді повинна містити інформацію, викладену в Додатку II для відповідних продуктів, та декларацію оператора про те, що оператор провів належну перевірку та що не було виявлено жодного або незначного ризику».

Стаття 8 Регламенту 2023/1115 зазначає:

«Належна перевірка

1. Перед розміщенням відповідних продуктів на ринок або їх експортом оператори повинні проводити належну перевірку щодо всіх відповідних продуктів, що постачаються кожним конкретним постачальником.

2. Належна перевірка повинна включати:

(a) збір інформації, даних та документів, необхідних для виконання вимог, викладених у статті 9;

(b) заходи з оцінки ризиків, зазначені у статті 10;

(c) заходи щодо зменшення ризиків, зазначені у статті 11».

б) Статтею 17 законопроекту передбачено що «у Електронному обліку деревини формуються облікові документи щодо заготівлі та переміщення деревини, внесення змін до Електронного обліку деревини, документи про походження деревини, товаросупровідні документи для транспортування лісоматеріалів необроблених, деревини паливної, звіти, відомості, специфікації, видаткові накладні, акти та інші документи, перелік та зміст яких визначає Уповноважений державний орган», проте відсутня вимога щодо фіксування геолокації місця заготівлі (п.д статті 9 Регламенту 2023/1115) та оцінки ризиків (стаття 10 Регламенту 2023/1115).

Стаття 9 Регламенту 2023/1115 зазначає:

«Вимоги до інформації.

1. Оператори повинні збирати інформацію, документи та дані, які підтверджують відповідність відповідних продуктів статті 3. З цією метою оператор повинен збирати, систематизувати та зберігати протягом п'яти років з дати введення в обіг або експорту відповідних продуктів таку інформацію разом із підтвердженнями, що стосуються кожного відповідного продукту:

(d) геолокація всіх земельних ділянок, де були вироблені відповідні продукти, які містить або з яких був виготовлений відповідний продукт, а також дата або часовий проміжок часу виробництва; якщо відповідний продукт містить або був виготовлений з відповідних товарів, вироблених на різних земельних ділянках, має бути включена геолокація всіх різних земельних ділянок; будь-яка вирубка лісів або деградація лісів на даних земельних ділянках автоматично позбавляє права розміщувати, надавати на ринок або експортувати всі відповідні товари та відповідні продукти з цих земельних ділянок; для відповідних продуктів, які містять або були виготовлені з використанням великої рогатої худоби, та для таких відповідних продуктів, які годували відповідними продуктами, геолокація має стосуватися всіх місць, де утримувалася велика рогата худоба; для всіх інших відповідних продуктів Додатку I геолокація має стосуватися земельних ділянок».

Стаття 10 Регламенту 2023/1115 зазначає:

«Оцінка ризиків.

1. Оператори повинні перевіряти та аналізувати інформацію, зібрану відповідно до статті 9, та будь-яку іншу відповідну документацію. На основі цієї інформації та документації оператори повинні проводити оцінку ризиків, щоб встановити, чи існує ризик того, що відповідні продукти, призначені для введення в обіг або експорту, не відповідають вимогам. Оператори не повинні вводити відповідні продукти в обіг або експортувати їх, крім випадків, коли оцінка ризиків виявляє відсутність або лише незначний ризик того, що відповідні продукти не відповідають вимогам».

7) Статтею 23 проєкту Закону передбачається встановлення відповідальності за порушення законодавства у сфері регулювання ринку деревини, в тому числі і застосування штрафних санкцій до учасників ринку деревини. Разом з цим, законопроект не враховує положення п. 2 статті 25 Регламенту 2013/1115, які зазначають, що «санкції, передбачені пунктом 1, повинні бути ефективними, пропорційними та стримуючими».

8) «Згідно з положеннями законопроекту щодо внесення змін до частини третьої статті 16 законопроекту Лісового кодексу України: «Договір купівлі-продажу та інші форми відчуження лісоматеріалів необроблених, деревини паливної, що укладається поза організатором біржових торгів на ринку деревини, має передбачати якісні та кількісні характеристики предмета продажу, вимоги щодо якості та обміру товару, термін та умови поставки, ціну, умови оплати та порядок розрахунків, умови приймання-передачі товару, права та обов'язки сторін, відповідальність сторін та порядок вирішення спорів, строк дії договору та інші умови, визначені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства».

При цьому настільки широка дискреція повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства може бути використана з метою зловживання правом, адже ним визначатимуться фактично всі істотні умови договору. Як відомо, недосягнення згоди з усіх істотних умов договору робить такий договір неукладеним, а стверджувати про таке неукладення буде можливо внаслідок відсутності чітких меж зазначених умов, які вважатимуться істотними. Відтак, ця редакція не враховує вимоги абзацу другого частини першої статті 638 ЦК України, згідно з яким істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди». Тому, зазначене положення не відповідає принципу правової визначеності.

Принцип правової визначеності («legal certainty») є одним із загальних принципів права ЄС, та згідно з яким для належного функціонування правової системи держави передбачуваність, несуперечливість та узгодженість формулювання норм є однією із обов'язкових умов для створення якісного та дієвого законодавства.

9) Частина 5 статті 14 законопроекту передбачає, що «частка загального обсягу лісоматеріалів необроблених, деревини паливної, що пропонується до продажу на біржових торгах, участь у яких мають право брати виключно малі деревообробники, відносно загального обсягу лісоматеріалів необроблених, деревини паливної, що пропонується операторами ринку деревини до продажу на біржових торгах протягом календарного року по всій території України, не може бути меншою за 10% та більшою за 30%». На додаток ця частина законопроекту передбачає також, що «уповноважений державний орган визначає у встановлених межах обсяг зазначеної частки, а також визначає вимоги до розподілу обсягів пропонованих до продажу лісоматеріалів необроблених, деревини паливної у розрізі порід та сортamentів, регіону, в якому здійснюється лісозаготівля, та періодів (строків) постачання (рік, півріччя, квартал) для біржових торгів для малих деревообробників та інших біржових торгів».

Таким чином, встановлюються дискримінаційні умови функціонування ринку біржових торгів з наданням виключної переваги малим деревообробникам та дискримінацією та обмеженням інших учасників ринку.

На додаток, абзац 1 частини 8 статті 14 законопроекту передбачає, що «організатор біржових торгів на ринку деревини не допускає до участі в основних біржових торгах для малих деревообробників суб'єктів господарювання, не включених до Переліку деревообробників або інших деревообробників, а також малих деревообробників, виробничі приміщення та майданчики разом з виробничим обладнанням яких не знаходяться в регіоні, в якому здійснюється заготівля лісоматеріалів необроблених, деревини паливної, що пропонується оператором ринку деревини до продажу».

Таким чином, встановлюються обмеження участі у біржових торгах суб'єктів господарювання за географічними, територіальними ознаками, що суперечить принципам вільної конкуренції, рівного доступу, недискримінації та пропорційності, закріпленим в праві ЄС.

Наступні положення законопроекту **не суперечать** положенням права ЄС:

1) Положення п.8 частини 1 статті 1 законопроекту надає визначення терміну «оператор ринку деревини» як «власник лісу (державної, комунальної, приватної власності), постійний або тимчасовий лісокористувач, який здійснює заготівлю та продаж (відчуження) лісоматеріалів необроблених, деревини паливної на ринку деревини».

Положення п.с) статті 2 Регламенту 995/2010 надають визначення терміну «оператор» як «будь-яку фізичну або юридичну особу, яка розміщує деревину або вироби з деревини на ринку».

Стаття 17 та 18 Лісового Кодексу України передбачають, що постійним або тимчасовим лісокористувачем може бути суб'єкт будь-якої форми власності.

Тому, визначення терміну «оператор ринку деревини» не суперечить визначенню терміну «оператор» п.с) статті 2 Регламенту 995/2010.

2) Положення п.12 частини 1 статті 1 законопроекту надають визначення терміну «система електронного обліку деревини» як «автоматизована інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збирання, внесення, обробку, зберігання, захист та надання доступу до інформації та даних щодо заготівлі, виготовлення, обігу (руху), купівлі-продажу, експорту, імпорту та інших господарських операцій з лісоматеріалами необробленими, деревиною паливною».

Запровадження електронного системи обліку деревини узгоджується з частиною 1 статті 6 Регламенту 995/2010 щодо запровадження систем належних перевірок:

«Система належної перевірки, зазначена в частині 2 статті 4, повинна містити такі елементи:

(а) заходи та процедури, що забезпечують доступ до такої інформації щодо постачання оператором лісоматеріалів або виробів з деревини, розміщених на ринку:

- опис, включаючи торгову назву та тип продукту, а також загальноприйнятю назву породи дерева та, де це можливо, його повну наукову назву;

- країна збору врожаю та, де це застосовується:

- (i) регіон, де була заготовлена деревина; і

- (ii) концесія врожаю;

- кількість (виражена в об'ємі, вазі або кількості одиниць);

- назва та адреса постачальника оператору;

- назву та адресу торговця, якому були поставлені лісоматеріали та вироби з них»;

- документи чи інші відомості, що свідчать про відповідність цих лісоматеріалів та виробів з них чинному законодавству».

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Положення проекту Закону **не відповідають** положенням Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, положенням Директиви 2011/92/ЄС, принципу правової визначеності та недискримінації, а також потребують врахування положень Регламенту 2023/1115.

Положення проекту Закону щодо заборони експорту лісоматеріалів **не відповідають** положенням статті 35 Угоди про асоціацію та можливість їх застосування потребує проведення додаткових консультацій зі стороною ЄС, а також потребує додаткового обґрунтування встановлення десятирічного періоду заборони експорту лісоматеріалів після припинення або скасування дії правового режиму воєнного стану.

Голова Комітету

І.КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення платоспроможності окремих державних підприємств у сфері енергетики, що перебувають у критичному стані»

(р.№ 14216 від 14.11.2025, н.д. Волинець М.Я. та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Як зазначено у пояснювальній записці, метою прийняття законопроєкту є продовження на два роки (до 1 січня 2028 року) терміну дії мораторію на реалізацію виконавчих проваджень та заходів примусового виконання рішень щодо державних підприємств у сфері енергетики, накладення арештів та заборон відчуження майна у таких виконавчих провадженнях, мораторію на порушення справ про банкрутство державних вугледобувних підприємств.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Правовідносини, що належать до сфери правового регулювання проєкту Закону, регулюються:

- Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).
- Керівними принципами ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності від 2024 р.

3. Відповідність законопроєкту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

1) Законопроєкт передбачає:

- до 1 січня 2028 року, підлягають зупиненню виконавчі провадження та заходи примусового виконання рішень щодо державних вугледобувних підприємств, які підлягають виконанню в порядку, встановленому Законом України "Про виконавче провадження", знімаються арешти та заборони відчуження майна у

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол №251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

таких виконавчих провадженнях, крім рішень про виплату заробітної плати, вихідної допомоги, інших виплат (компенсацій), що належать працівнику у зв'язку з трудовими відносинами, відшкодування матеріальної (майнової) шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, стягнення аліментів та рішень про стягнення заборгованості із сплати внесків до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

- справи про банкрутство державних вугледобувних підприємств до 1 січня 2028 року не порушуються. Провадження у справах про банкрутство державних вугледобувних підприємств, порушені до дня набрання чинності цим Законом, підлягають припиненню, крім випадків, якщо ліквідація відбувається за рішенням власника.
- до 1 січня 2028 року не порушуються провадження у справах про банкрутство, а порушені провадження підлягають припиненню щодо боржника – Державного підприємства "Східний гірничо-збагачувальний комбінат" та
- до 1 січня 2028 року: зупиняється вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання рішень (у тому числі накладення арешту на майно та кошти) у виконавчих провадженнях, за якими боржником є Державне підприємство «Східний гірничо - збагачувальний комбінат» (крім рішень про виплату заробітної плати, вихідної допомоги, інших виплат (компенсацій), що належать працівнику у зв'язку з трудовими відносинами, про відшкодування матеріальної (майнової) шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, про стягнення аліментів, про стягнення заборгованості із сплати внесків до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування і заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування); підлягають зняттю накладені арешти на кошти та/або майно Державного підприємства «Східний гірничо-збагачувальний комбінат».

2) Відповідно до статті 387 Угоди про асоціацію, визнаючи важливість комплексного застосування ефективних правил та методики у сферах законодавства щодо заснування та діяльності компаній, корпоративного управління, а також щодо бухгалтерського обліку та аудиту, з метою створення повноцінно функціонуючої ринкової економіки та задля стимулювання торгівлі, Сторони домовилися співробітничати, зокрема, з питань подальшого розвитку політики корпоративного управління відповідно до міжнародних стандартів, а також поступового наближення до правил та рекомендацій ЄС у цій сфері згідно з Додатком XXXVI до цієї Угоди.

Додатком XXXVI до Глави 13 Розділу V Угоди про асоціацію передбачено, що Україна поступово наближує своє законодавство до законодавства ЄС, зокрема, згідно з Принципами ОЕСР щодо корпоративного управління. Таким чином, предмет правового регулювання проекту акта охоплюється Керівними принципами ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності від 2024 р.

(далі - Керівні принципи ОЕСР).

Положення проєкту акта щодо продовження мораторію на реалізацію виконавчих проваджень та заходів примусового виконання рішень щодо державних підприємств, накладення арештів та заборон відчуження майна у таких виконавчих провадженнях, мораторію на порушення справ про банкрутство державних підприємств не відповідають положенням розділу III «Підприємства державної форми власності на ринку» Керівних принципів ОЕСР. Відповідно до цих положень, дотримуючись підстав володіння державним майном, системи законодавства, регулювання та політики для підприємств державної форми власності, повинні бути забезпечені однорідне конкурентне середовище та справедлива конкуренція на ринку, коли підприємства державної форми власності беруть участь у господарській діяльності, зокрема:

III.В. Зацікавлені сторони, включаючи конкурентів, повинні мати доступ до ефективного правового захисту за допомогою неупереджених юридичних чи арбітражних процесів, або процедур медіації, якщо вони вважають, що їхні права були порушені. Правова форма підприємств державної форми власності має дозволяти їм ініціювати процедури банкрутства, а кредиторам – висувати свої претензії.

III.Д. Як правило, підприємства державної форми власності не повинні використовуватися для субсидування чи надання переваг іншим комерційним підприємствам. Якщо держпідприємства використовуються для розподілу заходів підтримки відповідно до цілей їх державної політики, слід подбати про те, щоб: (i) заходи підтримки відповідали чинним правилам конкуренції та торгівлі; (ii) заходи підтримки та механізми їх фінансування були чітко визначені, а інформація про них була розкрита публічно; та (iii) заходи підтримки не завдавали несправедливої шкоди іншим комерційним підприємствам.

III.Е. Держава не повинна звільняти держпідприємства, які здійснюють господарську діяльність, від застосування та дотримання законів, постанов і ринкових механізмів, а також повинна забезпечувати податковий, позиковий та регулятивний нейтралітет для запобігання невиправданій дискримінації між держпідприємствами та їх конкурентами.

III.Ф. Господарська діяльність підприємств державної форми власності має здійснюватися відповідно до послідовних ринкових умов, зокрема щодо фінансування боргу та акціонерного капіталу. Зокрема:

III.Ф.1. Усі ділові відносини держпідприємств, у тому числі з фінансовими установами, мають базуватися виключно на комерційних засадах.

III.Ф.2 У рамках здійснення господарської діяльності підприємства державної форми власності не повинні отримувати вигоду або надавати будь-яку пряму чи непряму фінансову підтримку, яка б надавала переваги перед приватними конкурентами, як, наприклад, преференційне позикове або акціонерне фінансування, гарантії, пільговий податковий режим або преференційні торгові кредити.

3) Проект акта регулюється зобов'язаннями України у сфері європейської інтеграції, передбаченими у рамках статей 262 – 267 Частини 2 «Державна допомога» Глави 10 «Конкуренція» розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію.

Згідно з пунктом 1 частини першої статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» державна допомога суб'єктам господарювання – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

Відповідно до статті 8 Закону Антимонопольний комітет України є уповноваженим органом у сфері визначення належності та допустимості державної допомоги, що відповідає зобов'язанням України відповідно до Угоди про асоціацію.

Комітет звернувся до Антимонопольного комітету України щодо надання своєї позиції по цьому законопроекті та який надав свою позицію, яка полягає в наступному:

«Відповідно до пункту 2 частини другої статті 8 Закону до повноважень Антимонопольного комітету України як Уповноваженого органу з питань державної допомоги належить, зокрема, визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень, передбачених цим законом.

Рішення Уповноваженого органу з питань державної допомоги за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу або справи про державну допомогу відповідно до Закону приймаються за результатами розгляду інформації, наданої в повідомленні надавачем державної допомоги, а також на підставі ґрунтовного аналізу іншої інформації та матеріалів, наявних у Комітеті.

Разом із тим відповідно до пункту 52 розділу 9 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону (згідно із Законом України від 15.03.2022 № 2134-IX, в редакції Закону України від 01.04.2022 № 2175-IX; доповнений Законом України від 21.05.2024 № 3720-IX, враховуючи Закон України від 08.10.2024 № 3994-IX), зокрема, під час дії воєнного стану норми статей 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 цього Закону та інші норми законодавства, що впливають із зазначених статей цього Закону, не застосовуються. Державна допомога, що надається під час дії воєнного стану, є допустимою.

Надавачі державної допомоги звільняються від обов'язку: повідомлення про нову державну допомогу та про пропозиції щодо внесення змін до умов чинної державної допомоги, якщо така державна допомога надається під час дії воєнного стану та протягом одного року після його припинення або скасування; подання

інформації про чинну державну допомогу, надану під час дії воєнного стану та протягом одного року після його припинення або скасування.

Виключення, передбачені цим пунктом, не застосовуються до надання державної допомоги через Фонд розвитку підприємництва. Положення цього Закону застосовуються до такої державної допомоги в повному обсязі (з дати набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій Національного банку України з державного регулювання ринків фінансових послуг», а саме з 08.11.2024). Зазначене виключення діє до 12.12.2025 у зв'язку зі змінами, прийнятими Законом України від 21.08.2025 № 4585-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку з проходженням військової служби».

Водночас частиною першою статті 262 Угоди про асоціацію між Україною встановлено, що будь-яка допомога, надана Україною або країнами-членами Європейського Союзу з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї Угоди в тій мірі, у якій вона може впливати на торгівлю між Сторонами.

Частинами другою та третьою статті 262 Угоди про асоціацію визначено, яка допомога вважатиметься сумісною з належним функціонуванням Угоди та яка допомога може вважатися сумісною з належним виконанням цієї Угоди.

При цьому згідно зі статтею 264 Угоди про асоціацію Сторони домовились, що вони застосовуватимуть положення Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Союзу.

Отже, у разі якщо заходи щодо стабілізації фінансового стану Державного підприємства «Східний гірничо-збагачувальний комбінат» та державних вугледобувних підприємств, які передбачені проектом Закону передбачатимуть надання державної допомоги таким суб'єктам господарювання, такі заходи мають відповідати вимогам Угоди про асоціацію та бути реалізовані з урахуванням *acquis* ЄС у сфері державної допомоги.

Разом із тим враховуючи положення статті 5 Закону України «Про природні монополії», оператори систем розподілу, щодо яких проектом Закону пропонується вжити заходів зі стабілізації їх фінансового стану, належать до суб'єктів природної монополії, що провадять господарську діяльність на ринках надання послуг із розподілу електричної енергії у межах місць провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії.

Відповідно до пункту 187 Повідомлення Європейської комісії щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107 (1) Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – Повідомлення ЄК) заходи з підтримки, яка надається

державою, вважаються такими, що спотворюють конкуренцію або загрожують спотворенням конкуренції, коли вони покращують конкурентну позицію їх отримувача порівняно з іншими суб'єктами господарювання, які є його конкурентами.

За загальним правилом надання послуг законною монополією виключає будь-яке спотворення конкуренції, однак є умови, що мають бути кумулятивно виконані. Ці умови встановлені пунктом 188 Повідомлення ЄК, а саме:

- послуга має бути предметом законної монополії, при цьому законна монополія існує у випадках, коли певна послуга зарезервована законом або регуляторними заходами для виключного постачальника, з чіткою заборонаю для будь-якого іншого оператора надавати таку послугу (навіть для задоволення можливого залишкового попиту з боку певних груп клієнтів), однак сам факт того, що надання публічної послуги доручено конкретному підприємству, не означає, що таке підприємство користується законною монополією;
- законна монополія не лише виключає можливість конкуренції на ринку, а й передбачає наявність ексклюзивного надавача відповідної послуги на такому ринку;
- відповідна послуга не конкурує з іншими послугами;
- якщо надавач відповідної послуги здійснює діяльність на іншому ринку (за географічним розташуванням чи продукцією), відкритому для конкуренції, можливість здійснення перехресного субсидіювання має бути виключена.

Отже, у разі якщо при реалізації заходів щодо стабілізації фінансового стану операторів системи розподілу, передбачених проектом Закону, будуть дотримані зазначені умови, за яких виключається спотворення економічної конкуренції, така підтримка не вважатиметься державною допомогою. У протилежному випадку такі заходи можуть містити ознаки державної допомоги суб'єктам господарювання та повинні бути реалізовані з урахуванням вимог Угоди про асоціацію та *acquis* ЄС у сфері державної допомоги».

4) Враховуючи, що метою проекту акта є недопущення ліквідації державних підприємств у сфері енергетики, що перебувають у державній власності, слід зазначити наступне:

- підпунктом iv) пункту b) статті 143 Угоди про асоціацію встановлено, що ніщо в цій Угоді не може тлумачитися як таке, що не дозволяє будь-якій Стороні вживати будь-які із зазначених нижче заходів, які ця Сторона вважає необхідними для захисту принципів інтересів власної безпеки і які вживаються під час війни або інших надзвичайних ситуацій у міжнародних відносинах;
- підпунктом с) статті 472 Угоди про асоціацію встановлено, що ніщо в цій Угоді не перешкоджає Стороні вживати будь-яких заходів, які вона вважає необхідними для забезпечення власної безпеки, у випадку серйозних

внутрішніх безпорядків, які порушують закон і громадський порядок, під час війни або серйозного міжнародного напруження, яке становить загрозу війни, або для виконання взятих на себе зобов'язань з підтримання миру та міжнародної безпеки.

Враховуючи зазначене, положення проєкту акта не відповідають положенням Керівних принципів ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності, водночас, можуть бути застосовані з метою досягнення цілей, передбачених статтею 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» та статтею 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» Угоди про асоціацію.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Положення проєкту Закону **не відповідають** положенням Керівних принципів ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності, **водночас, можуть бути застосовані** з метою досягнення цілей, передбачених статтею 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» та статтею 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» Угоди про асоціацію.

Голова Комітету

І.О. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо діяльності Державного акціонерного товариства "Чорноморнафтогаз" щодо захисту національних інтересів України в енергетичній сфері»

(р.№ 14113 від 10.10.2025, н.д. Жупанин А.В. та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Як зазначено у пояснювальній записці, метою прийняття законопроєкту є продовження на 3 роки (до 31.12.2028) дії чинної тимчасової норми законодавства щодо зняття арештів та заборони відчуження майна Державного акціонерного товариства «Чорноморнафтогаз» у виконавчих провадженнях.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Правовідносини, що належать до сфери правового регулювання проєкту Закону, регулюються:

- Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).
- Керівними принципами ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності від 2024 р.

3. Відповідність законопроєкту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

1) Законопроєкт передбачає, що «справи про банкрутство щодо Державного акціонерного товариства «Чорноморнафтогаз» до 31 грудня 2028 року не порушуються, а порушені провадження у справах про банкрутство Державного акціонерного товариства «Чорноморнафтогаз» підлягають припиненню» та до 31 грудня 2028 року, підлягають зняттю арешти та заборони відчуження майна Державного акціонерного товариства "Чорноморнафтогаз" у виконавчих провадженнях (крім рішень про виплату заробітної плати, вихідної допомоги, інших виплат (компенсацій), що належать працівнику у зв'язку з трудовими відносинами,

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол №251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

про відшкодування матеріальної (майнової) шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, про стягнення аліментів, про стягнення заборгованості із сплати внесків до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування і заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування).

2) Відповідно до статті 387 Угоди про асоціацію, визнаючи важливість комплексного застосування ефективних правил та методики у сферах законодавства щодо заснування та діяльності компаній, корпоративного управління, а також щодо бухгалтерського обліку та аудиту, з метою створення повноцінно функціонуючої ринкової економіки та задля стимулювання торгівлі, Сторони домовилися співробітничати, зокрема, з питань подальшого розвитку політики корпоративного управління відповідно до міжнародних стандартів, а також поступового наближення до правил та рекомендацій ЄС у цій сфері згідно з Додатком XXXVI до цієї Угоди.

Додатком XXXVI до Глави 13 Розділу V Угоди про асоціацію передбачено, що Україна поступово наближує своє законодавство до законодавства ЄС, зокрема, згідно з Принципами ОЕСР щодо корпоративного управління. Таким чином, предмет правового регулювання проекту акта охоплюється Керівними принципами ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності від 2024 р. (далі - Керівні принципи ОЕСР).

Положення проекту акта щодо зняття арештів та заборони відчуження майна Державного акціонерного товариства "Чорноморнафтогаз" у виконавчих провадженнях, заборони порушення справи про банкрутство щодо Державного акціонерного товариства «Чорноморнафтогаз» не відповідають положенням розділу III «Підприємства державної форми власності на ринку» Керівних принципів ОЕСР. Відповідно до цих положень, дотримуючись підстав володіння державним майном, системи законодавства, регулювання та політики для підприємств державної форми власності, повинно бути забезпечено однорідне конкурентне середовище та справедлива конкуренція на ринку, коли підприємства державної форми власності беруть участь у господарській діяльності, зокрема:

III.B. Зацікавлені сторони, включаючи конкурентів, повинні мати доступ до ефективного правового захисту за допомогою неупереджених юридичних чи арбітражних процесів, або процедур медіації, якщо вони вважають, що їхні права були порушені. Правова форма підприємств державної форми власності має дозволяти їм ініціювати процедури банкрутства, а кредиторам – висувати свої претензії.

III.D. Як правило, підприємства державної форми власності не повинні використовуватися для субсидування чи надання переваг іншим комерційним підприємствам. Якщо держпідприємства використовуються для розподілу заходів підтримки відповідно до цілей їх державної політики, слід подбати про те, щоб: (i) заходи підтримки відповідали чинним правилам конкуренції та торгівлі; (ii) заходи підтримки та механізми їх фінансування були чітко визначені, а інформація про них

була розкрита публічно; та (iii) заходи підтримки не завдавали несправедливої шкоди іншим комерційним підприємствам.

III.E. Держава не повинна звільняти держпідприємства, які здійснюють господарську діяльність, від застосування та дотримання законів, постанов і ринкових механізмів, а також повинна забезпечувати податковий, позиковий та регулятивний нейтралітет для запобігання невинуватим дискримінації між держпідприємствами та їх конкурентами.

III.F. Господарська діяльність підприємств державної форми власності має здійснюватися відповідно до послідовних ринкових умов, зокрема щодо фінансування боргу та акціонерного капіталу. Зокрема:

III.F.1. Усі ділові відносини держпідприємств, у тому числі з фінансовими установами, мають базуватися виключно на комерційних засадах.

III.F.2 У рамках здійснення господарської діяльності підприємства державної форми власності не повинні отримувати вигоду або надавати будь-яку пряму чи непряму фінансову підтримку, яка б надавала переваги перед приватними конкурентами, як, наприклад, преференційне позикове або акціонерне фінансування, гарантії, пільговий податковий режим або преференційні торгові кредити.

3) Проект акта регулюється зобов'язаннями України у сфері європейської інтеграції, передбаченими у рамках статей 262 – 267 Частини 2 «Державна допомога» Глави 10 «Конкуренція» розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію.

Згідно з пунктом 1 частини першої статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» державна допомога суб'єктам господарювання – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

Відповідно до статті 8 Закону Антимонопольний комітет України є уповноваженим органом у сфері визначення належності та допустимості державної допомоги, що відповідає зобов'язанням України відповідно до Угоди про асоціацію.

Комітет звернувся до Антимонопольного комітету України щодо надання своєї позиції по цьому законопроекті та який надав свою позицію, яка полягає в наступному:

«Відповідно до пункту 2 частини другої статті 8 Закону до повноважень Антимонопольного комітету України як Уповноваженого органу з питань державної допомоги належить, зокрема, визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень, передбачених цим законом.

Рішення Уповноваженого органу з питань державної допомоги за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу або справи про державну допомогу відповідно до Закону приймаються за результатами розгляду інформації, наданої в повідомленні надавачем державної допомоги, а також на підставі ґрунтового аналізу іншої інформації та матеріалів, наявних у Комітеті.

Разом із тим відповідно до пункту 52 розділу 9 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону (згідно із Законом України від 15.03.2022 № 2134-IX, в редакції Закону України від 01.04.2022 № 2175-IX; доповнений Законом України від 21.05.2024 № 3720-IX, враховуючи Закон України від 08.10.2024 № 3994-IX), зокрема, під час дії воєнного стану норми статей 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 цього Закону та інші норми законодавства, що впливають із зазначених статей цього Закону, не застосовуються. Державна допомога, що надається під час дії воєнного стану, є допустимою.

Надавачі державної допомоги звільняються від обов'язку: повідомлення про нову державну допомогу та про пропозиції щодо внесення змін до умов чинної державної допомоги, якщо така державна допомога надається під час дії воєнного стану та протягом одного року після його припинення або скасування; подання інформації про чинну державну допомогу, надану під час дії воєнного стану та протягом одного року після його припинення або скасування.

Виключення, передбачені цим пунктом, не застосовуються до надання державної допомоги через Фонд розвитку підприємництва. Положення цього Закону застосовуються до такої державної допомоги в повному обсязі (з дати набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій Національного банку України з державного регулювання ринків фінансових послуг», а саме з 08.11.2024). Зазначене виключення діє до 12.12.2025 у зв'язку зі змінами, прийнятими Законом України від 21.08.2025 № 4585-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку з проходженням військової служби».

Водночас частиною першою статті 262 Угоди про асоціацію між Україною встановлено, що будь-яка допомога, надана Україною або країнами-членами Європейського Союзу з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї Угоди в тій мірі, у якій вона може впливати на торгівлю між Сторонами.

Частинами другою та третьою статті 262 Угоди про асоціацію визначено, яка допомога вважатиметься сумісною з належним функціонуванням Угоди та яка допомога може вважатися сумісною з належним виконанням цієї Угоди.

При цьому згідно зі статтею 264 Угоди про асоціацію Сторони домовились, що вони застосовуватимуть положення Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема відповідну судову практику Суду

Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Союзу.

Отже, у разі якщо заходи щодо стабілізації фінансового стану Державного акціонерного товариства «Чорноморнафтогаз», які передбачені проектом Закону передбачатимуть надання державної допомоги таким суб'єктам господарювання, такі заходи мають відповідати вимогам Угоди про асоціацію та бути реалізовані з урахуванням *acquis* ЄС у сфері державної допомоги».

4) Враховуючи, що метою проекту акта є недопущення ліквідації стратегічно важливого державного підприємства у сфері енергетики слід зазначити наступне:

- підпунктом iv) пункту b) статті 143 Угоди про асоціацію встановлено, що ніщо в цій Угоді не може тлумачитися як таке, що не дозволяє будь-якій Стороні вживати будь-які із зазначених нижче заходів, які ця Сторона вважає необхідними для захисту принципових інтересів власної безпеки і які вживаються під час війни або інших надзвичайних ситуацій у міжнародних відносинах;
- підпунктом c) статті 472 Угоди про асоціацію встановлено, що ніщо в цій Угоді не перешкоджає Стороні вживати будь-яких заходів, які вона вважає необхідними для забезпечення власної безпеки, у випадку серйозних внутрішніх безпорядків, які порушують закон і громадський порядок, під час війни або серйозного міжнародного напруження, яке становить загрозу війни, або для виконання взятих на себе зобов'язань з підтримання миру та міжнародної безпеки.

Таким чином, на період дії правового режиму воєнного стану положення законопроекту можуть бути застосовані на підставі статті 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» та статті 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» Угоди про асоціацію.

Однак, законопроект передбачає, що його положення діють до 31 грудня 2028 року. Тому, рекомендуємо головному комітету розглянути можливість обмежити період дії законопроекту на період дії правового режиму воєнного стану і за умови ухвалення такого рішення до законопроекту можуть бути застосовані винятки передбачені статтею 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» та статтею 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» Угоди про асоціацію.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Положення проекту Закону **не відповідають** положенням Керівних принципів ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності, разом з тим, **можуть бути доопрацьовані** до можливості застосування положень статті 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» та статті 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» Угоди про асоціацію.

Голова Комітету

І.О. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Климпуш-Цинцадзе Іванна Орестівна
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000EED52E0043BFDC00
Дійсний до: 16.12.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-20/10-2026/26123 від 06.02.2026

2143409

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України

«Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері відновлюваних джерел енергії»

(р.№ 14271 від 03.12.2025, Кабінет Міністрів України)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Як зазначено у пояснювальній записці, метою прийняття законопроєкту є забезпечення виконання зобов'язань України, як сторони Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, та імплементації законодавства Європейського Союзу в частині приведення національної нормативно-правової бази у сфері відновлюваних джерел енергії у відповідність до вимог європейського законодавства, зокрема, Директиви 2018/2001 Європейського Парламенту і Ради від 11 грудня 2018 року про стимулювання використання енергії з відновлюваних джерел.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Правовідносини, що належать до сфери правового регулювання проєкту Закону, регулюються:

- Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).
- Директивою 2018/2001 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2018 року про сприяння використанню енергії з відновлюваних джерел.
- Делегованим регламентом Комісії 2023/1640 від 5 червня 2023 року щодо методології визначення частки біопалива та біогазу для транспорту, виробленого з біомаси, що переробляється разом з викопним паливом у спільному процесі.

3. Відповідність законопроєкту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

1) Згідно листа р.№ 8522 від 15 січня 2026р. (вих.№ 3701-05/4510-01) Міністерства економіки, довілля та сільського господарства цей законопроєкт є таким, що

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол №251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

підготовлений для виконання кроків Плану України в межах реалізації інструменту Ukraine Facility.

2) Визначення терміну «біопаливо» законопроекту як «рідкі палива, вироблені з біомаси, для потреб транспорту» співпадає з визначенням цього терміну п.33 статті 2 Директиви 2018/2001.

Визначення терміну «біорідини» законопроекту як «рідкі палива, вироблені з біомаси, для енергетичних цілей, крім потреб транспорту, у тому числі для виробництва електричної енергії, теплової енергії та холоду» співпадає з визначенням цього терміну п.32 статті 2 Директиви 2018/2001.

Визначення терміну «відновлюване рідке та газоподібне транспортне паливо небіологічного походження» узгоджується з терміном «відновлювані палива небіологічного походження п.36 статті 2 Директиви 2018/2001 та означає «рідке або газоподібне паливо, яке використовується в транспортному секторі, окрім біопалива або біогазу, енергетична цінність якого отримана з відновлюваних джерел, відмінних від біомаси».

Визначення терміну «залишок» законопроекту узгоджується з визначенням цього терміну п.43 статті 2 Директиви 2018/2001.

Визначення терміну «залишки лісового та сільського господарства (рослинництва і тваринництва), рибного господарства та аквакультури» законопроекту співпадає з визначенням терміну «залишки сільського господарства, аквакультури, рибальства та лісового господарства» п.44 статті 2 Директиви 2018/2001.

Визначення терміну «паливо з біомаси» законопроекту узгоджується з визначенням цього терміну п.27 статті 2 Директиви 2018/2001 та означає «газоподібне та тверде паливо, вироблене з біомаси».

Визначення терміну «культури з високим вмістом крохмалю» законопроекту співпадає з визначенням цього терміну п.39 статті 2 Директиви 2018/2001.

Визначення терміну «лігноцелюлозний матеріал» співпадає з визначенням цього терміну, який зазначений п.41 статті 2 Директиви 2018/2001.

Визначення терміну «відновлювані джерела енергії» відповідає визначенню цього терміну п.1 статті 2 Директиви 2018/2001, який означає «енергію з відновлюваних невикопних джерел, а саме вітрову, сонячну (сонячну теплову та сонячну фотоелектричну), геотермальну енергію, енергію навколишнього середовища, енергію хвиль, припливів та іншу енергію океану, гідроенергію, енергію біомаси, звалищного газу, газу каналізаційно-очисних станцій та біогазу».

Визначення терміну «енергія навколишнього середовища» повністю відповідає визначенню цього терміну п.2 статті 2 Директиви 2018/2001.

Визначення терміну «обов'язок щодо відновлюваної енергії» відповідає визначенню цього терміну п.6 статті 2 Директиви 2018/2001, який означає схему підтримки, що вимагає від виробників енергії забезпечувати певну частку енергії з

відновлюваних джерел у їхньому виробництві, від постачальників енергії - забезпечувати певну частку енергії з відновлюваних джерел у їхньому постачанні або від споживачів енергії - забезпечувати певну частку енергії з відновлюваних джерел у їхньому споживанні, включно зі схемами, у рамках яких такі вимоги можуть бути виконані з використанням «зелених сертифікатів».

Визначення терміну «скидна теплова енергія та холод» повністю відповідає визначенню цього терміну п.9 статті 2 Директиви 2018/2001.

3) Законопроект передбачає, що центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері забезпечення енергетичної ефективності та альтернативних видів палива, відповідно до покладених на нього завдань отримує від суб'єкта господарювання, який виробляє та/або реалізує біопаливо (біокомпоненти), що відповідає критеріям сталості та скорочення викидів парникових газів, інформацію щодо виданих ними доказів сталості (Proof of Sustainability).

Таке положення законопроекту не суперечить положенням частини 3 статті 30 Директиви 2018/2001, які передбачають, що «держави-члени повинні вжити заходів, щоб забезпечити подання суб'єктами господарювання надійної інформації стосовно дотримання порогових значень обсягу скорочення викидів парникових газів, визначених і ухвалених відповідно до статті 25(2), і критеріїв сталості та скорочення викидів парникових газів, встановлених у статті 29(2)-(7) та (10), і надання суб'єктами господарювання, за запитом відповідної держави-члена, даних, які були використані в ході підготовки такої інформації».

4) Законопроект також передбачає, що «виробники біопалива зобов'язані вести облік виробленого ними біопалива та біокомпонентів у порядку, встановленому добровільною схемою сертифікації, відповідно до якої їх сертифіковано», що відповідає положенням частини 6 статті 1 Регламенту 2023/1640, які зазначають що «суб'єкти господарювання повинні ретельно документувати обсяги та види біомаси, що надходять у спільний процес, де біомаса переробляється з викопним паливом, а також щодо обсягів біопалива та біогазу, що виробляються з цієї біомаси».

5) Положення законопроекту щодо гарантії походження біометану та вимог до внесення в реєстр біометану певної інформації не суперечать та узгоджуються з положеннями частини 7 статті 19 Директиви 2018/2001 щодо зазначення певної інформації у гарантії походження.

6) Положення законопроекту враховують положення частини 2 статті 4 Директиви 2018/2001, які передбачають, що «схеми підтримки електроенергії з відновлюваних джерел повинні передбачати стимули для інтеграції електроенергії з відновлюваних джерел на ринок електроенергії з урахуванням можливих витрат на інтеграцію в систему та стабільність мережі».

На додаток, законопроект зазначає, що «схеми підтримки мають застосовуватися у відкритий, прозорий, конкурентний, недискримінаційний та економічно ефективний спосіб» що відповідає положенням частини 4 статті 4 Директиви 2018/2001, які зазначають ідентичні вимоги.

7) Положення законопроекту щодо участі громадськості у розробленні плану (планів), який визначає зони прискореного розвитку відновлюваних джерел енергії не суперечать положенням статті 10 Регламенту 2018/1999, які зазначають, що «кожна держава-член повинна забезпечити, щоб громадськості були завчасно надані дійсні можливості взяти участь у підготовці проекту інтегрованого національного плану з енергетики та клімату - стосовно планів на період з 2021 року до 2030 року, а також у підготовці кінцевого плану задовго до його ухвалення, як і довгострокових стратегій, зазначених у статті 15».

8) Законопроект передбачає створення спільноти у сфері відновлюваних джерел енергії, що відповідає положенням частини 1 статті 22 Директиви 2018/2001, які передбачають, що «держави-члени повинні забезпечити, щоб кінцеві споживачі, зокрема побутові споживачі, мали право брати участь у ВДЕ-громаді, зберігаючи за собою права та обов'язки кінцевих споживачів і не підпадаючи під дію необґрунтованих або дискримінаційних умов чи процедур, які перешкоджають їхній участі у ВДЕ-громаді, за умови, що, для приватних суб'єктів господарювання, така участь не є їхньою основною комерційною або професійною діяльністю».

9) На додаток, п. 5 Додатку XXVII-A Угоди про асоціацію зазначає, що «Україна проводить консультації з Європейською Комісією щодо сумісності з положеннями *acquis* ЄС будь-якої законодавчої пропозиції у сферах, що мають бути наближені до законодавчих актів ЄС, перелічених у Додатку XXVII-B, до набрання чинності такої пропозиції. Обов'язок проводити консультації стосується пропозицій про внесення змін до вже наближеного національного законодавчого акту, незалежно від юридичної форми такої пропозиції».

Законопроектом вносяться зміни в Закон України «Про альтернативні види палива». Додаток XXVII-B Угоди про асоціацію визначає сферу «відновлювані джерела енергії» під дію якої підпадає Закон України «Про альтернативні види палива».

Враховуючи те, що в Закон України «Про альтернативні види палива» було раніше внесено зміни у відповідності до права ЄС - його можна вважати таким, що «вже наближений до законодавчих актів ЄС», а отже п.5 Додатку XXVII-A Угоди про асоціацію застосовується до цього законопроекту. Тому, Уряд України зобов'язаний провести консультації з Європейською Комісією по законопроекту, який вносить зміни до Закону України «Про альтернативні види палива» з метою оцінки «сумісності законопроекту з відповідними положеннями *acquis* ЄС».

На додаток, п. 6 Додатку XXVII-A Угоди про асоціацію зазначає, що «Уряд України може проводити консультації з Європейською Комісією щодо сумісності з положеннями *acquis* ЄС будь-якої пропозиції щодо акту, що імплементує законодавство в енергетичному секторі, який було наближено або має бути наближений до *acquis* ЄС, включеного до переліку в додатку XXVII-B». Директива 2009/28/ЄС зазначена в Додатку XXVII-B, проте цю директиву було скасовано і замінено Директивою 2018/2001. Таким чином, враховуючи, що згідно пояснювальної записки до законопроекту він був розроблений з метою імплементування

Директиви 2018/2001 Уряд України може проводити консультації з Європейською Комісією щодо сумісності цього законопроекту з положеннями Директиви 2018/2001.

У випадку проведення Урядом України консультацій з Європейською Комісією щодо положень законопроекту відповідно до п. 6 та 7 Додатку XXVII-A Угоди про асоціацію застосовуються наступні дії: «Україна утримується від введення в дію актів, поданих на проведення консультацій, зазначених у пункті 5 та 6, до того, як Європейська Комісія завершить оцінювання сумісності законопроекту з відповідними положеннями *acquis* ЄС та у випадку, якщо Європейська Комісія дійшла висновку, що законопроект є несумісним із зазначеними положеннями *acquis* ЄС».

На додаток, п.8 Додатку XXVII-A Угоди про асоціацію передбачає, що «оцінювання сумісності необхідно завершити протягом 3 місяців з дати надходження англomовної версії законопроекту або протягом довшого строку, що може бути погоджений Європейською Комісією та Україною. У разі відсутності реакції Європейської Комісії протягом вказаного строку Україна може вводити законопроект в дію. Відсутність реакції протягом вказаного строку не означає, що Європейська Комісія вважає законопроект сумісним з *acquis* ЄС».

10) Також, зазначаємо, що відповідно до пояснювальної записки до проекту акта Секретаріатом Енергетичного Співтовариства листом від 14 травня 2025 року № UA-MS/O/a/o/26/14-05-2025 було надано звіт з оцінки проекту акта, результати якого були враховані при доопрацюванні законопроекту.

Також під час розгляду законопроекту було повідомлено про розгляд Секретаріатом Енергетичного Співтовариства цього законопроекту в цій редакції та надано ним додаткові зауваження. Тому, рекомендуємо головному комітету при опрацюванні законопроекту врахувати всі зауваження, які були надані Секретаріатом Енергетичного Співтовариства.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Положення проекту Закону **не суперечать** міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС, водночас з огляду на наявність відповідних зобов'язань в рамках Плану України проект Закону **потребує доопрацювання** з врахуванням рекомендацій Секретаріату Енергетичного Співтовариства та додаткового погодження з Європейською Комісією.

Голова Комітету

І.О. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення у зв'язку із прийняттям Закону України «Про водовідведення та очищення стічних вод» (реєстр. 13642 від 15.08.2025 р., Кабінет Міністрів України)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту

Метою проєкту Закону, як зазначено у пояснювальній записці, є встановлення на законодавчому рівні адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері водовідведення.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями Глави 6 «Навколишнє середовище» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

У Європейському Союзі правовідносини щодо встановлення адміністративної відповідальності за вчинення екологічних правопорушень визначаються державами-членами на рівні національного законодавства з урахуванням принципів та цінностей ЄС. Водночас загальні правила щодо встановлення відповідальності за порушення екологічного законодавства визначаються:

Директивою (ЄС) 2024/3019 Європейського Парламенту та Ради від 27 листопада 2024 р. про очищення міських стічних вод (Official Journal L, 2024/3019, 12.12.2024) (далі – Директива (ЄС) 2024/3019);

Директивою (ЄС) 2020/2184 Європейського Парламенту та Ради від 16 грудня 2020 року про якість води, призначеної для споживання людиною (Official Journal L 435, 23.12.2020, р. 1–62) (далі – Директива (ЄС) 2020/2184);

Директивою Європейського Парламенту і Ради 2000/60/ЄС від 23 жовтня 2000 року про встановлення рамок заходів Співтовариства в галузі водної політики (Official Journal L 327, 22/12/2000, р. 1–73) (далі – Директива 2000/60/ЄС);

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

Директивою Ради ЄС 91/271/ЄЕС про очищення міських стічних вод від 21 травня 1991 року (Official Journal L 135, 30.5.1991, р. 40–52) (далі – Директива Ради ЄС 91/271/ЄЕС);

Повідомленням Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського економічно-соціального комітету та Комітету регіонів «Європейська стратегія водостійкості» COM/2025/280 final (далі – Європейська стратегія водної стійкості).

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву ЄС

За результатами правового аналізу проекту Закону щодо його відповідності acquis ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Проектом Закону пропонується внести, зокрема такі зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), встановивши адміністративну відповідальність за:

пошкодження об'єктів і систем централізованого водовідведення, порушення правил їх експлуатації, пошкодження систем централізованого водовідведення та порушення встановлених режимів роботи гідротехнічних споруд і пристроїв, об'єктів і систем централізованого водовідведення, порушення правил їх експлуатації – нова редакція статті 61;

порушення правил первинного обліку у сфері водовідведення – доповнення КУпАП новою статтею 82⁹;

порушення законодавства у сфері водовідведення – доповнення КУпАП новою статтею 154¹.

Відповідно до статті 361 Угоди про асоціацію співробітництво має на меті збереження, захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист громадського здоров'я, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів та заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища, зокрема, у сфері якості води та управління водними ресурсами.

Стаття 363 Угоди про асоціацію передбачає, що поступове наближення законодавства України до права та політики ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Додатка ХХХ до цієї Угоди.

Згідно із зазначеним вище додатком до Угоди про асоціацію Україна взяла на себе зобов'язання впровадити положення Директиви № 98/83/ЄС² про якість води, призначеної для споживання людиною, зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003 і Регламентом (ЄС) 596/2009, та Директиви № 91/271/ЄЕС³.

Директива 2000/60/ЄС запроваджує рамку для захисту внутрішніх поверхневих вод, перехідних вод, прибережних вод та підземних вод, яка:

² замінена Директивою (ЄС) 2020/2184 Європейського Парламенту та Ради від 16 грудня 2020 року про якість води, призначеної для споживання людиною

³ буде скасовано з 1 серпня 2027 року згідно із статтею 32 (1) Директиви (ЄС) 2024/3019 Європейського Парламенту та Ради від 27 листопада 2024 р. про очищення міських стічних вод, що набрала чинності 1 січня 2025 року

(a) запобігає подальшому погіршенню та захищає й покращує стан водних екосистем, а також наземних екосистем та водно-болотних угідь, які безпосередньо залежать від таких водних екосистем, у зв'язку з їх водними потребами;

(b) сприяє сталому водокористуванню, що ґрунтується на довгостроковому захисті доступних водних ресурсів;

(c) має на меті вдосконалений захист і покращення водного середовища, між іншим, за допомогою конкретних заходів для поступового зменшення обсягів скидів, викидів та витоків пріоритетних речовин та усунення або поетапного припинення скидів, викидів та витоків пріоритетних небезпечних речовин;

(d) забезпечує поступове зменшення обсягів забруднення підземних вод та запобігає їх подальшому забрудненню;

(e) сприяє пом'якшенню наслідків паводків та посух.

Згідно з статтею 7 Директиви (ЄС) 2020/2184 держави-члени забезпечують, щоб постачання, очищення та розподіл води, призначеної для споживання людиною, здійснювалися з урахуванням ризику та охоплювали весь ланцюг постачання від водозбірної площі, забору, очищення, зберігання та розподілу води до точки відповідності, зазначеної у статті 6. Підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, повинен включати такі елементи:

оцінка ризиків та управління ризиками водозбірних площ для місць забору води, призначеної для споживання людиною, відповідно до статті 8 цієї Директиви;

оцінка ризиків та управління ризиками для кожної системи водопостачання, що включає забір, очищення, зберігання та розподіл води, призначеної для споживання людиною, до точки постачання відповідно до статті 9 цієї Директиви;

оцінка ризиків внутрішніх розподільчих систем відповідно до статті 10 цієї Директиви.

Відповідно до преамбули Директиви 2000/60/ЄС водопостачання є послугою загального інтересу, як це визначено в повідомленні Комісії про послуги загального інтересу в Європі⁴.

Стаття 1 Протоколу (№ 26) про послуги загального інтересу⁵ визначає, що спільні цінності Союзу щодо послуг загального економічного інтересу у значенні статті 14 Договору про функціонування Європейського Союзу включають, зокрема, основну роль та широкі дискреційні повноваження національних, регіональних та місцевих органів влади, що стосується надання, доручення виконання та здійснення організації послуг загального економічного інтересу якомога ближче до потреб користувачів.

Відповідно до статті 23 Директиви 2000/60/ЄС держави-члени визначають санкції, застосовні у разі порушень національних положень, ухвалених відповідно до цієї Директиви. Передбачені санкції повинні бути дієвими та мати пропорційний та стримувальний характер.

⁴ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52001XC0119\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52001XC0119(02))

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12008M/PRO/26:EN:HTML>

Згідно з статтею 29 Директиви (ЄС) 2024/3019 держави-члени встановлюють правила щодо санкцій, що застосовуються за порушення національних положень, прийнятих відповідно до цієї Директиви, та вживають усіх необхідних заходів для забезпечення їх виконання. Передбачені санкції повинні бути ефективними, пропорційними та стримуючими.

Держави-члени забезпечують, щоб у встановлених відповідно до цієї статті штрафах належним чином враховувалися, залежно від обставин, такі положення:

- (a) характер, тяжкість та обсяг порушення;
- (b) де це доречно, навмисний або недбалий характер порушення;
- (c) населення або навколишнє середовище, на які впливає порушення, враховуючи вплив порушення на мету досягнення високого рівня захисту навколишнього середовища та здоров'я людини;
- (d) повторюваний або поодинокий характер порушення;
- (e) фінансовий стан фізичної або юридичної особи, яку притягують до відповідальності.

Таким чином, адміністративні правопорушення та штрафи за їх вчинення визначаються національним законодавством, враховуючи всі обставини для забезпечення ефективності, пропорційності та переконливості застосування таких штрафів.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу

Проект Закону **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу.

Голова Комітету

І. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 34 Закону України «Про публічні електронні реєстри» щодо інформування праволодільця про отримання доступу до реєстрової інформації про нього третіми особами»

(реєстр. № 14118 від 13.10.2025, н. д. – Разумков Д. О. та ін.)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту

Метою законопроєкту, згідно з пояснювальною запискою, є забезпечення реалізації права особи на поінформованість про використання її даних у публічних електронних реєстрах, підвищення прозорості доступу до таких даних та превенція зловживань.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями положеннями статті 15 Розділу III «Юстиція, свобода та безпека» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, які є предметом правового регулювання у Європейському Союзі, регулюються:

Хартією основоположних прав Європейського Союзу (Official Journal C 326, 26.10.2012, pp. 391–407);

Регламентом (ЄС) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних та про вільний рух таких даних, що скасовує Директиву 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) (Official Journal L 119, 4.5.2016, p. 1–88) (далі – Регламент (ЄС) 2016/679);

Регламент (ЄС) 2018/1725 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2018 року про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних установами, органами, службами та агентствами Союзу та про вільний рух таких даних, а також про скасування Регламенту (ЄС) № 45/2001 та Рішення № 1247/2002/ЄС (Official Journal L 295, 21.11.2018, pp. 39–98) (далі – Регламент (ЄС) 2018/1725);

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

Директива (ЄС) 2016/680 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних компетентними органами з метою запобігання, розслідування, виявлення чи розслідування кримінальних правопорушень чи виконання кримінальних покарань, а також про вільний рух таких даних, та про скасування Рамкового рішення Ради 2008/977/ЈНА (Official Journal L 119, 4.5.2016, pp. 89–131) (далі – Директива (ЄС) 2016/680).

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву ЄС

За результатами правового аналізу проєкту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Проєктом Закону пропонується доповнити частини четверту та п'яту статті 34 Закону України «Про публічні електронні реєстри» новими абзацами, згідно з якими правоволоділець² інформується про використання реєстрової інформації стосовно нього не пізніше ніж протягом п'яти днів з дня отримання доступу до такої інформації зазначеними у частині третій статті 34 особами та у порядку електронної інформаційної взаємодії між реєстрами.

Відповідно до статті 8 Хартії основоположних прав Європейського Союзу визначає, що кожна людина має право на захист персональних даних щодо неї. Такі дані мають використовуватися належним чином для визначених цілей та на підставі згоди такої людини або інших обґрунтованих підставах, встановлених законом. *Кожна людина має право на доступ до даних, зібраних щодо неї*, та право на виправлення в них помилок.

Стаття 15 Угоди про асоціацію визначає, що Сторони домовились співробітничати з метою забезпечення належного рівня захисту персональних даних відповідно до найвищих європейських та міжнародних стандартів, зокрема відповідних документів Ради Європи.

Згідно з статтею 15 Регламенту (ЄС) 2016/679 суб'єкт даних³ повинен мати право на отримання від контролера⁴ підтвердження факту опрацювання її або його персональних даних і, якщо це так, – доступ до персональних даних та інформації про:

- (а) цілі цього Регламенту;
- (б) категорії відповідних персональних даних;
- (с) одержувачі чи категорії одержувача, якому персональні дані були або будуть розкриті, зокрема, одержувачі в третіх країнах або міжнародні організації;

² особа, інформацію про яку (певні її правові статуси, майнові або немайнові права, речі і права на них або на інші об'єкти публічних електронних реєстрів) внесено до публічного електронного реєстру – Закон України «Про публічні електронні реєстри»

³ фізична особа, яку ідентифіковано чи можна ідентифікувати - Регламент (ЄС) 2016/679, Регламент (ЄС) 2018/1725

⁴ фізична чи юридична особа, орган публічної влади, агентство чи інший орган, який самостійно чи спільно з іншими визначає цілі та засоби опрацювання персональних даних; якщо цілі та засоби такого опрацювання визначаються законодавством Союзу чи держави-члена, контролер або спеціальні критерії його призначення може бути передбачено законодавством Союзу чи держави-члена - Регламент (ЄС) 2016/679

(d) за можливості, період, протягом якого передбачається, що персональні дані будуть зберігати, або, якщо це неможливо, – критерії визначення такого періоду;

(e) право надсилати запит до контролера щодо виправлення чи стирання персональних даних, або обмеження опрацювання персональних даних про суб'єкта даних і заперечувати проти такого опрацювання;

(f) право подавати скаргу до наглядового органу;

(g) якщо персональні дані не збирають від суб'єкта даних, – будь-яку інформацію щодо їхнього джерела;

(h) наявність автоматизованого оброблення й ухвалення рішень, у тому числі профайлінгу, вказаного в статті 22(1) та (4) і, принаймні в таких випадках, достовірної інформації про логіку, значимість та передбачувані наслідки такого опрацювання для суб'єкта даних.

У частинах першій та другій статті 16 Регламенту (ЄС) 2018/1725 також визначений перелік інформації, яку контролер повинен надати суб'єкту даних, якщо така інформація не отримувалася безпосередньо від такого суб'єкта.

Згідно з частиною третьою статті 16 Регламенту (ЄС) 2018/1725 контролер надає інформацію, зазначену в частинах першій та другій, зокрема *протягом розумного терміну* після отримання персональних даних, але *не пізніше одного місяця*, з урахуванням конкретних обставин, за яких обробляються персональні дані.

Статтею 14 Директиви (ЄС) 2016/680 визначено, що *з урахуванням статті 15*, держави-члени передбачають право суб'єкта даних отримувати від контролера підтвердження того, чи обробляються його персональні дані, а також, якщо це так, доступ до персональних даних та такої інформації:

(a) цілі та правові підстави для обробки;

(b) категорії відповідних персональних даних;

(c) одержувачі або категорії одержувачів, яким було розкрито персональні дані, зокрема одержувачі в третіх країнах або міжнародних організаціях;

(d) де це можливо, передбачуваний період, протягом якого будуть зберігатися персональні дані, або, якщо це неможливо, критерії, що використовуються для визначення цього періоду;

(e) право вимагати від контролера виправлення або видалення персональних даних або обмеження обробки персональних даних, що стосуються суб'єкта даних;

(f) право подати скаргу до наглядового органу та контактні дані наглядового органу;

(g) повідомлення про персональні дані, що обробляються, та будь-яку доступну інформацію щодо їх походження.

Відповідно до статті 15 Директиви (ЄС) 2016/680 *держави-члени можуть ухвалювати законодавчі заходи, що повністю або частково обмежують право суб'єкта даних на доступ у тій мірі та протягом такого строку, у яких таке часткове або повне обмеження є необхідним та пропорційним заходом у*

демократичному суспільстві з належним урахуванням основних прав та законних інтересів відповідної фізичної особи, з метою:

(а) недопущення створенню перешкод при розгляді офіційних запитів, проведення розслідувань чи інших процедур, встановлених законодавством;

(б) недопущення перешкоджання запобіганню, виявленню, розслідуванню чи переслідуванню у кримінальних злочинах або виконанню кримінальних покарань;

(с) захисту громадської безпеки;

(d) захисту національної безпеки;

(е) захисту прав та свобод інших осіб.

Таким чином, запропонована норма законопроекту сприяє забезпеченню принципам використання персональних даних, визначеним у статті 5 Регламенту (ЄС) 2016/679, статті 4 Регламенту (ЄС) 2018/1725 та статті 4 Директиви (ЄС) 2016/680.

Водночас, звертаємо увагу на таке.

1. Додаткового фахового обговорення з правоохоронними та іншими компетентними органами потребує питання необхідності запровадження винятків щодо обмеження (повного або часткового) права на інформування суб'єкта даних про використання реєстрової інформації з метою запобігання, розслідування, виявлення чи розслідування кримінальних правопорушень чи виконання кримінальних покарань.

2. Регламент (ЄС) 2016/679, Регламент (ЄС) 2018/1725 та Директива (ЄС) 2016/680 визначають перелік інформації, яку суб'єкт даних має право отримувати. Тому важливо врахувати ці норми у нормативно-правовому акті, який визначатиме порядок такого інформування.

3. При визначенні терміну інформування правоволодільця пропонуємо врахувати положення частини третьої статті 16 Регламенту (ЄС) 2018/1725.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу

Проект Закону **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу.

Голова Комітету

І. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону про внесення змін до розділу 9 Закону України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" щодо компенсації суб'єктам господарювання та громадянам вартості самостійно придбаних резервних (автономних) джерел електроживлення

(реєстр. № 14262 від 28.11.2025,

н.д. Разумков Д.О., Дмитрієва О.О. та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Законопроєкт, як зазначено в пояснювальній записці до нього, розроблено з метою забезпечення раціонального використання бюджетних коштів шляхом їх спрямування на фінансування найбільш актуальних потреб громадян і бізнесу – компенсацію витрат на придбання резервних (автономних) джерел електроживлення, у тому числі електрогенераторних установок і портативних зарядних станцій; фінансових передумов для відновлення об'єктів енергетичної інфраструктури, пошкоджених або зруйнованих внаслідок бойових дій.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями Глави 10 «Конкуренція» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

3. Відповідність законопроєкту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

За результатами правового аналізу проєкту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

Законопроектом пропонується передбачити **на період дії воєнного стану** в Україні **компенсацію суб'єктам господарювання** і громадянам за придбання резервних (автономних) джерел електроживлення, у тому числі електрогенераторних установок, портативних зарядних станцій. Порядок надання такої компенсації встановлюється Кабінетом Міністрів України. **Надавачі компенсації звільняються від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу.**

Крім того, з метою пошуку нових фінансових ресурсів на відновлення вітчизняного енергетичного сектору Кабінету Міністрів України доручається забезпечити випуск облігацій внутрішньої державної позики, надходження від продажу яких спрямовуються на відновлення об'єктів енергетичної інфраструктури, пошкоджених (зруйнованих) внаслідок бойових дій.

Відповідно до положень *статті 262 Угоди про асоціацію*, будь-яка допомога, надана Україною або країнами-членами Європейського Союзу з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї Угоди в тій мірі, в якій вона може впливати на торгівлю між Сторонами.

Разом з цим, може вважатися сумісним з належним виконанням цієї Угоди допомога для сприяння розвитку певної економічної діяльності або певних економічних сфер, якщо така допомога не має несприятливого впливу на умови торгівлі всупереч інтересам Сторін.

З метою дотримання положень Угоди про асоціацію державна допомога в Україні має надаватися з урахуванням правил її надання та, відповідно, вимог законодавства у сфері державної допомоги, зокрема, відповідати умовам допустимості, у тому числі *acquis* Європейського Союзу.

Європейський Союз у доповіді 2025 року щодо України (Розділ 8 – Конкурентна політика, Кластеру 2: Внутрішній ринок), зазначає, що *«Закон про державну допомогу потребує внесення змін з низки питань для забезпечення відповідності правилам ЄС щодо державної допомоги, як у матеріально-правовому, так і в процесуальному аспектах. Від України очікується внесення змін та введення в дію оновленого законодавства про державну допомогу, включаючи правила щодо послуг загального економічного інтересу, а також відновлення застосування контролю за державною допомогою»*.

Відповідно до статті 8 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» Антимонопольний комітет України є уповноваженим органом у сфері визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів,

оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, що відповідає зобов'язанням України відповідно до Угоди про асоціацію.

На запит Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу Антимонопольний комітет України надав свій експертний висновок до цього законопроекту.

В згаданому висновку зазначено, що норма законопроекту щодо звільнення надавачів компенсації суб'єктам господарювання за придбання ними резервних (автономних) джерел електроживлення, у тому числі електрогенераторних установок, портативних зарядних станцій, від обов'язку повідомлення про таку державну допомогу не узгоджується з міжнародними зобов'язаннями України у сфері державної допомоги та суперечитиме acquis ЄС.

Разом з цим, у відповідності до чинного законодавства України державна допомога, що надається під час дії воєнного стану, є допустимою, однак після його скасування чи припинення має відбутись оцінка допустимості такої державної допомоги у відповідності з діючими законодавчими вимогами.

Цей підхід дозволить гарантувати прозорість та неупередженість у процесі надання державної допомоги, а також уникнути будь-яких потенційних порушень законодавства.

Додатково необхідно зазначити, що у пункті 7 Повідомлення Європейської Комісії щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107 (1) Договору про функціонування Європейського Союзу (2016/C 262/01) (далі – Повідомлення ЄК) зазначено, що суб'єктами господарювання є особи, які здійснюють економічну діяльність, незалежно від їхнього юридичного статусу та джерел фінансування. Пунктом 12 Повідомлення ЄК визначено: будь-яка діяльність, що передбачає пропонування товарів і послуг на ринку, вважається економічною діяльністю.

Враховуючи викладене, надання громадянам компенсації за придбання резервних (автономних) джерел електроживлення, у тому числі електрогенераторних установок, портативних зарядних станцій, не є державною допомогою та не підпадає під дію Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», оскільки отримувачі компенсації не є суб'єктами господарювання в розумінні Закону.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Положення проекту Закону **частково суперечать** праву Європейського Союзу, водночас **можуть бути застосовані з метою досягнення цілей, передбачених статтями 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» та 143 «Винятки, пов'язані з безпекою» Угоди про асоціацію.**

Після відновлення застосування контролю за державною допомогою або скасування чи завершення дії воєнного стану, Антимонопольний комітет України має провести оцінку допустимості запропонованої державної підтримки суб'єктів господарювання.

Голова Комітету

І.О. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Климпуш-Цинцадзе Іванна Орестівна
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000EED52E0043BFDC00
Дійсний до: 16.12.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-20/03-2026/24423 від 04.02.2026

2143025

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону про внесення змін до розділу VI Закону України "Про ціни і ціноутворення" щодо підтримки населення в доступі до комунальних послуг на опалювальний сезон

(реєстр. № 14263 від 28.11.2025,

н.д. Разумков Д.О., Дмитрієва О.О. та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Законопроєкт, як зазначено в пояснювальній записці до нього, розроблено з метою забезпечення гарантованого доступу населення в окремих областях України до комунальних послуг у період інтенсивних обстрілів та обмежених можливостей енергосистеми шляхом тимчасового звільнення малозабезпечених домогосподарств від нарахування плати за такі послуги.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями Глави 10 «Конкуренція» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

3. Відповідність законопроєкту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

За результатами правового аналізу проєкту Закону щодо його відповідності acquis ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Законопроєктом пропонується установити мораторій на нарахування плати за комунальні послуги (крім управління побутовими відходами) **на період з дня набрання чинності Законом і до 30 квітня 2026 року** для таких категорій побутових споживачів:

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

1) побутові споживачі, які проживають у Чернігівській, Запорізькій, Полтавській, Сумській, Харківській областях;

2) побутові споживачі, які проживають в інших областях, за умови, що середньомісячний сукупний дохід сім'ї (домогосподарства) не перевищує двох розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік;

Компенсацію витрат, понесених виконавцями комунальних послуг у зв'язку з дією мораторію, передбачено за рахунок коштів Державного бюджету України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до положень *статті 262 Угоди про асоціацію*, будь-яка допомога, надана Україною або країнами-членами Європейського Союзу з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї Угоди в тій мірі, в якій вона може впливати на торгівлю між Сторонами.

Разом з цим, може вважатися сумісним з належним функціонуванням Угоди таке:

a) допомога соціального характеру, що надається індивідуальним споживачам, за умови, що така допомога надається без дискримінації, пов'язаної з походженням відповідних товарів;

b) допомога на відшкодування збитків, спричинених природними катастрофами або надзвичайними ситуаціями.

Додатково необхідно зазначити, що у відповідності до чинного законодавства України державна допомога, що надається під час дії воєнного стану, є допустимою.

Крім того, підпунктом (iv) пункту (b) *статті 143 Угоди про асоціацію* встановлено, що ніщо в цій Угоді не може тлумачитися як таке, що не дозволяє будь-якій Стороні вживати будь-які із зазначених нижче заходів, які ця Сторона вважає необхідними для захисту принципових інтересів власної безпеки і які вживаються під час війни або інших надзвичайних ситуацій у міжнародних відносинах.

Також підпунктом (c) *статті 472 Угоди про асоціацію* встановлено, що ніщо в цій Угоді не перешкоджає Стороні вживати будь-яких заходів, які вона вважає необхідними для забезпечення власної безпеки, у випадку серйозних внутрішніх безпорядків, які порушують закон і громадський порядок, під час війни або серйозного міжнародного напруження, яке становить загрозу війни, або для виконання взятих на себе зобов'язань з підтримання миру та міжнародної безпеки.

З огляду на мету законопроекту – соціальний захист найбільш уразливих категорій населення на період до 30 квітня 2026 року в регіонах, що зазнають інтенсивних обстрілів внаслідок збройної агресії російської федерації проти України та воєнних дій на території України, запропоновані законопроектом пропозиції **не суперечать** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції.

Голова Комітету

І.О. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо працевлаштування іноземців та осіб без громадянства» (реєстр. № 14211 від 14.11.2025 р., Кабінет Міністрів України)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту

Проєкт Закону, відповідно до пояснювальної записки, розроблено з метою оптимізації процедур видачі посвідок на тимчасове проживання і дозволів на застосування праці іноземців та осіб без громадянства відповідно до *acquis* ЄС.

Для досягнення зазначеної мети проєктом Закону пропонується:

запровадити єдиний дозвіл на тимчасове проживання та працевлаштування для іноземців та осіб без громадянства в Україні, який буде підтверджувати право іноземця або особи без громадянства тимчасово проживати та працювати в Україні;

створити Єдиний державний веб-портал працевлаштування іноземців та осіб без громадянства, за допомогою якого буде здійснюватися отримання єдиного дозволу на тимчасове проживання і працевлаштування іноземців та осіб без громадянства;

розширити перелік осіб, які мають вільний доступ до ринку праці, зокрема, *встановити вільний доступ до ринку праці в Україні для громадян Європейського Союзу.*

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями Розділу III «Юстиція, свобода та безпека» та Глави 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, які є предметом правового регулювання законопроєкту, в Європейському Союзі регулюються:

- Договором про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЄС);
- Хартією основоположних прав Європейського Союзу (далі – Хартія ЄС);
- Директивою 2011/98/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 2011 року про єдину процедуру подання заяви на отримання єдиного дозволу для

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

громадян третіх країн на проживання та працевлаштування на території держави-члена та про загальний обсяг прав для працівників з третіх країн, які легально проживають в державі-члені (далі – Директива 2011/98/ЄС);

– Директивою (ЄС) 2024/1233 Європейського Парламенту та Ради від 24 квітня 2024 року про єдину процедуру подання заяви на отримання єдиного дозволу для громадян третіх країн на проживання та працевлаштування на території держави-члена та про загальний обсяг прав для працівників з третіх країн, які легально проживають в державі-члені (переглянута редакція) (далі – Директива (ЄС) 2024/1233);

– а також на рівні національного законодавства держав-членів ЄС.

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву ЄС

За результатами правового аналізу проекту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Пунктом 1 статті 17 Угоди про асоціацію передбачено, що відповідно до законів, умов та процедур, що застосовуються у державі-члені та в ЄС, ставлення до працівників, які є громадянами України та які законно працевлаштовані на території держави-члена, має бути вільним від будь-якої дискримінації на підставі громадянства стосовно умов праці, винагороди або звільнення порівняно з громадянами цієї держави-члена.

Україна відповідно до законів, умов та процедур, що застосовуються на її території, *повинна забезпечити ставлення, згадане у пункті 1 цієї статті, до працівників, які є громадянами держави-члена та на законних підставах працевлаштовані на її території.*

Відповідно до статті 419 Угоди про асоціацію *Сторони посилюють діалог та співробітництво щодо забезпечення гідної праці, політики зайнятості, безпечних та здорових умов праці, соціального діалогу, соціального захисту, соціального залучення, гендерної рівності та недискримінації.*

Слід також зазначити, що відповідно до рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2024 року, *Україна повинна привести законодавство України у відповідність з актами права ЄС щодо доступу до ринку праці, зокрема до правил про недискримінацію за ознакою громадянства щодо працівників з держав-членів ЄС. На неузгодженість законодавства України з *acquis* ЄС у сфері доступу до ринку праці наголошується також у Звіті про прогрес України за 2025 рік.*

Крім того, Дорожня карта з питань верховенства права (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.05.2025 № 475-р) містить завдання, яке передбачає розроблення та прийняття закону щодо внесення змін до Законів України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» та «Про зайнятість населення», спрямованих на *уніфікацію процедури оформлення єдиного дозволу на працевлаштування та на проживання для іноземців та осіб без громадянства з метою приведення законодавства у відповідність до Директиви 2011/98/ЄС, Директиви (ЄС) 2024/1233, Директиви 2014/36/ЄС та Директиви 2014/66/ЄС (частина IV. «Юстиція, свобода та безпека», розділ 4.7*

Політика міграції, політика притулку та візова політика, підрозділ б) «Міграція», тематичний блок «Легальна міграція», стратегічний результат 1, захід 1).

Що стосується відповідності запропонованих проектом Закону змін праву ЄС, варто зауважити, що *одним із фундаментальних принципів існування єдиного ринку та політики Європейського Союзу в соціально-економічній сфері є принцип вільного руху працівників*, встановлений статтею 45 ДФЄС.

Так, відповідно до згаданої статті, у межах Союзу гарантується *свобода руху працівників*. Така свобода руху передбачає *скасування будь-якої дискримінації на підставі державної належності* працівників держав-членів у *питаннях зайнятості*, оплати праці та інших умов праці й працевлаштування.

Разом з тим, згідно зі статтею 79 ДФЄС Союз розвиває спільну імміграційну політику, спрямовану на те, щоб на всіх етапах забезпечити ефективне регулювання міграційних потоків, справедливе поводження з громадянами третіх країн, які на законних підставах перебувають на території держав-членів, запобігати та вживати посилені заходи з боротьби проти нелегальної імміграції й торгівлі людьми.

Водночас, слід звернути увагу, що пунктом 5 статті 79 ДФЄС передбачено, що ця стаття *не впливає на право держав-членів визначати обсяги прийому громадян третіх країн*, що прибувають на їхню територію з третіх країн у пошуках самостійної роботи або роботи за наймом.

Також статтею 45 Хартії ЄС передбачено, що кожен громадянин Союзу має право вільно пересуватися та проживати на території держав-членів. Свобода пересування та проживання може надаватися відповідно до Договорів громадянам третіх країн, які законно проживають на території держави-члена.

Положеннями Директиви 2011/98/ЄС передбачено запровадження єдиного дозволу на проживання і працевлаштування на території держави-члена для громадян третіх країн, а також спільного списку прав, якими можуть користуватися працівники з третіх країн, що правомірно перебувають у одній з країн-членів.

При цьому, пунктом 6 преамбули Директиви 2011/98/ЄС передбачено, що положення цієї Директиви *не повинні обмежувати компетенцію держав-членів регулювати допуск, в тому числі обсяги допуску, громадян третіх країн з метою працевлаштування*.

Таким чином, Директива 2011/98/ЄС встановлює уніфікований, мінімальний рівень правового регулювання, та *не перешкоджає державам-членам транспонувати її положення з власними особливостями*, за умови збереження підходів згаданої Директиви у національному законодавстві.

Пунктом (с) статті 2 Директиви 2011/98/ЄС визначено, що «єдиний дозвіл» означає дозвіл на проживання, виданий органами влади держави-члена, що дозволяє громадянину третьої країни легально проживати на її території з метою здійснення трудової діяльності².

Крім того, пунктом 1 статті 4 Директиви 2011/98/ЄС зазначено, що заява про видачу, зміну або продовження дії єдиного дозволу подається в рамках

² Аналогічне визначення використовується у Директиві (ЄС) 2024/1233 (пункт (3) статті 2).

процедури єдиної заявки. *Держави-члени визначають, хто подає заяву на отримання єдиного дозволу – громадянин третьої країни чи роботодавець громадянина третьої країни. Держави-члени можуть також вирішити дозволити подачу заяви від обох сторін. Якщо заяву подає громадянин третьої країни, держави-члени повинні дозволити подачу заяви з третьої країни або, якщо це передбачено національним законодавством, на території держави-члена, в якій громадянин третьої країни перебуває на законних підставах.*

Пунктом 1 статті 6 Директиви 2011/98/ЄС передбачено, що держави-члени видають єдиний дозвіл, використовуючи єдиний формат, встановлений Регламентом (ЄС) № 1030/2002, і вказують інформацію, що стосується дозволу на працевлаштування, відповідно до пунктів (а) 7.5-9 Додатка до нього. Держави-члени можуть вказувати додаткову інформацію, пов'язану з трудовими відносинами громадянина третьої країни (наприклад, ім'я та адресу роботодавця, місце роботи, вид роботи, робочий час, винагороду) в паперовому форматі або зберігати такі дані в електронному форматі, як зазначено в статті 4 Регламенту (ЄС) № 1030/2002 і в пункті (а) 16 Додатка до нього.

При цьому, звертаємо увагу, що Директива 2011/98/ЄС втрачає чинність з 22.05.2026 у зв'язку із введенням в дію положень Директиви (ЄС) 2024/1233.

Слід також зазначити, що згідно з пунктом 2 статті 1 Директиви (ЄС) 2024/1233 вона *не впливає на право держав-членів визначати обсяги допуску громадян третіх країн* відповідно до статті 79(5) ДФЄС.

Ураховуючи викладене, запропоновані проектом Закону зміни, зокрема, у частині запровадження єдиного дозволу на тимчасове проживання та працевлаштування для іноземців та осіб без громадянства в Україні, а також встановлення вільного доступу до ринку праці в Україні для громадян Європейського Союзу, у цілому узгоджуються із правом ЄС та не суперечать Директиві 2011/98/ЄС та Директиві (ЄС) 2024/1233.

Водночас, переважна більшість питань, пов'язаних із працевлаштуванням громадян третіх країн на території держав-членів Європейського Союзу, відповідно до *acquis* ЄС залишається у сфері регулювання національного законодавства.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу

Проект Закону **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу.

Голова Комітету

І. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо створення належних умов для залучення праці іноземців та осіб без громадянства»

(реєстр. № 14211-1 від 28.11.2025 р., н. д. Дануца О.А.)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту

Проєктом Закону, відповідно до пояснювальної записки, передбачається спрощення процедури отримання дозволу на застосування праці іноземців шляхом поєднання цієї процедури з процедурою отримання посвідки на тимчасове проживання.

Головною відмінністю від основного законопроєкту реєстр. № 14211 є виключення категорій осіб, з числа іноземців та осіб без громадянства, які матимуть вільний доступ до ринку праці в Україні, натомість пропонується надати право роботодавцям приймати на роботу іноземців та осіб без громадянства на рівних умовах з громадянами України.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями Розділу III «Юстиція, свобода та безпека» та Глави 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, які є предметом правового регулювання законопроєкту, в Європейському Союзі регулюються:

- Договором про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЄС);
- Хартією основоположних прав Європейського Союзу (далі – Хартія ЄС);
- Директивою 2011/98/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 2011 року про єдину процедуру подання заяви на отримання єдиного дозволу для громадян третіх країн на проживання та працевлаштування на території держави-члена та про загальний обсяг прав для працівників з третіх країн, які легально проживають в державі-члені (далі – Директива 2011/98/ЄС);

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

– Директивою (ЄС) 2024/1233 Європейського Парламенту та Ради від 24 квітня 2024 року про єдину процедуру подання заяви на отримання єдиного дозволу для громадян третіх країн на проживання та працевлаштування на території держави-члена та про загальний обсяг прав для працівників з третіх країн, які легально проживають в державі-члені (переглянута редакція) (далі – Директива (ЄС) 2024/1233);

– а також на рівні національного законодавства держав-членів ЄС.

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву ЄС

За результатами правового аналізу проєкту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Пунктом 1 статті 17 Угоди про асоціацію передбачено, що відповідно до законів, умов та процедур, що застосовуються у державі-члені та в ЄС, ставлення до працівників, які є громадянами України та які законно працевлаштовані на території держави-члена, має бути вільним від будь-якої дискримінації на підставі громадянства стосовно умов праці, винагороди або звільнення порівняно з громадянами цієї держави-члена.

Україна відповідно до законів, умов та процедур, що застосовуються на її території, *повинна забезпечити ставлення, згадане у пункті 1 цієї статті, до працівників, які є громадянами держави-члена та на законних підставах працевлаштовані на її території.*

Відповідно до статті 419 Угоди про асоціацію *Сторони посилюють діалог та співробітництво щодо забезпечення гідної праці, політики зайнятості, безпечних та здорових умов праці, соціального діалогу, соціального захисту, соціального залучення, гендерної рівності та недискримінації.*

Слід також зазначити, що відповідно до рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2024 року, *Україна повинна привести законодавство України у відповідність з актами права ЄС щодо доступу до ринку праці, зокрема до правил про недискримінацію за ознакою громадянства щодо працівників з держав-членів ЄС. На неузгодженість законодавства України з *acquis* ЄС у сфері доступу до ринку праці наголошується також у Звіті про прогрес України за 2025 рік.*

Крім того, Дорожня карта з питань верховенства права (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.05.2025 № 475-р) містить завдання, яке передбачає розроблення та прийняття закону щодо внесення змін до Законів України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» та «Про зайнятість населення», спрямованих на *уніфікацію процедури оформлення єдиного дозволу на працевлаштування та на проживання для іноземців та осіб без громадянства з метою приведення законодавства у відповідність до Директиви 2011/98/ЄС, Директиви (ЄС) 2024/1233, Директиви 2014/36/ЄС та Директиви 2014/66/ЄС (частина IV. «Юстиція, свобода та безпека», розділ 4.7*

Політика міграції, політика притулку та візова політика, підрозділ б) «Міграція», тематичний блок «Легальна міграція», стратегічний результат 1, захід 1).

Що стосується відповідності запропонованих проектом Закону змін праву ЄС, варто зауважити, що *одним із фундаментальних принципів існування єдиного ринку та політики Європейського Союзу в соціально-економічній сфері є принцип вільного руху працівників*, встановлений статтею 45 ДФЄС.

Так, відповідно до згаданої статті, у межах Союзу гарантується *свобода руху працівників*. Така свобода руху передбачає *скасування будь-якої дискримінації на підставі державної належності* працівників держав-членів у питаннях *зайнятості, оплати праці та інших умов праці й працевлаштування*.

Разом з тим, згідно зі статтею 79 ДФЄС Союз розвиває спільну імміграційну політику, спрямовану на те, щоб на всіх етапах забезпечити ефективне регулювання міграційних потоків, справедливе поводження з громадянами третіх країн, які на законних підставах перебувають на території держав-членів, запобігати та вживати посилені заходи з боротьби проти нелегальної імміграції й торгівлі людьми.

Водночас, слід звернути увагу, що пунктом 5 статті 79 ДФЄС передбачено, що ця стаття *не впливає на право держав-членів визначати обсяги прийому громадян третіх країн, що прибувають на їхню територію з третіх країн у пошуках самостійної роботи або роботи за наймом*.

Також статтею 45 Хартії ЄС передбачено, що кожен громадянин Союзу має право вільно пересуватися та проживати на території держав-членів. Свобода пересування та проживання може надаватися відповідно до Договорів громадянам третіх країн, які законно проживають на території держави-члена.

Положеннями Директиви 2011/98/ЄС передбачено запровадження єдиного дозволу на проживання і працевлаштування на території держави-члена для громадян третіх країн, а також спільного списку прав, якими можуть користуватися працівники з третіх країн, що правомірно перебувають у одній з країн-членів.

При цьому, пунктом 6 преамбули Директиви 2011/98/ЄС передбачено, що положення цієї Директиви *не повинні обмежувати компетенцію держав-членів регулювати допуск, в тому числі обсяги допуску, громадян третіх країн з метою працевлаштування*.

Таким чином, Директива 2011/98/ЄС встановлює уніфікований, мінімальний рівень правового регулювання, та *не перешкоджає державам-членам транспонувати її положення з власними особливостями*, за умови збереження підходів згаданої Директиви у національному законодавстві.

Пунктом (с) статті 2 Директиви 2011/98/ЄС визначено, що «єдиний дозвіл» означає дозвіл на проживання, виданий органами влади держави-члена, що дозволяє громадянину третьої країни легально проживати на її території з метою здійснення трудової діяльності².

² Аналогічне визначення використовується у Директиві (ЄС) 2024/1233 (пункт (3) статті 2).

Крім того, пунктом 1 статті 4 Директиви 2011/98/ЄС зазначено, що заява про видачу, зміну або продовження дії єдиного дозволу подається в рамках процедури єдиної заявки. *Держави-члени визначають, хто подає заяву на отримання єдиного дозволу – громадянин третьої країни чи роботодавець громадянина третьої країни. Держави-члени можуть також вирішити дозволити подачу заяви від обох сторін. Якщо заяву подає громадянин третьої країни, держави-члени повинні дозволити подачу заяви з третьої країни або, якщо це передбачено національним законодавством, на території держави-члена, в якій громадянин третьої країни перебуває на законних підставах.*

Пунктом 1 статті 6 Директиви 2011/98/ЄС передбачено, що держави-члени видають єдиний дозвіл, використовуючи єдиний формат, встановлений Регламентом (ЄС) № 1030/2002, і вказують інформацію, що стосується дозволу на працевлаштування, відповідно до пунктів (а) 7.5-9 Додатка до нього. Держави-члени можуть вказувати додаткову інформацію, пов'язану з трудовими відносинами громадянина третьої країни (наприклад, ім'я та адресу роботодавця, місце роботи, вид роботи, робочий час, винагороду) в паперовому форматі або зберігати такі дані в електронному форматі, як зазначено в статті 4 Регламенту (ЄС) № 1030/2002 і в пункті (а) 16 Додатка до нього.

При цьому, звертаємо увагу, що Директива 2011/98/ЄС втрачає чинність з 22.05.2026 у зв'язку із введенням в дію положень Директиви (ЄС) 2024/1233.

Слід також зазначити, що згідно з пунктом 2 статті 1 Директиви (ЄС) 2024/1233 вона *не впливає на право держав-членів визначати обсяги допуску громадян третіх країн* відповідно до статті 79(5) ДФЄС.

Ураховуючи викладене, запропоновані проектом Закону зміни, зокрема, у частині запровадження єдиного дозволу на тимчасове проживання та працевлаштування для іноземців та осіб без громадянства в Україні, у цілому узгоджуються із правом ЄС та не суперечать Директиві 2011/98/ЄС та Директиві (ЄС) 2024/1233.

Водночас, переважна більшість питань, пов'язаних із працевлаштуванням громадян третіх країн на території держав-членів Європейського Союзу, відповідно до *acquis* ЄС залишається у сфері регулювання національного законодавства.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу

Проект Закону **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу.

Голова Комітету

І. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо працевлаштування іноземців та осіб без громадянства» (реєстр. № 14211-2 від 28.11.2025 р., н. д. Третякова Г.М.)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту

Проєкт Закону, відповідно до пояснювальної записки, розроблено з метою досягнення оптимального балансу між імплементацією вимог Директиви (ЄС) 2024/1233 та забезпеченням належного рівня міграційної безпеки України, захисту національного ринку праці, а також усунення потенційних ризиків зловживання процедурою отримання посвідки на тимчасове проживання та працевлаштування.

Головними відмінностями від основного законопроєкту реєстр. № 14211 є: скорочення строку перебування після припинення трудового договору; уточнення умов зміни роботодавця протягом дії посвідки; удосконалення механізму моніторингу сплати ЄСВ; уточнення строків дії посвідки після завершення трудових відносин; а також розширення можливостей електронної взаємодії через єдиний державний веб-портал працевлаштування іноземців.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями Розділу III «Юстиція, свобода та безпека» та Глави 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, які є предметом правового регулювання законопроєкту, в Європейському Союзі регулюються:

- Договором про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЄС);
- Хартією основоположних прав Європейського Союзу (далі – Хартія ЄС);
- Директивою 2011/98/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 2011 року про єдину процедуру подання заяви на отримання єдиного дозволу для громадян третіх країн на проживання та працевлаштування на території

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

держави-члена та про загальний обсяг прав для працівників з третіх країн, які легально проживають в державі-члені (далі – Директива 2011/98/ЄС);

– Директивою (ЄС) 2024/1233 Європейського Парламенту та Ради від 24 квітня 2024 року про єдину процедуру подання заяви на отримання єдиного дозволу для громадян третіх країн на проживання та працевлаштування на території держави-члена та про загальний обсяг прав для працівників з третіх країн, які легально проживають в державі-члені (переглянута редакція) (далі – Директива (ЄС) 2024/1233);

– а також на рівні національного законодавства держав-членів ЄС.

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву ЄС

За результатами правового аналізу проекту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Пунктом 1 статті 17 Угоди про асоціацію передбачено, що відповідно до законів, умов та процедур, що застосовуються у державі-члені та в ЄС, ставлення до працівників, які є громадянами України та які законно працевлаштовані на території держави-члена, має бути вільним від будь-якої дискримінації на підставі громадянства стосовно умов праці, винагороди або звільнення порівняно з громадянами цієї держави-члена.

Україна відповідно до законів, умов та процедур, що застосовуються на її території, *повинна забезпечити ставлення, згадане у пункті 1 цієї статті, до працівників, які є громадянами держави-члена та на законних підставах працевлаштовані на її території.*

Відповідно до статті 419 Угоди про асоціацію *Сторони посилюють діалог та співробітництво щодо забезпечення гідної праці, політики зайнятості, безпечних та здорових умов праці, соціального діалогу, соціального захисту, соціального залучення, гендерної рівності та недискримінації.*

Слід також зазначити, що відповідно до рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2024 року, *Україна повинна привести законодавство України у відповідність з актами права ЄС щодо доступу до ринку праці, зокрема до правил про недискримінацію за ознакою громадянства щодо працівників з держав-членів ЄС. На неузгодженість законодавства України з *acquis* ЄС у сфері доступу до ринку праці наголошується також у Звіті про прогрес України за 2025 рік.*

Крім того, Дорожня карта з питань верховенства права (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.05.2025 № 475-р) містить завдання, яке передбачає розроблення та прийняття закону щодо внесення змін до Законів України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» та «Про зайнятість населення», спрямованих на *уніфікацію процедури оформлення єдиного дозволу на працевлаштування та на проживання для іноземців та осіб без громадянства з метою приведення законодавства у відповідність до Директиви 2011/98/ЄС, Директиви (ЄС) 2024/1233, Директиви 2014/36/ЄС та*

Директиви 2014/66/ЄС (частина IV. «Юстиція, свобода та безпека», розділ 4.7 Політика міграції, політика притулку та візова політика, підрозділ б) «Міграція», тематичний блок «Легальна міграція», стратегічний результат 1, захід 1).

Що стосується відповідності запропонованих проектом Закону змін праву ЄС, варто зауважити, що *одним із фундаментальних принципів* існування єдиного ринку та політики Європейського Союзу в соціально-економічній сфері є *принцип вільного руху працівників*, встановлений статтею 45 ДФЄС.

Так, відповідно до згаданої статті, у межах Союзу гарантується *свобода руху працівників*. Така свобода руху передбачає *скасування будь-якої дискримінації на підставі державної належності* працівників держав-членів у питаннях *зайнятості*, оплати праці та інших умов праці й працевлаштування.

Разом з тим, згідно зі статтею 79 ДФЄС Союз розвиває спільну імміграційну політику, спрямовану на те, щоб на всіх етапах забезпечити ефективне регулювання міграційних потоків, справедливе поводження з громадянами третіх країн, які на законних підставах перебувають на території держав-членів, запобігати та вживати посилені заходи з боротьби проти нелегальної імміграції й торгівлі людьми.

Водночас, слід звернути увагу, що пунктом 5 статті 79 ДФЄС передбачено, що ця стаття *не впливає на право держав-членів визначати обсяги прийому громадян третіх країн*, що прибувають на їхню територію з третіх країн у пошуках самостійної роботи або роботи за наймом.

Також статтею 45 Хартії ЄС передбачено, що кожен громадянин Союзу має право вільно пересуватися та проживати на території держав-членів. Свобода пересування та проживання може надаватися відповідно до Договорів громадянам третіх країн, які законно проживають на території держави-члена.

Положеннями Директиви 2011/98/ЄС передбачено запровадження єдиного дозволу на проживання і працевлаштування на території держави-члена для громадян третіх країн, а також спільного списку прав, якими можуть користуватися працівники з третіх країн, що правомірно перебувають у одній з країн-членів.

При цьому, пунктом 6 преамбули Директиви 2011/98/ЄС передбачено, що положення цієї Директиви *не повинні обмежувати компетенцію держав-членів регулювати допуск, в тому числі обсяги допуску, громадян третіх країн з метою працевлаштування*.

Таким чином, Директива 2011/98/ЄС встановлює уніфікований, мінімальний рівень правового регулювання, та *не перешкоджає державам-членам транспонувати її положення з власними особливостями*, за умови збереження підходів згаданої Директиви у національному законодавстві.

Пунктом (с) статті 2 Директиви 2011/98/ЄС визначено, що «єдиний дозвіл» означає дозвіл на проживання, виданий органами влади держави-члена, що дозволяє громадянину третьої країни легально проживати на її території з метою здійснення трудової діяльності².

² Аналогічне визначення використовується у Директиві (ЄС) 2024/1233 (пункт (3) статті 2).

Крім того, пунктом 1 статті 4 Директиви 2011/98/ЄС зазначено, що заява про видачу, зміну або продовження дії єдиного дозволу подається в рамках процедури єдиної заявки. *Держави-члени визначають, хто подає заяву на отримання єдиного дозволу – громадянин третьої країни чи роботодавець громадянина третьої країни. Держави-члени можуть також вирішити дозволити подачу заяви від обох сторін. Якщо заяву подає громадянин третьої країни, держави-члени повинні дозволити подачу заяви з третьої країни або, якщо це передбачено національним законодавством, на території держави-члена, в якій громадянин третьої країни перебуває на законних підставах.*

Пунктом 1 статті 6 Директиви 2011/98/ЄС передбачено, що держави-члени видають єдиний дозвіл, використовуючи єдиний формат, встановлений Регламентом (ЄС) № 1030/2002, і вказують інформацію, що стосується дозволу на працевлаштування, відповідно до пунктів (а) 7.5-9 Додатка до нього. Держави-члени можуть вказувати додаткову інформацію, пов'язану з трудовими відносинами громадянина третьої країни (наприклад, ім'я та адресу роботодавця, місце роботи, вид роботи, робочий час, винагороду) в паперовому форматі або зберігати такі дані в електронному форматі, як зазначено в статті 4 Регламенту (ЄС) № 1030/2002 і в пункті (а) 16 Додатка до нього.

При цьому, звертаємо увагу, що Директива 2011/98/ЄС втрачає чинність з 22.05.2026 у зв'язку із введенням в дію положень Директиви (ЄС) 2024/1233.

Слід також зазначити, що згідно з пунктом 2 статті 1 Директиви (ЄС) 2024/1233 вона *не впливає на право держав-членів визначати обсяги допуску громадян третіх країн* відповідно до статті 79(5) ДФЄС.

Ураховуючи викладене, запропоновані проектом Закону зміни, зокрема, у частині запровадження єдиного дозволу на тимчасове проживання та працевлаштування для іноземців та осіб без громадянства в Україні, а також встановлення вільного доступу до ринку праці в Україні для громадян Європейського Союзу, у цілому узгоджуються із правом ЄС та не суперечать Директиві 2011/98/ЄС та Директиві (ЄС) 2024/1233.

Водночас, переважна більшість питань, пов'язаних із працевлаштуванням громадян третіх країн на території держав-членів Європейського Союзу, відповідно до *acquis* ЄС залишається у сфері регулювання національного законодавства.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу

Проект Закону **не суперечить** міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу.

Голова Комітету

І. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України

«Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності Бюро економічної безпеки України» (р. № 14207-1 від 27.11.2025, н. д. Железняк Я. І.)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Відповідно до пояснювальної записки проєкт Закону розроблено з метою комплексного покращення правового регулювання діяльності Бюро економічної безпеки (далі - БЕБ) та виконання зобов'язань України у сфері євроінтеграції.

Проєстом Закону пропонується внести зміни до низки законів України, якими передбачається, зокрема:

- усунути неузгодженості в законодавстві у зв'язку із створенням БЕБ (включити БЕБ до всіх необхідних актів законодавства на рівні з іншими органами з правоохоронною функцією);

- виконати зобов'язання України у сфері євроінтеграції щодо посилення аналітичного потенціалу БЕБ, визначення БЕБ центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом для забезпечення ефективності реалізації гарантій його незалежності;

- внести зміни до законодавства з метою врегулювання нагальних питань забезпечення діяльності підрозділів внутрішнього контролю БЕБ, удосконалення окремих питань проходження служби в БЕБ, удосконалення порядку здійснення БЕБ заходів безпеки, посилення соціальних гарантій працівників БЕБ тощо.

Проєкт Закону є альтернативним до основного проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності Бюро економічної безпеки України» за реєстр. № 14207 від 12.11.2025, який, на відміну від цього проєкту, передбачає несуттєві зміни до законодавства, що не підпадають під дію міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції та які регулюються національним законодавством країн-членів Європейського Союзу.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

За предметом правового регулювання проєкт Закону стосується розділу 24 «Юстиція, свобода, безпека», що входить Кластеру 1 «*Основи процесу вступу до*

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

ЄС» в рамках переговорного процесу між Україною та ЄС, та який охоплюється зобов'язаннями України відповідно до:

1) Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію);

2) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція);

3) Дорожньої карти з питань верховенства права, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475 (далі – Дорожня карта з питань верховенства права).

Також додатковими документами ЄС, що стосуються порушених у проєкті Закону питань, є Звіти Європейської Комісії про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу, зокрема 2025 року (далі – Звіт ЄК).

Разом з тим, особливості правового регулювання аналогічних питань, порушених у проєкті Закону, в ЄС регулюються державами-членами на рівні національного законодавства з урахуванням міжнародних договорів, а також цілей та принципів ЄС, визначених в установчих договорах.

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Відповідно до статті 14 Угоди про асоціацію в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки Сторони надають особливого значення *утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема*. Співробітництво буде спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод.

Згідно зі статтею 22 Угоди про асоціацію Сторони співробітничать у боротьбі з кримінальною та незаконною організованою чи іншою діяльністю, а також з метою її попередження. Таке співробітництво спрямовується на вирішення, *inter alia*, таких проблем, зокрема як *контрабанда товарів; економічні злочини*, зокрема злочини у сфері оподаткування.

Зобов'язання України щодо врегулювання питань, запропонованих проєктом Закону, впливають із рекомендацій Європейської Комісії, які були надані в її щорічних звітах щодо прогресу, що знайшли своє відображення у Дорожній карті з питань верховенства права.

Дорожня карта, у свою чергу, була розроблена відповідно до Переговорної рамки ЄС, представленої на Першій міжурядовій конференції між Україною та ЄС 25 червня 2024 року, на якій офіційно розпочалися переговори про членство України в Європейському Союзі, щодо тих сфер правовідносин, де відсутнє чітке регулювання *acquis* ЄС.

Згідно Дорожньої карти з питань верховенства права (розділ 4.3 «Боротьба з організованою злочинністю (загальні засади боротьби з організованою злочинністю)» пункту (б) «Економічні злочини») з метою попередження та розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на економіку держави, Україна повинна вжити заходів щодо *розроблення та прийняття закону, спрямованого на посилення аналітичного потенціалу БЕБ, визначення БЕБ центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом для забезпечення ефективності реалізації гарантій його незалежності* у строк – IV квартал 2026 р.

У своєму Звіті за 2025 рік у розділі 24 «Юстиція, свобода і безпека» Європейська Комісія зазначила, що її рекомендації від минулого року частково виконані і залишаються чинними. У наступному році Україні, зокрема, необхідно просувати реформування БЕБ шляхом переатестації її персоналу з урахуванням принципів доброчесності та заслуг, *а також шляхом надання БЕБ відповідних фінансових, людських і технічних ресурсів, й оперативної незалежності*; затвердити та розпочати впровадження стратегічної рамкової програми щодо фінансових розслідувань, виділити достатню кількість ресурсів та продовжувати розбудову необхідного потенціалу для забезпечення систематичного та ефективного проведення фінансових розслідувань

З огляду на викладене, проєкт Закону *не суперечить* міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, а його прийняття забезпечить виконання рекомендації Європейської Комісії і відповідного заходу Дорожньої карти з питань верховенства права.

Разом з тим, необхідно звернути увагу на положення проєкту Закону, згідно з яким з метою запобігання виникненню, мінімізації або усунення виявлених ризиків та загроз економічній безпеці держави інформаційно-аналітичні підрозділи БЕБ за результатами інформаційно-аналітичної діяльності можуть оголошувати особам *офіційне застереження*. Офіційне застереження – це роз'яснення БЕБ фізичній особі або підприємству, установі чи організації *всіх форм власності* про те, що в їх діянні (дії або бездіяльності) містяться ризики створення умов для вчинення кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності БЕБ.

При цьому проєктом Закону не вказано, чи є обов'язок реагування, і які наслідки будуть для таких суб'єктів, у разі отримання офіційного застереження, що створює умови невизначеності та непередбачуваності для суб'єктів господарювання, а також не дозволяє передбачити наслідки своєї поведінки та за потреби її регулювати, що *не відповідає принципу правової визначеності*.

У зв'язку з цим варто зазначити, що будь-яке втручання у діяльність суб'єктів господарювання підпадає під захист статті 1 Першого протоколу до Конвенції, яка гарантує право на мирне володіння своїм майном. Будь-яке втручання у таке право на підставі «закону» вимагає, щоб він був достатньо доступним, точним та передбачуваним у своєму застосуванні (пункт 10 рішення у справі «Довбишев проти України» від 30.11.2023, заява № 68447/12).

Крім того, Європейський суд з прав людини неодноразово зазначав у своїх рішеннях, що принцип правової визначеності є невід'ємною складовою принципу верховенства права і виступає в нормотворчій діяльності в якості необхідної гарантії забезпечення ефективного захисту особи від протиправних посягань на її права з боку суб'єктів владних повноважень, в тому числі від посягань на права, гарантовані Конвенцією, спричинені наданням органам державної влади необмежених дискреційних повноважень (пункт 49 рішення у справі «Волохи проти України» від 02.11.2006, заява № 23543/02).

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону **не суперечить** цілям Угоди про асоціацію та в цілому спрямований на виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, водночас **потребує доопрацювання** з метою дотримання принципу правової визначеності.

Разом із тим, доцільним є врахування результатів додаткових консультацій з Європейською Комісією щодо найбільш оптимальної моделі розподілу компетенцій у сфері протидії контрабанді.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України

«Про внесення змін до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» щодо скасування візових вимог для іноземців та осіб без громадянства, які є гуманітарними працівниками та волонтерами, на період дії воєнного стану»

(р. № 13071 від 11.03.2025, н. д. Зуб В.О. та ін.)¹

(до редакції, внесеної на розгляд Верховної Ради України, від 13.03.2025)

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Відповідно до пояснювальної записки проєкт Закону розроблено з метою спрощення процедури отримання посвідки на тимчасове проживання в Україні для іноземців та осіб без громадянства, які є гуманітарними працівниками і волонтерами та беруть участь у гуманітарному реагуванні для допомоги постраждалому цивільному населенню, у період дії воєнного стану та протягом одного року після його скасування чи припинення.

Варто зазначити, що проєкт Закону був розглянутий Комітетом Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (далі – Комітет) на засіданні 1 вересня 2025 року і визнаний таким, що регулюється національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та не підпадає під дію міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Водночас, з огляду на звернення Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Т. Качки, а також враховуючи останні зміни в контексті європейської інтеграції України, зокрема набуття Україною статусу держави-кандидата, виникає необхідність перегляду раніше наданого висновку. Набуття статусу кандидата передбачає виконання розширеного кола міжнародно-правових зобов'язань у сфері європейської інтеграції, що включають нові вимоги та рекомендації з боку Європейського Союзу, зокрема викладених у Звіті Європейської Комісії щодо прогресу України за 2025 рік.

У зв'язку з цим проєкт Закону, в тому числі висновок до нього, потребують повторного розгляду Комітетом з метою забезпечення його повної відповідності міжнародно-правовим зобов'язанням України та актуальній політиці Європейського Союзу.

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол № 251).

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

За предметом правового регулювання проект Закону стосується сфер правовідносин, які входять до Кластеру 1 «*Основи процесу вступу до ЄС*» в рамках переговорного процесу між Україною та ЄС, та які охоплюються зобов'язаннями України відповідно до:

1) Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію);

2) Дорожньої карти з питань функціонування демократичних інституцій, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475 (далі – Дорожня карта з питань ФДІ).

Також додатковим документом ЄС, що стосуються порушених у проекті Закону питань, є Звіт Європейської Комісії про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2025 року (далі – Звіт про прогрес).

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Проектом Закону, зокрема пропонується установити, що на період дії воєнного стану в Україні та протягом одного року з дня його скасування або припинення, *вимога*, передбачена абзацом першим частини першої статті 5² Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» *не поширюється на:*

1) іноземців та осіб без громадянства (крім громадян Російської Федерації), які прибули в Україну для роботи у філіях та представництвах юридичної особи, утвореної відповідно до законодавства іноземної держави, зареєстрованих у встановленому порядку, що є отримувачами гуманітарної допомоги відповідно до Закону України «Про гуманітарну допомогу»;

2) іноземців та осіб без громадянства (крім громадян Російської Федерації), які прибули в Україну з метою участі в міжнародних та регіональних волонтерських програмах чи участі в діяльності організацій, та установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність».

При цьому відповідно до абзацу першого частини першої статті 5² Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» іноземці та особи без громадянства зобов'язані отримати довгострокову візу з метою отримання посвідки на тимчасове проживання в Україні, якщо інше не встановлено законами чи міжнародними договорами України.

Таким чином проект Закону передбачає спрощені умови довгострокового перебування іноземців та осіб без громадянства з метою здійснення волонтерської діяльності, що передбачають тимчасове скасування обов'язку отримання довгострокової візи для отримання посвідки на тимчасове проживання в Україні.

Згідно Дорожньої карти з питань ФДІ (розділ «IV.В Національні правові, регуляторні та політичні рамки для інститутів громадянського суспільства (ІГС)») у IV кварталі 2025 року Україна повинна виконати захід, який передбачає із залученням інститутів громадянського суспільства опрацювання питання *спрощення умов для довгострокового перебування в Україні волонтерів - іноземців та працівників гуманітарних неурядових організацій - іноземців, у тому числі можливості вдосконалення відповідного міграційного законодавства*, для досягнення стратегічного результату щодо створення сприятливих умов для провадження волонтерської діяльності в Україні.

Також у своєму Звіті щодо прогресу за 2025 рік Європейська Комісія звертає увагу, що *«законодавча база, що регулює волонтерську діяльність, потребує системної реформи та стратегічного планування політики з боку держави»*.

Разом з тим необхідно звернути увагу, що проєкт Закону, окрім сфери громадянського суспільства, також стосується сфери міграційної політики, до якої Європейський Союз ставляться максимально обережно з огляду на безпекові питання.

У зв'язку з цим варто наголосити, що надання волонтерам міграційних преференцій, зокрема щодо в'їзду та перебування в країні, має здійснюватися з урахуванням принципів *контрольованої міграції, безпеки та пропорційності*. Для цього держава повинна вжити заходів, щоб такі преференції не призвели до використання «волонтерського статусу» як обхід міграційних правил, а також забезпечити контроль фактичної мети перебування на території України іноземців чи осіб без громадянства.

Також потрібно враховувати, що Україна має зобов'язання за Угодою про асоціацію щодо співробітництва у сфері міграції, притулку та управління кордонами, відповідно до статті 16 якої Сторони підтверджують важливість спільного управління міграційними потоками між їхніми територіями та надалі розвиватимуть всеохоплюючий діалог щодо всіх питань у сфері міграції, зокрема нелегальної міграції, легальної міграції, незаконного переправлення осіб через державний кордон та торгівлі людьми, а також включення проблемних питань у сфері міграції до національних стратегій економічного та соціального розвитку регіонів, звідки походять мігранти. Такий діалог ґрунтується на основоположних принципах солідарності, взаємної довіри, спільної відповідальності та партнерства.

Враховуючи наведене вище, проєкт Закону *не суперечить* міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, а також спрямований на виконання рекомендації Європейської Комісії та відповідного заходу Дорожньої карти з питань ФДІ.

Водночас з огляду на обмежений у часі характер застосування змін, запропонованих цим проєктом Закону, питання спрощення умов для довгострокового перебування в Україні волонтерів надалі потребують комплексного врегулювання з метою їх застосування на постійній основі разом із удосконаленням відповідного міграційного законодавства.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону не суперечить міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, а також спрямований на виконання заходу Дорожньої карти з питань функціонування демократичних інституцій.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України

«Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» щодо удосконалення порядку організації, діяльності та припинення органу самоорганізації населення»

(р. № 6319 від 18.11.2021, Кабінет Міністрів України)¹

(до редакції, внесеної на розгляд Верховної Ради України, від 19.11.2021)

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Відповідно до пояснювальної записки проєкт Закону розроблено з метою удосконалення порядку організації, діяльності та припинення органу самоорганізації населення, що сприятиме розвитку і поширенню практики створення органів самоорганізації населення як форми участі жителів у вирішенні окремих питань місцевого значення.

Зокрема проєктом Закону пропонується внести зміни до Закону України «Про органи самоорганізації населення», що передбачають:

- спрощення процедури створення органу самоорганізації населення;
- визначення повноважень і території діяльності органу самоорганізації населення;
- уточнення права обирати та бути обраними до органу самоорганізації населення;
- усунення неточностей щодо порядку створення і строку повноважень органу самоорганізації населення та його персонального складу; легалізації та реєстрації органу самоорганізації населення як юридичної особи;
- уточнення порядку припинення повноважень персонального складу органу самоорганізації населення і припинення органу самоорганізації населення.

Варто зазначити, що проєкт Закону був розглянутий Комітетом Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (далі – Комітет) на засіданні 2 лютого 2022 року і визнаний таким, що регулюється національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та не підпадає під дію міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол № 251).

Водночас, з огляду на звернення Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Т. Качки, а також враховуючи останні зміни в контексті європейської інтеграції України, зокрема набуття Україною статусу держави-кандидата, виникає необхідність перегляду раніше наданого висновку. Набуття статусу кандидата передбачає виконання розширеного кола міжнародно-правових зобов'язань у сфері європейської інтеграції, що включають нові вимоги та рекомендації з боку Європейського Союзу.

У зв'язку з цим проект Закону, в тому числі висновок до нього, потребують повторного розгляду Комітетом з метою забезпечення його повної відповідності міжнародно-правовим зобов'язанням України та актуальній політиці Європейського Союзу.

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

За предметом правового регулювання проект Закону стосується сфер правовідносин, які входять до Кластеру 1 «*Основи процесу вступу до ЄС*» в рамках переговорного процесу між Україною та ЄС, та які охоплюються зобов'язаннями України відповідно до:

1) Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію);

2) Дорожньої карти з питань функціонування демократичних інституцій, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475 (далі – Дорожня карта з питань ФДІ);

3) Європейської хартії місцевого самоврядування 1985 року (далі – Європейська хартія);

4) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція).

Разом з тим, особливості правового регулювання аналогічних питань, порушених у проекті Закону, в ЄС регулюються державами-членами на рівні національного законодавства з урахуванням зазначених міжнародних договорів, а також принципів та цілей ЄС, визначених в установчих договорах, зокрема в Договорі про Європейський Союз.

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Запропоновані проектом Закону положення щодо посилення громадської участі через представницькі об'єднання у формуванні та реалізації місцевої політики, вирішенні питань місцевого значення, а також їхньої взаємодії з органами місцевого самоврядування стосуються *принципів демократії та доброго врядування*, на основі яких засновано Європейський Союз та будуються відносини між Україною і Європейським Союзом, що закріплені, зокрема у

статтях 2 та 4 Угоди про асоціацію, а також в статтях 2 та 11 Договору про Європейський Союз.

Статтею 2 Угоди про асоціацію закріплено, що повага до демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод, як визначено, зокрема, у відповідних документах щодо захисту прав людини, серед яких Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також повага до принципу верховенства права повинні формувати основу внутрішньої та зовнішньої політики Сторін і є основними елементами цієї Угоди.

Згідно підпункту «е» пункту 2 статті 4 Угоди про асоціацію цілями політичного діалогу є зміцнення поваги до демократичних принципів, верховенства права та доброго врядування, прав людини та основоположних свобод.

Також у статті 2 Договору про Європейський Союз зазначено, що Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, правосуддя, солідарність та рівність жінок і чоловіків.

Відповідно до статті 11 Договору про Європейський Союз установи належними засобами надають громадянам та представницьким об'єднанням змогу висловлювати свої погляди в усіх сферах діяльності Союзу та прилюдно обмінюватися думками. Установи підтримують відкритий, прозорий та регулярний діалог з представницькими об'єднаннями та громадянським суспільством.

У одному із щорічних звітів щодо прогресу країни-кандидата Європейська Комісія зазначила, що *«дієве громадянське суспільство є важливою складовою будь-якої демократичної системи, і державні інституції визнають його таким і ставляться до нього з повагою. Громадянське суспільство залишається ключовим елементом української демократії, підтримуючи соціальні зв'язки і структури та сприяючи стійкості суспільства в цілому»*.

Зобов'язання України щодо врегулювання питань, запропонованих проектом Закону, впливають із рекомендацій Європейської Комісії, які були надані в її щорічних звітах щодо прогресу країни-кандидата, що знайшли своє відображення у Дорожній карті з питань ФДІ.

Дорожня карта, у свою чергу, була розроблена відповідно до Переговорної рамки ЄС, представленої на Першій міжурядовій конференції між Україною та ЄС 25 червня 2024 року, на якій офіційно розпочалися переговори про членство України в Європейському Союзі, щодо тих сфер правовідносин, де відсутнє чітке регулювання *acquis* ЄС.

Згідно Дорожньої карти з питань ФДІ (розділ «IV.C Ширший контекст для створення сприятливого середовища») у IV кварталі 2025 року Україна повинна виконати захід, який передбачає *«ухвалення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» щодо покращення правових умов для діяльності органів самоорганізації населення в частині спрощення процедури їх створення,*

визначення повноважень і території діяльності, усунення неточностей щодо порядку створення і строку повноважень цих органів та їх персонального складу, легалізації органів самоорганізації населення, уточнення порядку припинення повноважень їх персонального складу, а також припинення органів самоорганізації населення» для досягнення стратегічного результату щодо удосконалення порядку організації, діяльності та припинення органів самоорганізації населення.

З огляну на зазначене зазначається, що проєкт Закону *не суперечить* міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та спрямований на виконання відповідного заходу Дорожньої карти з питань ФДІ.

Також у контексті зобов'язань України у рамках членства у Раді Європи, порушені у проєкті Закону питання *не суперечать* Європейській хартії місцевого самоврядування та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Відповідно до статті 3 Європейської хартії місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення. Це право здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи. *Це положення жодним чином не заважає використанню зборів громадян, референдумів чи будь-якої іншої форми прямої участі громадян, якщо це дозволяється законом.*

Стаття 11 Конвенції, яка гарантує свободу об'єднань, і практика Європейського суду з прав людини підкреслюють важливість свободи асоціацій, що є основою для самоорганізації громадян. Це дозволяє громадянам створювати органи, які представляють їх інтереси в процесах вирішення важливих питань, в тому числі формування та реалізації політики.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проєкт Закону *не суперечить* міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та зобов'язанням України у рамках членства у Раді Європи, а також спрямований на виконання заходу Дорожньої карти з питань функціонування демократичних інституцій.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування операцій з постачання окремих груп товарів для потреб безпеки і оборони (реєстр. № 14395 від 23.01.2026 р., н. д. Р. Грищук та інші)¹

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Основним завданням даного законопроєкту є підвищення ефективності забезпечення потреб безпеки і оборони України шляхом удосконалення податкового режиму постачання безпілотних літальних апаратів та їх складових шляхом усунення податкових бар'єрів при постачанні безпілотних літальних апаратів незалежно від наявності засобів ураження у комплектації; розширення переліку комплектуючих і складових безпілотних систем, операції з постачання яких звільняються від оподаткування податком на додану вартість; створення сприятливих умов для оперативного та масового постачання безпілотних систем для потреб оборони.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфері дії права Європейського Союзу.

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями Глави 4 «Оподаткування» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, які є предметом правового регулювання законопроєкту, в Європейському Союзі регулюються:

- *Директивою Ради ЄС № 2006/112/ЄС від 28.11.2006 року про спільну систему податку на додану вартість (далі – Директива 2006/112).*

3. Відповідність законопроєкту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Законопроєкт передбачає розширення категорії безпілотних літальних апаратів, операції з постачання яких звільняються від оподаткування податком на додану вартість, шляхом включення безпілотних літальних засобів незалежно від наявності засобів ураження та включення до переліку пільгових товарів окремих комплектуючих і складових безпілотних систем, зокрема акумуляторів

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 4 лютого 2026 року (протокол № 251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

(код УКТ ЗЕД 8507), пускових установок (код УКТ ЗЕД 8805) та наземних станцій дистанційного керування (код УКТ ЗЕД 8526 92 00 90).

Додаток XXVIII до Глави 4 «Оподаткування» розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію передбачає, що Україна зобов'язується поступово наблизити своє законодавство до законодавства ЄС щодо застосування Директиви 2006/112/ЄС про спільну систему податку на додану вартість протягом 5 років з дати набрання чинності цією Угодою, за винятком статей 5-8, 20, 33, 40-42, 79, 100-101, 123-130, 140-142, 145, 146 (1 («В»)), 147, 155, 164-166, 170-171, 175, 203, 205, 209, 210, 212, 219, 238-240, 245, 254, 258, 274-280, 293-294, 370-395, 396-400, 402-410, 411-413 (положення, що застосовуються до держав-членів ЄС); статей 281-294, 295-305, 306-325, 326-332, 333-343, 348-349, 358-369 (щодо спеціальних податкових режимів).

Положення Директиви №2006/112 не передбачають звільнення від оподаткування податком на додану вартість товарів, зазначених у законопроекті.

Водночас, статтями 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» та 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» Угоди про асоціацію передбачається, що жодне з положень цієї Угоди не можна тлумачити як таке, що не дозволяє будь-якій Стороні вживати будь-які заходи, які вживаються під час війни та ніщо в цій Угоді не перешкоджає Стороні вживати будь-яких заходів, які вона вважає необхідними для забезпечення власної безпеки, у випадку серйозних внутрішніх безпорядків, які порушують закон і громадський порядок, під час війни або серйозного міжнародного напруження, яке є загрозою війни, або для виконання взятих на себе зобов'язань з підтримання миру та міжнародної безпеки.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Положення проекту закону **не відповідають** *acquis* ЄС, зокрема Директиві 2006/112/ЄС, водночас можуть бути застосовані з метою досягнення цілей, передбачених статтями 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» та 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» Угоди про асоціацію.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що стосуються торговельного мореплавства та судноплавства на внутрішніх водних шляхах»

(реєстр. № 14344 від 30.12.2025, Кабінет Міністрів України)¹

1. Загальна характеристика законопроекту.

Метою прийняття проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що стосуються торговельного мореплавства та судноплавства на внутрішніх водних шляхах» є перегляд законодавчих основ організації державної системи забезпечення безпеки судноплавства.

На думку ініціатора законопроекту, прийняття акта дасть змогу підвищити ефективність виконання Україною її обов'язків за міжнародними договорами у сфері торговельного мореплавства щодо охорони людського життя на морі, створити законодавчі умови для подальшого розвитку державної системи забезпечення безпеки судноплавства, підвищення рівня кваліфікації українських моряків, забезпечення належної охорони суден і портів.

Соціальним наслідком прийняття акта є збереження і підвищення попиту на послуги українських моряків на світовому ринку праці, підвищення рівня безпеки судноплавства в територіальному морі, внутрішніх морських та річкових водах, зокрема безпеки людського життя та навколишнього природного середовища.

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Статтями 367, 368 Глави 7 «Транспорт» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі - Угода про асоціацію) передбачено, що сторони сприяють здійсненню ефективних і безпечних транспортних перевезень, а також інтермодальності й оперативної сумісності

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 04 лютого 2026 р. (протокол №251) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

транспортних систем; здійснюють співробітництво, обмін інформацією та спільну діяльність в рамках міжнародних транспортних організацій та міжнародних угод і конвенцій.

Також при опрацюванні законодавчого регулювання, яке пропонується зазначеним законопроектом, варто враховувати положення:

- Директиви Ради № 92/29/ЄЕС від 31 березня 1992 року про мінімальні вимоги щодо безпеки та здоров'я з метою покращення медичного обслуговування на борту суден;

- Директиви 2002/59/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2002 року, що засновує систему Співтовариства з нагляду за рухом суден та інформування і скасовує Директиву Ради 93/75/ЄЕС;

- Директиви 2005/65/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 жовтня 2005 року про посилення безпеки портів;

- Директиви 2008/106/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року про мінімальний рівень підготовки моряків;

- Директиви 2009/15/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року про загальні правила та стандарти для організацій, які здійснюють перевірку та огляд суден, і для відповідної діяльності морських адміністрацій;

- Директиви 2009/16/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року стосовно контролю державою порту;

- Директиви 2017/2397 Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2017 року про визнання професійних кваліфікацій у внутрішньому судноплаванні та про скасування директив Ради 91/672/ЄЕС та 96/50/ЄС;

- Директиви 2019/883 про портове приймальне обладнання для здавання відходів із суден, про внесення змін до Директиви 2010/65/ЄС та про скасування Директиви 2000/59/ЄС;

- Регламенту (ЄС) № 725/2004 Європейського Парламенту та Ради від 31 березня 2004 року про посилення безпеки суден та портових споруд.

- Конвенції Організації Об'єднаних Націй по морському праву;

- Міжнародної конвенції з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна 1952 року;

- Конвенції про полегшення міжнародного морського судноплавства 1965 року;

- Міжнародної конвенції про вантажну марку 1966 року;

- Протоколу 1988 року до Міжнародної конвенції про вантажну марку 1966 року;

- Міжнародної конвенції про обмірювання суден 1969 року;

- Міжнародної конвенції щодо втручання у відкритому морі у випадках аварій, які призводять до забруднення нафтою, 1969 року;

- Конвенції про Міжнародні правила запобігання зіткненню суден у морі 1972 року;

- Міжнародної конвенції про запобігання забрудненню із суден 1973 року із змінами, внесеними Протоколом 1978 року до неї;

- Протокол 1997 року до Міжнародної конвенції про запобігання забрудненню із суден 1973 року із змінами, внесеними Протоколом 1978 року до неї;

- Міжнародної конвенції про охорону людського життя на морі 1974 року;
- Протоколу 1978 року до Міжнародної конвенції про охорону людського життя на морі 1974 року;
- Протоколу 1988 року до Міжнародної конвенції про охорону людського життя на морі 1974 року;
- Міжнародної конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року;
- Міжнародної конвенції про пошук і рятування на морі 1979 року;
- Міжнародної конвенції про контроль за шкідливими протиобростаючими системами на суднах 2001 року;
- Міжнародної конвенції про стандарти підготовки, сертифікації персоналу риболовних суден та несення вахти 1995 року;
- Міжнародної конвенції про рятування 1989 року;
- Конвенції про захист від нещасних випадків працівників, зайнятих на навантаженні або розвантаженні суден (переглянута 1932 року) № 32 Міжнародної організації праці;
- Конвенції про медичний огляд моряків № 73 Міжнародної організації праці;
- Конвенції про мінімальні норми на торговельних суднах № 147 Міжнародної організації праці;
- Міжнародного кодексу з управління безпекою, прийнятий Резолюцією ІМО від 04 листопада 1993 року А.741(18);
- Кодексу з підготовки і дипломування моряків та несення вахти, схвалений Резолюцією 2 Конференції Сторін STCW 1978 від 07 липня 1995 року;
- Кодексу безпечної практики навантаження і розвантаження навалювальних суден, затверджений Резолюцією ІМО від 27 листопада 1997 року А.862(20);
- Міжнародного кодексу про охорону суден та портових засобів, затверджений 13 грудня 2002 року Резолюцією 2 Конференції урядів, які є сторонами SOLAS 1974;
- Кодексу по здійсненню документів Міжнародної морської організації, прийнятий резолюцією ІМО від 4 грудня 2013 року А.1070(28);
- Резолюцій Міжнародної морської організації, зокрема Резолюцією ММО MSC.255(84) від 16 травня 2008 року про затвердження Кодексу розслідування нещасних випадків.

3. Відповідність законопроекту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

За результатами правового аналізу проекту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити наступне.

Відповідно до нового п. ст. 2 Закону запропонована термінологія «*взаємодія «судно-порт»* – є взаємодія, під час якої певного судна прямо та безпосередньо стосуються дії, пов'язані з переміщенням осіб, товарів або наданням послуг цьому судну або з боку цього судна». Це формулювання із певною деталізацією щодо взаємодії судна з портовими спорудами, особливо в контексті морської/портової безпеки відповідає логіці та термінології права

ЄС і міжнародних актів. Визначення вказаного терміну у Директиві Європейського Парламенту і Ради 2005/65/ЄС від 26 жовтня 2005 року про посилення охорони портів, в якому йдеться про надання портових послуг («port services») (параграф 2 ст. 3).

Варто також зазначити, що проектом пропонується доповнити Закон новим терміном «*лихо на воді (лихо)*» - ситуація, за якої існує обґрунтована певність, що людина або плавучий засіб на внутрішніх водних шляхах наражається на небезпеку, у зв'язку з чим потребується негайна допомога людині» (новий п. 33-1 ч. 1 ст. 1 Закону). З метою дотримання правової визначеності запропонований термін потребує редакційного коригування, оскільки оперує недостатньо чітко визначеними оціночними поняттями (наприклад, «обґрунтована певність», «негайна допомога», у зв'язку з чим, виникають питання щодо того, які ознаки слід вважати достатніми для кваліфікації небезпеки як серйозної, чи поняття серйозна небезпека використовується виключно в поєднанні з поняттям безпосередньої небезпеки).

У п. 70 ч. 1 ст. 1 Закону застосуванням терміну «*судновий журнал*» пропонується розуміти «документ плавучого засобу, в який заносяться відомості, що носять офіційний характер, про режим експлуатації та рейси, здійснені судном, членів екіпажу, їх кваліфікацію, періоди їх відпочинку», виглядає такою, що гармонізована з положеннями Директиви (ЄС) 2017/2397, якою визначається, що «судновий журнал» означає офіційні записи рейсів, здійснених плавучим засобом та його екіпажем».

Запропоновані законопроектном змiни до статті 3 Кодексу торговельного мореплавства визначають, що під аварійними подіями на морському транспорті (аварійними морськими подіями) розуміються морські аварії і морські інциденти, що виникли в результаті експлуатації судна або у зв'язку з нею та призвели або могли призвести до: загибелі людини або заподіяння шкоди її здоров'ю, або зникнення (втрати) людини з судна, або до втрати судна або до вірогідної втрати судна, або до втрати судном морехідного стану або залишення судна екіпажем, або до пошкодження судна або посадки його на ґрунт, або втрати судном можливості рухатися або участі судна у зіткненні, або до пошкодження об'єктів інфраструктури, які загрожують безпеці судна, або суден, або людини, або до забруднення навколишнього природного середовища. Аварійна морська подія не включає навмисну дію або бездіяльність з наміром спричинити шкоду безпеці судна, окремій особі або навколишньому природному середовищу. Запропоноване визначення узгоджується із визначенням «*морська аварія*» згідно термінології ІМО (Кодекс розслідування нещасних випадків, глава 2 «Визначення», пункт 2.9, затверджений Резолюцією ІМО MSC.255(84) від 16 травня 2008 року). Відповідно до нього, морська аварія означає подію або послідовність подій, що сталася безпосередньо у зв'язку з діяльністю судна, та призвела до: смерті або серйозного поранення людини; загибелі людини з судна; втрати, передбачуваної втрати або залишення судна; матеріальних збитків судну; посадки на мілину або виведення судна з ладу, або залучення судна до зіткнення; матеріальної шкоди морській інфраструктурі поза межами судна, яка може створювати значну загрозу безпеці судна, іншого судна або людини; або серйозної шкоди навколишньому середовищу або можливості серйозної

шкоди навколишньому середовищу, спричиненого пошкодженням судна чи суден. Однак морська аварія не включає навмисну дію чи бездіяльність з наміром завдати шкоди безпеці судна, людини чи навколишнього середовища. Також запропоновані законопроектом зміни до статті 3 Кодексу торговельного мореплавства визначають, що відходами із суден є всі види відходів, включаючи залишки вантажу, які утворюються на борту судна під час звичайних експлуатаційних та вантажних операцій, відповідне поводження з якими передбачено Міжнародною конвенцією по запобіганню забрудненню з суден 1973 року, зміненої Протоколом 1978 року до неї.

Із зазначеного визначення неможливо чітко встановити, чи передбачене у ньому формулювання «відповідне поводження» має стосуватись безпосередньо «відходів із суден», чи «звичайних експлуатаційних та вантажних операцій», що вимагає його редакційного доопрацювання. Відповідно до ст. 1 Конвенції Сторони беруть зобов'язання «з метою запобіганню забрудненню морського середовища шкідливими речовинами або стоками, що містять такі речовини, шляхом їх скидання з порушенням положень Конвенції», а в п. 2 ст. 2 Конвенції дається визначення терміну «шкідлива речовина». Стаття 2(3) Директиви 2019/883 містить визначення терміну «відходи з суден», що означає відходи, включаючи залишки вантажу, які утворюються під час експлуатації судна або під час операцій з навантаження, розвантаження та очищення та які підпадають під сферу застосування Додатків I, II, IV, V та VI до Конвенції MARPOL, а також відходи пасивного вилову.

Запропонована редакція статті 23 (Допуск судна до плавання), яка передбачає, що «До плавання допускаються судна, які задовольняють вимоги безпеки мореплавства та морської охорони, встановлені міжнародними договорами України та іншими актами законодавства України», узгоджується із вимогами частини другої статті 4а Директиви Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2009/21/ЄС від 23 квітня 2009 року про відповідність вимогам держави прапора, згідно з якою «Держави-члени вживають усіх необхідних заходів для забезпечення дотримання міжнародних правил, норм та стандартів згідно з Конвенціями суднами, які мають право плавати під їхнім прапором».

При цьому в проєкті Закону не повною мірою відображені вимоги змін до зазначеної Директиви 2009/21, які були внесені до неї в 2024 році. Зазначені зміни до статті 4 передбачають у випадку необхідності консультацій із попередньою країною реєстрації судна щодо будь яких недоліків, які були виявлені раніше та не були усунені. Також передбачений обов'язок країни члена, в якій запитується така інформація, швидко надати відповідну інформацію новій країні реєстрації.

Також важливо враховувати наявність вимог, встановлених в частині другій статті 4а Директиви 2009/21. Зазначені вимоги полягають в обов'язку країн членів забезпечити «а) щоб інспектор, найнятий визнаною організацією, міг виконувати ті самі завдання, що й інспектори держави прапора, коли він уповноважений на це компетентним органом держави-члена;» та «(b) проведення інспекцій держави прапора для перевірки відповідності фактичного стану судна сертифікатам, які воно має».

Згідно з зазначеною статтею, інспекції держави прапора можуть проводитися з використанням ризик-орієнтованого підходу з визначеними Директивою критеріями. Держави-члени, що використовують ризик-орієнтований підхід, повинні забезпечити, щоб судна, щодо яких немає достатніх даних для розрахунку рейтингу ризику, перевірялися принаймні раз на 5 років. Держави-члени, які не використовують підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, повинні проводити перевірки державою прапора, використовуючи власні процедури. Вони також повинні забезпечити, щоб кожне судно перевірялося принаймні раз на 5 років.

Запропонована редакція статті 49 передбачає ширше, порівняно з чинною, визначення понять командного та рядового складу екіпажу судна, а також уточнює функціональні ролі помічників капітана, старшого механіка та другого механіка. Такі підходи відповідають понятійному апарату Директиви 2022/993 Європейського Парламенту та Ради від 8 червня 2022 року щодо мінімального рівня підготовки моряків, водночас зазначена Директива містить більш деталізовану термінологію.

Запропоновані зміни до статті 51, зокрема в частині встановлення п'ятирічної періодичності підтвердження кваліфікації, узгоджуються з положеннями статті 13 Директиви 2022/993. Стаття 58 у запропонованій редакції, яка визначає роль капітана судна та його обов'язки, у тому числі під час аварійних подій на морі, відповідає положенням Регламенту (ЄС) № 725/2004 Європейського Парламенту та Ради від 31 березня 2004 року щодо посилення безпеки суден і портових об'єктів, а також Директиви 2002/59/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2002 року про створення системи Співтовариства з моніторингу руху суден та інформування.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону *не суперечить* Угоді про асоціацію та міжнародно-правовим зобов'язанням України, водночас, потребує термінологічного доопрацювання з метою більш повного врахування Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/21/ЄС.

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності медіа

(реєстр. № 12111 від 10.10.2024, н.д. Потураєв М.Р., Кравчук Є.М. та інші,
в редакції 23.04.2025 року)¹

(друге читання)

1. Загальна характеристика законопроєкту.

Прийняття законопроєкту, як зазначено в пояснювальній записці до нього, дозволить відповідно до практики імплементації Закону України «Про медіа» покращити регулювання у сфері медіа та гарантії незалежності медійного регулятора та підтримати медійну реформу, яка триває.

2. Належність законопроєкту за предметом правового регулювання до міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції та сфери дії права Європейського Союзу.

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями Глави 15 «Політика з питань аудіовізуальної галузі» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, які є предметом правового регулювання законопроєкту, в Європейському Союзі регулюються:

– Директивою № 2010/13/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 10 березня 2010 року про узгодження деяких положень, встановлених законом, правилами або адміністративними діями у державах-членах, що стосуються надання аудіовізуальних медіа-послуг (в редакції Директиви № 2018/1808/ЄС, ОJ L 303, 28.11.2018, р. 69–92) (далі – Директива 2010/13).

3. Відповідність законопроєкту міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

¹ Комітет розглянув проєкт Закону на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол №251).

За результатами правового аналізу проєкту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Відповідно до *статті 396 Угоди про асоціацію* Сторони здійснюють співробітництво з метою просування аудіовізуальної галузі в Європі та заохочення спільного виробництва у галузі кінематографії та телебачення. Співробітництво може включати, *inter alia*, питання підготовки журналістів та інших працівників медіа-сфери, як друкованих, так і електронних видань, а також питання підтримки засобів масової інформації (громадських і приватних), з метою посилення їхньої незалежності, професіоналізму та зв'язків з іншими європейськими ЗМІ відповідно до європейських стандартів, зокрема стандартів Ради Європи.

Поступове наближення до права та нормативно-правової бази ЄС, а також міжнародних правових документів у сфері політики з питань аудіовізуальної галузі буде здійснюватися, зокрема, як визначено у Додатку XXXVII до цієї Угоди (стаття 397 Угоди про асоціацію).

Щодо запропонованих законопроєктом змін до Закону України «Про медіа» в частині уточнення реєстраційних та ліцензійних процедур, запровадження правових інструментів захисту інформаційного простору України шляхом вдосконалення процедури блокування аудіовізуальних медіа-сервісів на замовлення та сервісів провайдерів аудіовізуальних сервісів держави-агресора, регулювання діяльності нових суб'єктів правовідносин, зокрема незалежності регулятора у частині фінансування Національної ради на час дії воєнного стану, регулювання правовідносин щодо спеціалізованих друкованих видань, слід зазначити наступне.

Законопроєктом доповнено положення законодавства про те, що держава забезпечує юридичну, організаційну, функціональну незалежність Національної ради від системи органів виконавчої влади та будь-яких інших державних органів, а також належні фінансові умови, які дозволять Національній раді ефективно виконувати повноваження.

Втручання будь-яких державних органів, органів місцевого самоврядування, політичних партій та громадських об'єднань, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових і службових осіб у вирішення питань, що належать до повноважень Національної ради та її членів, не допускається, крім випадків, передбачених законами України.

Відповідно до частини першої статті 30 Директиви 2010/13 держава-член гарантує, що національний регуляторний орган юридично відокремлений від уряду та функціонально незалежний від відповідних урядів та будь-яких інших державних чи приватних організацій.

Національні регулятивні органи або органи не повинні запитувати або отримувати вказівки від будь-якого іншого органу щодо виконання завдань, покладених на них відповідно до національного законодавства, що імплементує право Союзу. Це не перешкоджає нагляду відповідно до національного конституційного права.

Отже, забезпечення юридичної, організаційної, функціональної незалежності Національної ради, зокрема і від втручання будь-яких державних органів, органів місцевого самоврядування, політичних партій та громадських об'єднань, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових і службових осіб у вирішення питань, що належать до повноважень Національної ради та її членів, відповідає вимогам Директиви 2010/13.

Положення законопроекту щодо уточнення чинного законодавства в частині процедури призначення членів Національної ради, припинення їх повноважень, розподілу обов'язків голови та заступників голови Національної ради, повноважень Національної ради не суперечать частинам третій-п'ятій статті 30 Директиви 2010/13, відповідно до якої держави-члени забезпечують, щоб компетенція та повноваження національних регулятивних органів або органів, а також способи забезпечення їх відповідальності були чітко визначені в законі.

Крім того, цією статтею Директиви передбачено, що держави-члени встановлюють у своєму національному законодавстві умови та процедури призначення та звільнення голів національних регулятивних органів та органів або членів колегіального органу, що виконує ці функції, включаючи тривалість мандата.

З огляду на зазначене, в цілому запропоновані законопроектом зміни до Закону України «Про медіа» не суперечать положенням Директиви 2010/13.

Разом з цим, Європейський Союз у доповіді 2025 року щодо України (Розділ 10 - Цифрова трансформація та медіа, Кластеру 3: Конкурентоспроможність та інклюзивний розвиток), зазначає, що *«українське законодавство в цілому відповідає Директиві про аудіовізуальні медіапослуги (AVMSD) і лише частково відповідає Європейському акту про свободу медіа (EMFA)»*.

Щоб наблизити законодавство до європейських стандартів, Україні, серед іншого, необхідно скасувати вимогу про державну реєстрацію правових актів медіарегулятора в Міністерстві юстиції України, запровадити додаткові правові гарантії незалежності регулятора та забезпечити медіарегулятору належні фінансові та людські ресурси.

Нинішні обмеження діяльності медіа, введені в рамках воєнного стану, включаючи обмеження трансляції програм та аудіовізуального комерційного контенту/комунікацій, як і раніше вважаються необхідними для захисту

інформаційного простору України в нинішній безпековій ситуації, хоча після скасування воєнного стану їх необхідно буде переглянути.

З огляду на вимоги Європейського акту про свободу медіа, Україна повинна, серед іншого, працювати над посиленням редакційної свободи та незалежності постачальників медіапослуг і забезпечити, щоб у національному законодавстві була передбачена оцінка впливу основної концентрації медіаринку на плюралізм медіа та редакційну незалежність.

Планується внести кілька змін до законодавства про медіа, зокрема щодо фінансової незалежності регулятора медіа; положень про розкриття інформації про структуру власності онлайн-, друкованих та нелінійних медіа з метою подальшого приведення їх у відповідність до вимог ЕМФА; а також змін до Закону України «Про правотворчу діяльність» з метою виключення державної реєстрації нормативних актів Національної ради в Міністерстві юстиції України».

Додатково необхідно зазначити, що деякі вищезгадані в доповіді ЄС зміни вже були відображені в тексті законопроекта прийнятого за основу (наприклад, забезпечення державою належних фінансових умов, які дозволять Національній раді ефективно виконувати свої повноваження), а деякі містяться, зокрема, в правках **№31** (обов'язок для суб'єктів у сфері аудіовізуальних медіа, постачальників електронних комунікаційних послуг для потреб мовлення з використанням радіочастотного спектра, а також зареєстрованих в порядку, визначеному цим Законом, суб'єктів у сфері друкованих та онлайн-медіа, крім суб'єктів, які здійснюють діяльність як фізичні особи або фізичні особи – підприємці, розкривати структуру власності) та **№222** (зміни до Закону України «Про правотворчу діяльність»), що були підтримані та враховані Комітетом Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики при підготовці законопроекту до другого читання.

Водночас, необхідно наголосити, що відповідно до норм частини четвертої та п'ятої статті 2 Закону України «Про правотворчу діяльність», зміни до цього Закону можуть вноситися виключно законом про внесення змін до Закону України «Про правотворчу діяльність».

Якщо суб'єкт права законодавчої ініціативи подав до Верховної Ради України проект закону, що регулює суспільні відносини у сфері правотворчої діяльності інакше, ніж передбачено цим Законом, він зобов'язаний одночасно подати проект закону про внесення змін до цього Закону. Поданий законопроект розглядається Верховною Радою України одночасно з відповідним проектом закону про внесення змін до цього Закону.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону не суперечить міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу.

Голова Комітету

І.О. КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ

